

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

DZIAŁ STARYCH DRUKÓW

XVIII 8932

Historye rozmaite rzymskie...,

Kraków : [s.n.], 1738.

HISTORYE ROZMAITE RZYMSKIE,

Z różnych Dzieiow / zwykła-
dami obyczajnymi krotko

Z E B R A N E /

Wszelkiego stanu ludziom, dla ma-
drości y bogoboynych Cnot nabywania,
wielce pożyteczne y potrzebne

A teraz

Z poprawą lepszą / polerownię-
szemi y wybornieyszemi słowy
ku Dobru pospolitemu /
w Druku powtorzone y

B Z D A N E.

W KRAKOWIE /
Roku Pańskiego, 1738.

328 [†] 328

HISTORYE ROZMAITE. z Rzymskich/ y też innych Dzie- iow/ ktotko zebrane.

O Ponizeniu prozney chwały.

Cesarz LEW w Rzymie z wielką sławą swoją pa-
nował/ ktory bårdzo rad nãwiedzal piękne Pãnie.
A przetoż ku swocey wielkiey sławie/ rozkazał wysta-
wić trzy Obrazy/ w Kościele nã pierwszym ie postãno-
wiony/ á po wõytkim swoim Pãństwie/ przykazał suro-
wo/ áby wõyscy one obrazy chwalili. Pierwszy Obraz
miał rece wyçiagnione ku ludziom. Ten Obraz nã ie-
dnym palcu miał złoty pierścien/ przy ktorym był nã-
pis ten: Ja jestem Wrodzony/ oto pierścien. Drugi
Obraz miał brode Złota/ nã ktorego czole był nãpis
ten: Ja jestem brodaty/ ieśliby był ktory łysy/ przyjdź
ku mnie/ á weźmi sobie z mych włosow. Trzeci O-
braz miał Płaszcz złoty/ y bãta z pãwłoki/ nã ktorego
pierślách był złoty nãpis: Ja jestem ktory sie nikogo
nie boie/ te trzy Obrazy kãmiennie byly/ á gdy we-
dle woli Cesarstkiey iuz dostãtecznie sprãwione byly/
uczynił Lew Cesarz ustãwe / że ieśliby ktokolwiek
pierścien/ ábo brode złota/ ábo płaszcz wziãł z onych
Obrazow/ áby śmierci winien byl. Y stãło sie nie-
ktorego czãsa/ że nieiãki Rycerz smiãły wõedł byl
do Kościoła/ á uyrzãwõy Obraz z wyçiagnionym pãl-
cem/ zdiãł złoty pierścien z palcã iego. Potym
przyßedł ku drugiemu Obrazowi/ wziãł złota brode
od niego; przyßedł też ku trzeciemu/ y zdiãł Płaszcz
złoty z niego; y wyßedł z Kościoła: Gdy tedy ludzie
uyrzeli one Obrazy złupione/ wnet Cesarzowi powie-
dzeli. Cesarz/ gdy to uslyßãł/ bårdzo sie rozgniewãł/
á przestãpce onego przed sie przywieść kãzał/ ktore-

go przed sobą postawionego z tálkowego
ry przeciw przykazaniu uczynił pozwał gro.
mu on występcá rzekł: Dopusć mi Cesarzan.
By mówić/ odpowiedział Cesarz/ mow: A on
mówić ták: Gdym ja napláskawšy Cesarzu do Ro.
lá tych 10 Obrazow wšedł/ tedy pierwszy Obraz wy.
ciągnął ku mnie rękę/ ná pálen zloty pierścien máiąc/
iáko by ták chciał rzecz/ zdeymi ten pierścien; álem ja
ná to rękę wyciągnienie/ tego pierścienia wzięc nie.
chciał: lecz gdym przeczytał nápis tálkowy: Já ie.
stem narodzony/ oto pierścien/ á tákem wnet zrozu.
miał/ że tego wola była/ iżebym ja ten pierścien wziął
y wzięłem. Potym/ kiedy przyszedł ku drugiemu
Obrazu/ á gdym wyrwał iż on miał złota broda/ mo.
wiłem sobie myślać/ iż Oćiec tego tálkowney nigdy bro.
dy nie miał/ bom go ja często widział/ ále iżbyś
ty miał bydź známienszy niżli twoy Oćciec/ ná to ja
nie pozwalam: przeto dobrze jest y potrzebno odiać
tobie te broda złota/ á wiec ięszce lubo niechcia.
łem iemu odiać tey brody: lecz gdym przeczytał ten
to nápis: Já iestem brodaty/ á ktokolwiek byl ty.
sy przyjdź ku mnie/ á weźmiy sobie od mych włosów.
A ja miłościwy Cesarzu iestem łysy: przetożem mu
wziął broda dla dwóch przyczyn: pierszga żeby rowny
był swoemu Oycu/ áby sie náńd niego nie wynosił z bro.
dy/ druga przyczyna jest/ żebyem przez włosy iego
pomógł swoey łysey głowie/ przyszedłem potym ku trze.
ciemu Obrazowi/ ktory miał plászcz zloty y zdarłem
go/ przeto iże zimie jest złoto zimne/ á Obraz kámienu.
ny/ á kámiens jest z przyrodzenia zimny/ á kiedyby miał
plászcz zloty/ złączyłaby sie zimność z zimnością/ á
tákby z obojga zimno bylo Obrazowi/ á jáś lećie
plászcz nosić jest rzecz ciężka/ á ták ięszce bym byl tego
plászcza nie zdarł/ ále gdym przeczytał nápis ná czole

... / który sie niktogo nie boie. Wiec ta gdy
... yche widzial / zeby sie upokorzył / wziąlem
... en plańsz / rzekł Cesarz: Jam byl zafazał / aby
... tych Obrazow nie obierał dla ktoreykolwiek
... zczynny. A przetoż / się śmiał to uczynić co na cie ni
... przynależało / przykasznie / aby przeciwko tobie to pra
... wo wydane bylo ktoreś zasłużył / potym go obiefono.

Wyklad tego obyczayny.

M Amilsi Bracia / przez tego Cesarza możemy rozu
mieć P. J. C. a trzy Obrazy znacza trzaiaki rodzaj
ludzki na tym świecie / w którym sie Pan Bog Kochał
wedle Pisma owego. Koskoży może są bydz s syna
mi ludzkimi. Bo iesli sprawiedliwie y niewinnie żyć
bedziemy / to przebywać bedzie z nami przez pierwszy
Obraz który ma rękę rozciągnioną / mamy rozu
mieć ubogie a proste ludzkie tego świata / którzy ter
żli co chce sobte wyprawić u Królów / Książet / abo u
Pánów / muszą mieć rękę wyciągnioną ku dawaniu / bo
dary Sedziemu oczy zaslepią. Jesliby kto rzekł Ce
dziemu: Czemuście wzięli dar od tego człowieka ubo
giego ? Odpowie / Izall ta nie może tego dobrym
sumnientem wziąć co mu dają on sie zaszanie przed
mna z darem / a gdybym nie wziął / przypisanoby mi
głupstwo / A przeto zeby tak o mnie nie mowiono
wziąlem ten dar. Przez wtory Obraz / możemy ro
zumieć bogate ludzkie tego świata / którzy przez łaskę
Bożą podwyższeni są na bogactwa / wedle Pisma one
go: Pan z gnoiu podzwiga niedznego / przeciwko kto
rym niektorzy z zardości mowią: Ten ma broda
słota / to jest wielkie bogactwa / a wiekšie niżli Ołec
iego. A wlec żli zabiłią tych zardości / aby pobrali
ich dobra / wedle Pisma onego: Zadsa sła / jest po
czatek wšego złego. Przez trzeci Obraz z plańszem
słotym / mamy rozumieć ludzkie Przełożone / iako są

Praláci/ Sedziawse / Ktorzy enotámé ták
awiećić máis / praw strzedz / lutość na
mieć / złości wytorzeniác. Ale lupiezca sz
stepce kazdego przeciw prawom / gdyż t.
nielutościwi smierćis máis bydz kárani.

O uważaniu wieczności.

Rok niektory krolował / w ktorego Pánstwie po
Riman był ieden Młodzieniec od zboycow / będąc
tedy więzieniu / pisał do Oycá swego / prosząc aby go
wykupil. Ale Ociec nie chciał go wykupic / á tak on
Młodzieniec przez dlugi czas był w onym więzie-
niu. Ten ktory go w niewoli trzymał / miał piękna
Córke / ktora wshytim wdzieczna była / tá tedy Krole-
wna przebywała w domu aż do dwudziestu lat / ktora
czesto onego więźnia nawiedzala y cieszyła / ale on tak
zasmucony był / że żadney pociechy nie chciał mieć / ale
ustawicznie plakał. y stalo sie iednego dnia / gdy go o-
na Pánna nawiedzala / on Młodzieniec rzekł do niey:
O mila Pánno prosze cie / abys sie o moje wyzwolenie
postarala ! ona mu odpowiedziála : Jákoż to ja mam
uczynić / gdyż twoy Ociec nie chce cie wykupić / á tak
to daleko ja / gdyż nie jestem ci kwiś złączona : A
kiedybym cie też wybawila / tedybym walekiej nie-
przyjaźni od Oycá nabyla : dla tego że moy Ociec
stráciłby i ten okup ktoryby za cie miáno dáć / iednak
chcieli mi ślubowác y wypełnić iedne rzecz / ja ciébie
wybawie. Zátym rzekł do niey on Młodzieniec / że-
day Wmsć co chcesz / á ja to rad wszystko uczynie :
Odpowiedziála / nie inzego nie żadam za to wybawie-
nie / tylko żebyś mnie potól za Zonę czasu powolnego.
Rzekł do niey : wiec ja wam wiernie ślubuje / tedy ona
Pánna krom woli Oycowskiej wypuszcila go z onego
więzienia / y z niem uciekla do tego Oyczyny. Potym
przyšli do Oycá iego / Ociec widząc syná już wyba-

dował sie y rzekł: Synu moy mily
wesele z wybawienia twego/ á coby to si
ktora z toba przyszła chęteymi oznaymi
dział/ tá Pánna jest Krolewna/ á ja ja po
Zone. Rzekł Eniemu Oćiec / niechce ábys ja
poisł pod strzeżeniem dziedzictwa twego/ odpowie
dział/ á což to mówisz mily Oycze: wiecey ja tey Pánnie
powimien niżek tobie: bo gdym był w więzieniu/ pla
śalem do ciebie / żebys mnie wykupił/ á tys mnie
niechciał wykupić/ á ona/ nie tylko mnie z ciemnicy
wybawiała, ale y od śmierci przeto stała ábym ja po
isł za Zone. Odpowiedział Oćiec: Synu radze tobie/
żebys tey nie poymował/ bo ona własnego Oycá zdrá
dziła/ gdy przez tego woli ciebie z ciemnicy wybaw
iała/ dla tego tey Oćiec niemala błode w okupie ciera
pi/ á przeto zdáme sie żebys tey nie miał wierzyć: dru
ga przyczyna nád to jest/ bo aczi ciebie ona wyba
wiała/ to ona uczyniła dla chęciwości cielesney/ żeby
cie sobie za Meżá mieć mogła. A że tá przyczyna
była twego wybawienia/ przeto mi sie widzi/ żebys
tey nie poymował. Pánna slyšac te przyczyny prze
ciw sobie/ ná to odpowiedziała mówiac: Niemis sie
iżebym ja własnego Oycá zdrádziła wiedz/ że ten by
wa prawdziwie zdrádzon/ ktory w czymkolwiek ciera
pi umnieyſzenie/ ale moy Oćiec ták jest bogaty/ iże cu
dziej wspomozenia nie potrzebuie: gdym ja widziála
Młodzieńcá ták bárdzo utráploneg w ciemnicy/ wyba
wilaam go. Azkolwiek lub moy Oćiec za nieg wziął
by był okup/ wśálby dla tego nie był by bogatszy/ ani
tez dla tego bódzie uboższy: á przetożem ja dobrze
uczyniła/ jem go wybawila/ á Oycu memu krzywdy
w tym nie uczynilaam: Ná druga przyczyna odpo
wiadam/ iż miemasz/ iżebym ja to dla żądze cielesney
uczyniła/ to iáwnie uznaš/ iż tego przyczyna tá nie

była/ do zgoza ciemna przywodzi/ abo przy
 abo przez bogactwo/ abo przez cześć/ abo
 Syn zaś twoy żadney rzeczy z tych niem
 kność tego przez ciemnice była zęktar
 też bogaty/ Sam nie miał cymk
 był też m tego moc umm
 wach/ sa. o litość uczyni
 bawilk. V. by to Ociec/ nie
 woli sprzech / a Syn potal sobi Páme z weselem.
 Wyklad tego obyczayny.

P Amilát Bráctá/ ten Syn wzięty od zboycow/ sná-
 czy Kozdazay głowieczy/ ktory jest przez grzech
 pierwszego Adámá / w ciemnicy y mocy diabelskiej
 zatrzymány : Ociec ktory go niechtal wykupic / jest
 ten swiat/ ktory niechtal głowieká w ciemnicy dia-
 belskiej wspomoc/ ale go dluzey zymal. Pánna
 ktora go nawiedzala w ciemnicy/ jest Bostwo do dusze
 Chrystusowey przylozone / ktore litość mlalo nád
 ludzkim rodzatem/ y ktore po mece swey zstapilo do
 piekla / a głowieká od mocy diabelskiej wybawilo.
 Ociec Niebieski nie potrzebuje bogactw nasych. Prze-
 toz Chrystus májac litość/ zstapil z Nieba/ gdy ciálo ná-
 se przytal/ żeby głowiekowi byl poslubion/ według
 Ozyása Proroká w 32. Cap. poslubil is sobie w wie-
 rze: wśakze Ociec náš ten swiat/ ktoremu wiele ich
 poslugnych jest/ przechtw temu semrze/ mowiac: Nie
 możemy Rużyć Bogu y pieniądzom wedle Matheusá
 S. w 6. polozeniu. Ktobykolwiek opnsil Oycá /
 / Brátá/ zone/ dom/ abo role dla mnie/ sta-
 necy weźmie/ a żywot wieczny otrzyma/ tu
 Eto nas ráz przywieś BÓZE w Troycy S.
 iedy. a wiekt blagosławiony/ Amen.

Historia o Apollonie Krolu Tyrskim, y Tarsyey
 Krolewnie, ná przykład, iż smutek przemienion
 bywa w wesele. An-

Brol wielki w ziemi Brectley/ Krola Cor
/ ziemi/ tego imienia wiele Brolow by
ledzy inżemi nayskromneyſzy dla tego
ich. Był obliża pięknego / wzrostu
i / mądry / dowcipny / ſreć śmiały / w rze
/ cerski / korny był. Ten gdy był wylachal
woyna z ſwoim ſtmemie / nie wrocił aż w siedm
lat do domu / rozlicznych ziem dobył etc. A gdy
sobie wielką ſtronę ſwiątą paddił / wrocł ſie do Gre
cyey y zbudował Miasto mocne y bogate / ktore od
ſwego imienia przezwal Antychia : w tym Mieście
Brol z Brolowa y ſwoim dworem przebywał / ktora
była bårdzo piękna / mądra / y cnotliwa. Ta mi
ła Corke od tego Brola bårdzo ſliczna / iż na ſwie
cie rowney nie było w urodzie. Y ſtalo ſie że Bro
lowa umarła / a zoſtawia Brolowi wielką żalóſć
w ſercu. Potym / po żalóſci y nárzekámu Brol ſie o
baczył / y rozęſtał poſty po wſytkich dworách K
żecych / aby mu ſukáli Pánnę / ktoraby była do pier
wſzey Brolowey podobna. Poſtowie ſukáli / a nie
znalazſzy / wrocili ſie náзад powiedząc Brolowi / że
nád pierwſzą Brolowa żádneý podobneý nie widzieli.
Potym poſtál drugie poſty / y trzeci / áni też ci co po
dobnego iey znaleſć mogli : a tym ſie wieceý odnawia
Brolowi ſmierć Brolowey : y pocznie bårdzo teſtnić /
a z tego teſtmienia wpadlá mu w ſerce Corke uroda /
y poczál ſwá Corke kocháć : miłóſci nie mogóć
długo táić. Záczył Brol miłóſć ſwá ku Corce po
kázował nie tylko ſlowy / ále y meżtezonemi ſkut
Brolowna to uznawſzy / rzece / rozumu doſy
Brolu / pomny żeſ ieſt Oycem / a to też ná
ſli mię / że ieſtem Dziećcie twoie / odpow
Brol : Zápomnialem byſ ty moia Corka była / ále mi
ſie zda ná myſli żeſ ieſt moia Zona. Kzeka mu
Corka :

to Corla uoskwoley Ryna Brolewsta Corla
by radnieysza tam bede gdzie mnie Brolor
go beda znac/ to rzekly wstala od Wycy z plac
tu kim. Uslyszawszy to Brolor zasmiel sie bard,
ce postawil aby me usla/ y po kilku dni przysew.
al mey/ y poczel sa ciezye mowiac: Wszak to dob
m wiez/ iz bez Jony bydz nie moze/ a krom ciebie in-
dy sey niechce. Rzecz mu Corla/ mowiac: Lubas test
ca zwyciezyciel/ ale nie testes/ bo sie do tego masz co Bro-
od lowi nie nalezy: przemoz Broloru stazona mysl swojal
le a nie day o sobie ani o mnie mowic zley powiesci.
ca Odpowiedzial sey Brolor: Cos z poczatku bedzie o tym
ca mowa/ ale gdy sie zas starzeie/ tedy ludzie umilkna/
ca a chce tego dofasac; y odshedzy od nley/ kszal wiele
ca materyi tedwabnych przywiec; a teyze nocy rozkaszal
ca nemi wszytko Miasto y ulice pokryc; a gdy ludzie
ca tak drogie materye po ziemi poslane uyzrsali/
ca nie smial ich zaden deptac/ ale drugiego dnia ieli
ca inz po nich chodit. Trzeciego dnia ieli po nich wo-
ca zani jezdzic. Potym przyshedl Brolor ku Corce swey/ y
ca rzekl sey: Wszego swiata naypielnieysza/ wdzisz iz sie
ca ludzie nowime dzimwa/ y o mey wiele mowia; Ona
ca mu odpowiedziala: Wycze/ wiem to/ ze nowime raz
ca widziawosy ludzie/ na czas zamilkna; ale po stu lat
ca gdy is kto wspomni/ wnet sie odnowi. Przeto wiedz
ca Wycze/ ze radnieym umarla nizbych taki uczynek w-
ca czynila/ a przeto posla od Wycy. Tedy dnia jedneg
ca gdy bla Brolewna z Rosciola w hatach slotem ko-
ca stowime wyrobionych/ a sloneczny promien odbiatal
ca sie od zloty uderzal sey na oblige/ a roziasniala sie
ca sey twarz/ tak/ iz byla podobnieysza do Amozy nizeli
ca do czlowieka. To uyzrsawszy Brolor/ sadzil sie/ a
ca od radości wielkiej padl wmal na ziemie. A tajemnie
ca przyshedl ku Corce swey/ y nalazl is same w Pokoju/
ca

zwałtownie wola swa. Tedy Brolow
nku tego rzewnie pláć/ y zawałala
m. A gdy tey Margálet ku Polow
wyrzawşy to służebna tey/ zawałala Polow
sz tey pytać coby było/ á ona tey opowie
a co sie tey przydało. Tam ona ublagawşy ja/
kazala tey tego uczynku táć; ále Brol te zlose ktoro
poczał/ gorzey wykonywał/ y tego zlega nie przadał.
Tedy/ Brolowie rozni/ uslyşawşy o piekności Corki
Brola Antyocha/ chcieli niektórzy ze swe syny ja z
slubić. Ale Antyoch/ (choc zaxzdy pod Oycowşta
osoba z swoia Corka woli swej zaxzywáć) nie chéł tey
od siebie žádnema dáć. Ale kazal po ztemnách wo
láć/ táł mowiac : Brol Grecki Antyoch wielki/ táł
znáć dáwa/ iż Corki swey nie da žádnema/ teno kto
gadke zgadnie temu swa Corka da/ á kto gadki nie
zgadnie/ ten gardlo stráci. Wiece tego wyroka wiele
sie ich zleklo/ á wiele dawşy ná gzesće/ o nie prosili;
bo Brolowna tákiey urody byla/ że kto ja kámiel
widzial kazdy gardlo dla niey wázył/ á kto kolwieł od
Brola gadke przycial/ á me zgadl tey/ tedy gardlo strá
cił. á iesliby kto zgadl/ temu Brol rzekl. Gádkis nie
zgadl/ áleć dawam przez noc żywot zdrowy/ á rádzcé
rozmysl sie leptej/ á gdy on drugiego dnia odmienil/
á inázey zgadl/ to mu glowe śćial/ á nád wroty mley
stemi zámiesić ja kazal/ gdzie też byla nápisána tego
ustawa/ áby wşelki Pan Corki tego zádácy byl
oddalon. A gdy inż wiele Káżat y Brolow kazal
posćináć/ tedy Apollon Brolewicz Tyrski uslyşawşy o
tey Brolewnie y o niewymowney tey piekności/ y też
mádrości Oycá tey/ pomyslil sam w sobie; Atoż tego
niewie/ iże kto nie wáży ten nie ma; Poyde ja
wyzre co umie. Był ten Brolewicz Apollon wielkley
mádrości/ y w swym dworştwie bárdzo ułieşny: Te

dy co umyślił / dał swey rǎdźcie wiedzleć:
mu odrǎdźali / ǎle ich on nie slychał /
Antyochiey. Gdy przyiǎchał do Antyoch
Antyocha Brolǎ / rzekł: Zdrow bądź Antyoch-
lu y Cesarzu wielmożny / tam przyiǎchał
dwor / chce sie spowinowǎć z domem two
wiedział mu Antyoch: Wieszli ustawie moi
wiedział Apollon wiem / bo czytałem ná wrotach /
dla tego przyiǎchał / ǎbym twoie mǎdrość slybał.
Rzekł temu Antyoch: Mnie prawo twoie slycie odey-
mie / tyś jest syn Dycǎ wielkiego: przeto rǎdźcie su-
lay sobie indźley przyiǎciela. Rzekł Apollon: Tobie
wiedzleć dǎwam / iże Corki twoiey żędam. Rzekł
Antyoch: Slychay Apollonte / wymdź troche ǎ ia o
gadce pomysle ǎ ty nǎmyśl sie / ǎ chce gǎdki slyseć
powroć sie / ǎ iezlić zdrowie mile bierz sie do Tyrus /
mǎiǎge dozwolecie. Apollon wyszedłszy przed Pokoy
poczeli mu wszyscy rǎdźcie / ǎby iǎchał precz. On im
odpowiedział: Jam dla gǎdki przyiǎchał / ǎ mam
przez niey odiǎchǎć / nie uczynie tego / y bedł przed
Brolǎ / ktoremu rzekł Brol: Chcesz gǎdki; Apollon
rzekł: Jestem iey gotow slychǎć. Tedy Antyoch rzekł:
Swe ćiało tem / swǎ krewn pǎje / jestem żięć swooy mo-
iey żony / żywoł moy Dycǎ Corce żędam / moiey żony
meżǎ nie widze. Uslyshawszy Apollon / rzekł: Brolu /
mniemalem bym miał co nowego od ćiebie slyseć / ǎle
iǎ gǎdka mnie iawna / przeto powiedz mi iezli mam iǎ
iǎwone wyłozyc. Antyoch rzekł: Wyłoz iǎwone. Te-
dy Antyoch rzekł: Swe ćiało jest / y swǎ krewn pǎje /
to jest / że swoiey Corki używasz / gdyż jest twoe ćiało y
two krewn / jestes żięć swooy / gdyżes meżem Corki swo-
iey / Dycǎ wiedzleć żędasz / nie użyrysz / bo iǎkǎżes Cor-
ki swoey meżem / iǎkǎś prawo Dycowskie strǎcił / ǎ
twoey żony meżǎ nie wydaż / bo swoey Corki meżem bydź

gdy mu te gadłe Apollon wyłożył/ zajął
Antyoch rzekł: Apollonie/ gadłis nie zgadł
cił. Odpowiedział temu Apollon: Bro
widziżem ia godłe wyłożył/ iezłis Broł
y/ á maś w swey ziemi iákie práwo/ tedy
ráce. Y rzekł Broł: Jesteś syn Oycá
dla teğ dárnie tobie te noc/ ábyś sie lepiey
wchcegli názáutrz śmierci uyć. Apollon
wybedşy od Brołá pocznie myślic/ gadłeś wyłożył/
á Pánná tobie me bedzie dána/ czego tu czkasz ieno
śmierci nágley/ iedź precz/ y nábył sobie okrétu potá
iemnie/ á zosłáwioşy. Konie w gospodzie wşedł w O
fret y odiáchal. Názáutrz Antyochowi powiedziáno/
że Apollon ućiełł/ y rzekł Antyoch: Apollon zbiegnáć
mogl/ ále od nas ućiec nie moze/ y uczynił táki wy
rol: Kto mi Apolloná stáwi żywego/ ia dam mu pieć
set funtow złotá/ á kto by glowe iego/ dam sto funtow:
y ták iácháli Apollona szukać chcae go dostać. Apollon
przyiáchawşy do Tyru/ poradził sie swoich/ mowiac:
Nie dam dla siebie ziemie gubić/ o was uedba/ mnie
ieno szuka/ á gdy mnie nie naydzie między wámi/
wam nie nie uczyni/ ták kázal w okret pşenice náşy
páć/ á wzięwşy srebro y złoto odtáchal. Potym
przyiáchal Antyoch on Tábártá imieniem/ do Tyru
szukájac Apolloná/ á gdy go tam nie znalazł/ frásował
sie. Y w tym sie pytał gdzie by był/ powiedájac sie
bydź iego przyiáctelem/ y mowil chćiałby ia izmu dáć
dobrą ráde coby bylo z iego dobrym: ále to zdrádlu
wie mowil/ bo go chćiał otruć. Apollon przyiácha
wşy do Miáńs názwaneg Tarsis/ poczł w tym Miá
ście przebywáć/ á widzac iże był głod w tey kráinie/
(bo w ten czas forzec pşenice po ósm złotyç kupo
wáno;) otworzywşy Apollon okret/ kázal wşytkiemu
Miáńtu iść po pşenice/ á kázal forzec dáwáć po
ósmi

ósmi miedzianych pientędzy: á tam e.
Tedy Mieszkanie Tyrscy miłość Apo
lie uyrzawşy / iemu ná czesć y wiec
Obraz iego w poyródu Miasta postawili /
lon ledwieg czasu po morstkim brzegu Wódzili
z iego ziemie glachćie / iádąc po morzu / uy
rzekł kniemu ták: Zdrow bądź Apollinie á
wieszli wyrok Antyochow o sobie / á niewiesz
wiem / rzekł Apollon / powiedz przyaciela. Y rze.
ni: Brol Antyoch tákże rozskázanie uczynil y wyrok
nowic. Etoby mi Apolloná żywego dal / dam iemu
pięć set funtow zlotá: A iezli mi głowe iego przynie
cie / dam sto funtow zlotá. Przetoz powiádam et
Krolu / że y w Miácie masz ludzie ktorzy cie hco o
truc / záczyn tedz stády Apollon iemu zá to podzielo
wal / á rozkázal mu dáć pięć set funtow zlotá / mo
wic: Miedzy Kleynoty nic ták drogiego nie jest / nád
użyteczne ostrzeżenie / zesć mnie ostrzeżl / miewze to ode
mnie / cobys tákże miał od Antyochá / gdybys mie
zdrádzil / y zwiázanego dal iemu: Kláwik tego dáru
niechćial wzięć / y rzekł: Tobie jest teraz wielka po
trzebá / chorway to sobie. Odpowiedzial iemu Apollon:
Wielksey wágt u ciebie ten dar nizli u mnie. Záraz
potym Apollon kázal Okret zgotowáć hcoć plynáć
do Pentápolá. A ták wşedl do niego / y poruczył sie
wiatrom. Gdy bżlesić dni po morzu plyná / powie
trze sie im obroćilo przećiw poładniowemu wiatru /
y powstá z pulnocy wiatr á zburzył náwalności /
zá tym sie rozigrálo morze: Oderwał tedy wiatr O
kretowy zágiel / á náwalności wzięwşy Okret ná sie /
poczely nim ták pilá miotáć / iedna náwalność dru
gley go sobie podáiąc: áż wielka náwalność przy
padşy wzięlá Okret ná sie / y rozerwálá go / ták / że
iedna deszylá z drugá nie zostálá / srebro y zlotó ná
dno

y tunc drogę sprząty po morzu pływ
toneli. Ale Apollon deszczę uchwyrza
dzierzęć/ y płynął na niey cąle trzy
czwartego dnia uyrzał jednego rybitwa
u y począł Eniemu wołać/ mowiąc: Oby
ybliz sie ku mnie/ á zachoway żywot to
noż spręcowańemu. Y wnet sie Eniemu
lizyl/ á wziął go w łodz/ potym do do
go/ y nakarmil. Gdy sie przespał/ rzekł mu
rybitwo: Wiešli to/ iż wedle morskiego prawa iest
moy robotnik/ bom cie od śmierci wyzwoll/ ale te
go Bogowie nie daycie/ bym ia chciał temu co złe
uczynie/ Pro mi nie przeminił: lecz/ toć powiadam/
oto pląchtá leży/ obwin sie w nie/ á idź na gore/ pá
trayże Bześcia: á ieżli sobie nie bedziesz mogli pole
pshyć/ wroc sie do mnie/ á la swoje ubostwo wshy
chce na poly z toba podzielic: á ieżli też kiedy przy
dziesz do Bześcia dobrego/ wspomniawshy na to/ do
brymni to odplacisz. Apollon w tey jedney pla
chcie/ swemu Gospodarzowi pokornie podziękowa
wshy/ trąsil na Okret w ten czas gdzie Brol ziemie
Cybelstiey imieniem Altystrates pila z sweml Dwor
rzany grał. Apollon stojac/ począł sie tey grze przy
patrować. A gdy Brol piše upuścił/ Apollon to
widzac/ skoczył przeko ku pile/ á w reke wziawshy
pile/ podał przeko Brolowi. Brol wziawshy od pla
chetniká/ począł sobie myśleć/ coby to byl zá Mo
dzieniec/ y co zá czlowiek w pląchcie chodzący iá
Eniec. Y uczyniwshy Brol gey kontec/ iáł sie pytać/
ktoby byl. A gdy nie umiał żaden o nim powie
dzieć/ pytáli rybitwa/ on im powiedzial ze go
znalazł/ á on tonął na morzu/ ale kto iest/ y od kąd nie
wiem. Brol rzekł: Ktożkolwiek y od kądkolwiek iest/
zá te służbe ktorą nam dziś uczynil/ daycie mu su

ima; a w prowadzićte go w Pałac.
rza; y wnet sie stalo iako Brol rosta-
nie iadal nigdy tylko ziedno Corca swo-
la bardzo piekna y mądra. Ta wedle cz.
Obyczaju umiała grac y skalac iako inne Xi-
w te czasy sromota byla kazdey Kieźnie Xi-
nie umiała. A to rzadko czynily/ tylko pr:
Dycami; a przed nikim wiecey. Y stalo sie,
zna imieniem Lucyna przygotowawszy sie /
przed Dycá; y przed tego goście; y poczela grac y
skalic/ tak słoznie / y tak stoznie / ze wszyscy opu-
ściwszy Brolewskie porrawy dziwowawali sie tey. Tedy-
ny tam Apollon byl ktory na to niedbal / tam siedzac
teden podle Apollona rzekl iemu: Co sie tobie zda to
plaszanie; Apollon glową trzasnal. Wyzrawszy to
Brolewna zasmucila sie bardzo / a zapomniawszy wese-
go wesela stadla smutna. Tedy rzekl Brol Corce swo-
ley: Corco mila pros odemnie co ieno chce; a bedzie
tobie dano. A ona ukazawszy na Apollona / rzekla
Brolowi: Polki Apollona zyweg widze / wesola bydz
nie moge / a chce mi sie iestze wesola widziec / y swoy
slub ktorys slubil spelnic / kaz mu glowę uciac.
Brol tey pytal w czymby przeciwko niey przewinil /
rzekla: Jezli to nie iest wina / ze granie y plaszanie
wszystcy chwala / a on na to glową trzasnal. Na to
Brol iako mądry swey Corce rzekl: Corco mila /
niewiem dla czego by to uczynil / ze glową trzasnal.
Tedy Brol kazal iemu wstac / y pytal go dla czego by
na takową Brolewnę kiwal glowę. A toremu Apol-
lon rzekl: Brolu wielki / ia na Brolewnę nie kiwal /
bo iest zacna y blachetna / ale na granie y plaszanie tey /
dom tu nic nowego nie widzial / ia to lepiej umiem
niż ta ena Brolewna / gdyzem sie tego wiecey uczyl.
Do tey rozmowie / rzekl Brol do Corci swey: Corco
mila /

nie temu: że żaden tego nie zoda
mu wa. Przeto nie mley mi za
tepley umie niżli ty. Y wzięwszy Apollon
pocznie grać wdzięcznie y płasć wybot
pyscy Erzykneli mowice: Wdzięcznie gr
i niż Brolewna. Widząc Brolewna płas
ley w serce/ y poczęła go bårdzo kochać
sie przed Oycem swoim/ o to go prośąc/ aby
zyl tego za Mistrzã dąc/ którego z nągłości
swoey wielce prągnęła / bo tak wdzięczny gry / y tak
trefnych płasow nigdy nie widziãła. Brolewi
rzecz bårdzo miła była/ y kázal Apollonã przyić
swego dworu/ dawşy mu Brolewnę do nãsi. Cędy
Apollon Brolewnę zãra: poczał uczyć z pilnościami
z wielkã groźbã/ tak/ że Apollon w tym całym ro
nie uznał/ by Brolewna nãń mile pozyszãła/ ani ta
on mile weyżrał nã nie. Y kochal Brole Alcystratã
bårdzo Apollonã dla wielkiey mądrosći tego/ wiedząc
też że byl Brolem Tyrskim; ale nãd to Corkã Brole
wskã Mistrzã swego niewymownie kochãł. Potym
Krojetã moźne zdãli sobie pólubić Brolewnę
bo była piękna/ urodziwa/ y ktemu mądra/ ale Bro
niechciał rey nikomu dãć/ tylko koby sobie ulubilã
Y stało sie tak czasu jednego/ że przyiãchãło dwor
Krojet znãmienitych/ kóstownie z wielkim dworem
ã kãzdy z nich o Brolewnę prośil. W ten czas nã
pisał Brole do Corki swoiey tak: Corko miła/ dwor
Krojet przyiãchãło/ a kãzdy prosi o ciebie za Malżo
kã sobie/ iam tobie pólubił/ że cie nie nudam żãdnemu
tylko temu kogo ty samã sobie ulubisz / ale wiem
Wãnnom jest wstyd przyrodzony/ a tak nierychło
żda Pãnnã przed kãzdy mōżem rzecze że go chce.
przeto abyć sie umnleyşyło wstyd tuwego/ napisz
imie tego/ zã korym chceş: A nie tylko imie z ty

dwu Kizzet ktorzy przyiadhall/ ale
chcesz ze wszytkiego smiatá/ ubogiego.
bo wlem ze ná swiecie niemáš tál bo
smny w bogáctwie z nim nie zrownáli: áni t.
giego/ bysmy go nie mogli z bogácić. Dyrzav
Krolewna/ záplonawšy sie od wstydu/ po
tál mowić: Dycu prawde odpisáć/ to si
nie odpisáć škoda wielka. A wšak že lepša
je/ á nizeli škoda wielka. Wziawšy tedy swo
gle/ poczelá pisáć/ naprzod: A. Widzac to iey Má
tká/ pocznie sie dzirwić coby pisála. A tam nie bylo y
jednego slowá z tych dwu Kizzet imienia/ Ktoeby sie
od A. poczynálo. A gdy nápisála A. pocznie pisáć
P. Rozgniewawšy sie Mátká/ rzeklá iey: Zla Cor
ko! czemu chcesz swoy rod ponizyc: Kizzetá wielkie
potepiasz/ á ubogiego tulaczá Morškiego obierasz:
Má to iey Corká odpowiedziála: Mátko / nie tobie
dáno wybieráć/ ále mnie/ á przetož ná tego pozwalam:
gdyž mnie jest miły/ bo miłość nie należy ná bogá
ctwie/ ále ná śláchethności y wierze; á rzekšy to/
poglá od Mátki/ y nápisála list tákí že chce Apolloná/
á nie dašli miłe temu/ perwie Corke stráciš. Krol
ten list przeczytawšy gošćiom to powiedzial/ á záraz
uczynil gody Apollonowi/ y Lucynie Corce swoiey
wielka pompa. A gdy Apollon z Krolewná swoá bli
ko roku mieškal/ zwiac z sobá wielkiey lášce. Tedy
jednego dnia wziawšy is z sobá/ przechadzał sie z nią
wedle Morzá/ á w tym Okret przypłynal / ná Kto
rym bylo Tyrškie známie. Y gdy uyrzál Apollon/
rzekł Krolewnie: Ten Okret z moiey žemie jest/
poczelaymy že nam kto z niego iákíe nowiny powie.
Tedy ieden z Okretu poznal Apolloná/ y rzekł mu:
Zdrow bądź Krolu Apollonte/ á wesel sie Monárcho
wielki/ bo Krol Antyoch jest piorunem zábit y z swo

...ażetá Cesarem wybráli/ y co
...ntyochowemi kleynoty/ á w pšedšy
...al poselstwo/ y dal mu Ktožecy list.
Krolowi Cylibstiemu Oycu swemu
...niedzial/ rzekl Krol: Dla dwuch przyczyn
...owiná mila. Ktappierwcy twa część test
...mila/ oraz mi to mila/ że iuž wiem žem swo
...lowi wielktemu dal. Ale to mi niemilo/ że
...nie nie mieć/ y tak milego cłowieká strácić/
...ze mozešli swo mysl odmienić/ zostán zemna/ á
...ia dziś z swego Krolestwa tobie ušapie. Odpowia
...Dzial Apollon: Krolu mila/ zá te lástke tobie dziekuteł
...iednáł rácz wtiedzicé/ že w swoiey ziemi y w okolicy
...zostáwilem przyaciále y nieprzyaciále/ á przynáležá
...łoby ábym sie im sláwił/ y každemu wedlug zásluže
...nia tego odplácił. Tedy kázal Kret Apollon ná
...gotowác / á wšedšy do swoiey Matžonki/ rzekl do
...niey: Krolowa mila/ znay dobrze ten Pierścien/ bo
...ia muše do swey ziemi táhác/ potym o Cesarstwo sie
...šárácé/ á tam bez wielkeý woyny nie będzie/ á prze
...tož lepiey tobie u Matki bydž/ á gdy tego čas będzie/
...tedy ia po cie pośle/ á nie wierz nicemu inšemu/
...tylko temu Pierścieniowi/ gdybym go poslal. Gdy te
...rzecz Krolewna uslyšálá/ omdlawšy ná ziemi upá
...dlá/ pochwili pokrzepiwšy sie/ rzeklá: O niewiáro
...niewierna y niešczęsna! o miłóáci wtelka / chceš mi
...zostáwić! á ia dla ciebie wšytko odważyłá/ y w
...ššey ućiešy nie mam tylko ciebie widžecé/ bom ia cie
...bie ulubiłá šobte / y z toba chce bydž: będziešli ty
...gdzie poćiešony/ ia sie z toba ućieše: á będzieš gdzie
...w niešczęšciu/ to niešczęšcie lekcey mi z toba ćierpieć
...wczyná widžac/ niżli ušyma slyšac: bo poselstwa w
...tey nowin przyczytia niżli sie dżicie. Odpowiedžia
...wey Apollon: Widžis żeš bezemienna/ niewežáson

y niepogodzie nie przywylla/ a N
nie umie/ a przeto sie o cie boie. Via
lla: By w tebie byla wlará/ w moiey
bys do mnie przyidac/ a tak lepiej ge
tam ia tez niech bede: Rzekl iey Apollo.
Gey bydz nie moze/ wziawsy dozwolema
na Morze. Tak Apollon z Krolewna/ poru
Bogom swoim/ z Krolem/ wsiadli w Okre.
Scili sie po Morzu.

Gdy sie od brzegu odbili/ iachali do Tyru: A gdy
iuz dwa miesiacá na Morzu byli/ Krolewnie smrod
Morsti skodzil/ czas sie przyblizal rodzenia/ szcym
s bolesciami okrutnymi Plod sie w niej zastanowil/ a
przeto nie mogla porodzie Dzieciacia w dlugi czas.
Potym/ gdy w tych okrutnych bolesciach porodzilá
Corka/ stala sie iako martwa: a wszyscy ktorzy na
to patrzali/ rozumeli ze iuz umarla/ a tak byl przyt
y placz wielki w Okrecie: Lecz tam Krol naywie-
tba zalosc miał/ bo w iego sercu byla bolesc wielka.
Y powstal wiatr wielki na Morzu/ a przewoznicy
rozumieie ze iuz Krolowa umarla/ ze dla tego wiatr
wielki powstal na Morzu/ poszeli prosic Krola/ aby
dal zywot zywym/ mowiac: Krolu/ nie wyrzucisli
z Okretu umarlego/ wszyscy zatoniemy/ bo Morze
nie prze stanie swoiey faly/ dokad z siebie umarlego
nie wyrzuci. Apollon z wielka zaloscia niechcial te-
go uczynic/ aby ia miał wyrzucic z Okretu/ ale wi-
dzac iz inaczej nie moglo bydz/ kásal łodka ktora
zawsze w Okrecie byla nagotowac/ a iey ciálo w dro-
gie sáty oblec/ ktore z soba miała/ y kásal iz w one
łodka wlozyc/ a pod glowe wlozyl dwa tysiacá zlo-
tych/ a list napisawsy w te slowa: Ty ktory to ciálo
znaydziesz/ wiedz ze Krolewna jest/ a Corka Krola
wielkiego/ dla ktorey to smierci wiele łez wylano/ a

...owa. Ty ktory naydzieſz / ie
...iel / a drugi tyſiac na iey pogrzeb
...ie byla pogrzebiona iako na tate
...nalezy / a ieſli kto nalezby tak nie uczy
...e daycie to / zeby nigdy nic nie mial /
...cierpial / a zeby nigdy wesoł nie byl /
...ſt w reke / y kazal lodce twar do zaſpon
...akal nad nie; a w tym kazal lodce po
...wielka zaloscia pusciec.

y nawalnosci te lodce podwyccily / trzeciego
dnia u iednego Miasta ktore zowia Lffez / na brze
gu ia wylozily. Y stalo sie z przypadku / ze ieden Do
ktor imieniem Cyremon / w ten czas przechadzal sie
nad Morzem / a uyzrawszy lodce / kazal ia ku sobie
przywiesc y odſpuntowac. A gdy ia odſpuntowano /
uyzral Mistrz Panta w drogim odzieniu lezaca / y
kazal ia do swego domu niesc / a gdy ia z lodki do
byl / obaczył list w reku y przeczytal go / gdy poznal
ze ma zloto pod glowa / biore to na swe zdrowie /
ze nie nie tylko ieden tyſiac iako w tym liſcie piſano
aby m nalezyl / ale oba tyſiacia iey na pogrzeb nalezyc /
y tak Doktor ten / co bylo do pogrzebu trzeba zdobył.
A gdy przyſzedł Dzeſ iego imieniem Sylemon / uſly
ſawſzy co sie w domu dziele / a ogladawſzy to ciasto /
rzekl: Takiegom umarlego nigdy nie widzial / twarz
sie nie zmienila / oczy nie upadly / nos sie nie obostrzył /
ſtorá iey nie ſwardniala; ta Pani teſt zywa / ieno ze ia
niemoc po niemocy zmartwilá / a ogladawſzy wſytkie
zily / rzekl: O przyiaciele tey Pani / byſcie mie byli
przy ſobie mieli / tego ciasta nie wrzucilibyſcie byli
w Morze. Y nabral ziela y torzenia ktorego on ro
zumial / kazal blache na cztery kola polozyc / a ciasto
na wierzch wlozyc / y ogien uczynil pod blache z tego
torzenia / az sie ciasto dobrze zagrzalo; potym wſytko

ciężko pomazał oleykiem y masecią droc
znał po żyłach że przyrodzenie nie
dal żeby kichnela/ potym kichnela/ ta
na ktorey leżała zadržela sie/ a ona ozy
wszy oczy mdle/ przemowila: Kto
paterz abys sie mnie nie dotykał nąd potrzeb
Krolewna/ Corak Krola wielkiego. I
karstwo posilne/ byla po malym czasie p...
wa. Nie dzwony sie temu zaden y nie mni...
ta rzecz nie byla prawdziwa/ bo pismo swiadczy
starzy/ a zwolozca. Zydowie mieli ten obycaj/ ze
swych mlych przylaciol umarłych ciata chowali do
trzech dni/ iesliby sie w ciele dusza nie utarla dla wiel-
kiej nie mocy/ iakoz Doktorzy powiedata/ ze sie to
przytrafia.

Tedy Sylemon Dzien zaprowadzwszy Mistrza
swego do komnaty w ktorey Krolewna lezala/ rzekl
mu: paterz Mistrzu/ ktoreis kazal grob kopac/ te
zywa widzisz: Mistrz obaczywszy Pania zdrowa/
rzekl: Kad widze zmysl twoy/ y wesol iestem z poste-
pku twoiego/ nie mniemay dobry Dzeniu moy/ by
daremne staranie twoie/ ktoreś miał okolo tey Páni
pracniac/ y nakladu nie stracisz ktoryś na tey lekar-
stwo wydal/ bo ta Páni ma wielkie bogactwa od zlo-
ta. Potym odwozyl ono zloto/ y dal ieden tysiac Sy-
lemonowi/ a drugi tysiac schowal dla tey Krolewy.
Do malym czasie wyleczyla sie z tey niemocy ta Kro-
lowa/ y byla tak piekna/ ze sie tey cudności dzwował
kazydy/ ktora tylko obaczył. Y wziął ię Sylemon za
swa Corke/ y myslil o tey wydaniu. Ona to zrozu-
miawszy/ rzekla mu: Dyzce moy/ racz wiedziec ze ja
iestem Zoná Krola wielkiego/ a wiem ze iest dla mnie
w wielkiej zalosci/ przetoż chce go w czystosci czekać
do kad sie o nim nie dowiem/ abo tez on o mnie. Po-

odpomogli/ że ia Xenia uczyniono
Wesła/ bo kto sie tey Bogini przy
w czystości żyć/ a w te czasy pán
migli Zakonne miáno. A tak Lucy
ała sie.

on strácił tak zálošnie Zone/ słabował
at nie miał z Okretu wychodzić tylko do
/ a przez ten čas ani brody golić/ ani sie
Potym kazał Okret obrocić ku Miástu
/ a przypłynęwszy/ tam stágl u Gospodárza
swego Strángwielá/ ktory miał Zone imieniem Dyon
nizya/ ktorym Apollon poruczył swoje Corke/ y z tey
mámká Ligorya/ a dał z nią wiele kleynotow/ y ka
zał ia przezwać Tarsia/ od Miásta Tarsis w ktorym
ia chować umyślił. A rzekł Apollon do Strángwie
lá/ także do Zony tego Dyonizyey: Najmilsi mo
wam wierze wiecey niż komu ná świecie/ oddać wam
to Dziecie/ bo ná nim náleży moia ostátma pociecha
a proše wspomnyćie sobie ná one miłosć/ ktora ia
wam uczynił/ y temu Miástu. A gdy mu słbowáli to
Dziecie wicernie chować. Tedy Apollon wędzby w Ok
ret/ poszedł po Morzu zálošnie jezdić. Zá tym Tar
sia wyrosła z lat dziecinnych/ y poszła z inšemi Pán
mami do floty chodzić/ y ucyła sie tam bárdzo pila
no. Y stáło sie dnia jednego/ gdy Tarsia ze floty przy
šla/ uyrzála; a oto mámká tey imieniem Ligorya ná
śmierć leży/ widząc to Tarsia/ poszła nád nią pla
kac. Tedy Ligorya poszła tey pytać mówiac: Wieš
li czyia Corká jestes? ná to Tarsia odpowiedziála ia
ko rozumiała Strángwielowá/ a Dyonizya jest Má
tká moia. Odpowiedziála mámká: Ty niewieš ale ia
tobie powiem: Oćiec twoy jest Apollon Krol Tyrski/
a Mátká twoia jest Lucyna Corká Krolá Cylibskiego;
a tá porodziwszy cie w rzucóná jest w Morze/ a Oćiec
twoy

twoy Apollon dal cis w gowac z zaro
po twoicy Matce/ a wż me maly cz
zyn. W tym umarla Ligorya. Ted
złowala mamki swoicy/ y wziela sol.
ze iak tylko z pólky przybla/ nigdy nie
wey na mamczyu grob bla/ y plalala b. ro.
zaluisc tey smierci/ a pogladajsc na M
socy Matki ktora byla do Morza wozu
ca swego/ ktory po Morzu bladzil.

Y stalo sie jednego czasu/ ze Dionizya bla z M. cio
la/ a tey Corca Filomacya przed nia w drogim odzie
niu/ a Carsia Krolewna/ iakoby sluzebnica. Gdy to
widzieli dworscy ludzte/ poczeli mowic: Ta ktora
za niemi idzie/ slachemieysza jest: ale ktora naprzod
nie jest tey czci godna. Wyshawy to Dionizya/ za
smucila sie bardzo/ a przybedszy do domu udersyla so
ba o ziemie/ y placzac tey hanby ktora slyszala o swo
icy Corce/ y poczela myslie aby mogla Carsia z swia
ta zgladzic/ aby dla niy Corca takiey sromoty nie
cierpiala. Y miala jednego sluzebnika w swoicy wsi
imieniem Theophila/ a ten byl wolod arzem/ y poslawy
po niego/ rzekla mu: Theophile/ slysz o tobie wiele
zlego/ ze moie dobra kradnieš/ izes tez iad kupil/ kto
zymbys mnie y Pana mego mogli otruc/ azebys Corce
moie poigwby; naze maiernošc obial. Ale to tak nie
bedzie/ ale to cos o mnie myslis/ to ia tobie uczynie.
Y poczel Theophil przysiegac/ ze o tym nie myslis.
Ale Pani mego Dionizya rzekla mu: Abo zabij Carsia/
abo ia ciebie rozkaze zabic. Odpowiedzial Theophil:
Gdy inaczej bydz nie moze/ lepiej mi abym zywo zostal
zabity. Carsia. Dionizya odpowiedziala: Ma
Carsia ten obyczay/ ze przed obiadem zawsze chodzi
miedzy groby plalac swoicy mamki/ a ty tam doge
lawy zabijesz is/ a gdy ia zgladzisz z swiata bedzies
wolny odemnie.

Theo.

czywszy czas/ gdy miała do grobu
poczał się między groby kryć. Wtedy
i/ ujrzałwszy iż Theophil/ zlał się
oilem sam w sobie: O roboto nieczyste
moje wielkie/ iakoż mam wykonać te
y zabić te błahetną Pannę/ a przelać
: Ale ponieważ to inaczej bydz nie mo-
le na to zezwolił. Y przystąpił wnet do
-y mieczá swego/ y porwałszy ją zá wár-
aderzył o ziemię/ tedy Tarsia poczęła Theophila
pokornie pytać/ coby to było/ a coby z nią umyślił czy-
nić? Odpowiedział okrutnik: Wnet twa była dowie-
sie/ co ja tobie myśla. Y dobył mieczá swego chcąc
jej głowę uciąć. Ale Tarsia pokornie do niego rze-
kła: O miły Theophile/ pozwiedz mi/ czymem ja tobie
śmierć záflużyła? Jam nigdy przeciw tobie nic złego
nie uczyniła; Czemuż chcesz wece swe zmiasać krwią
nie winną/ wiedząc to dobrze/ że krew niewinna ni-
gdy nie hedzie bez pomsty. Odpowiedział: Ty mnie
nic złego nie uczyniła/ ale Ołiec twoy Krol Apollon
dal wiele złota Gospodarzowi/ a przeto cie Gospody-
ni twoia kazála zabić/ aby złoto sobie pobráła. Rzekła
Tarsia do niego: Ponieważ inaczej bydz nie może/
proszę cie dopusć mi aż popłacze śmierci Mátki mey.
Odpowiedział: Placz/ a wiedz co czynie że to ponie-
wolnie. Y poczęła Tarsia rzewno plakać/ a gdy tak
plakála/ stáło się z przygody / że w ten czas Morscy
zbojcy przyplyneli ku Miástu y stáli u brzegu/ czeká-
jąc swego czasu/ ale Theophil nie widział tego. Te-
dy oni ujrzałwszy Mężá stojącego z gołym mieczem
nád plekná Panna/ skoczywszy okrzyknę go. A Theo-
phil zlałszy się uciekł/ y powiedzial Dionizyey że zabił
Tarsię. Potym zbojcy wzięwszy Pannę/ przywiezli
do jednego Miásta ktore zwáno Melchna/ a między

Wszystkie kupie posadzili ię na przeday. Y

Wszystkich białych głow Gospodarz/ y

Wszystkie złoty/ y przywiodł ię do d

Wszystkich głow zesromoconych.

A gdy Tarsia zrozumiała dla czego b
pod tego/ poczelá rzewnie plakáć/ mowi

Bogowie/ iákosćie bárdzo iádomity sá d ná m.

Krolewne wydáli! o niebezpiećcie niemłost...

łozes ná mnie łul swoy wyciągneso! á táles

wicie swa Kopia ná stráconá dziewke záostrzyło. O

Bogowie / cożem zgrzebyła! żesćie ná mnie wzerná

Krolewne te nedze dopuscili/ áni we mnie pyhá/ á

ni żadza zla/ áni zlosć/ áni krwie przelanie bylo/

tylko w sercu nabożensťwo/ w nocy łzy/ á zá obyczay

łsiegi w retu! Y czemuż mili Bogowie to przepu

szczenie ná mnie przyšlo? chćieliscie Bogowie ábym

była zgubiona: Czemuście mnie rázney w Morzu nie

utopili? Czemuście mnie zá moia Matka nie zátopili?

O Theophile/ táles mi byl okrutny/ gdyś mnie chćiał

zabić/ ále bylbyś mi daleko miłosiernteyby/ byś mi

był głowu ućiał. A uyrzawby swego páná/ biezála

do niego/ y padby do nog tego/ poczelá z pláczem pro

sić/ áby ráczył Krolewne przy uczćiwosći zostáwić/

bo iestem Krolewna; á nie dopuszay tego/ ábym ták

sromotnym skutkiem byla zmasána. Wá to Gospodarz

rzekł: Czego pláczes/ snadź niewiesz zes tmu w rece

wpadlá/ ktory áni wstydú/ áni zádney miłosći w so

bie nie ma. Ale idź á siedź przybrawby sie/ bo ták

wiele chce z tobá srebrá dostáć/ iákom zá cie dáł/ á

nád to iebze wiecey. Y kázal mienzciewa rzecz po Nie

scie wóláć/ co sromotá iest tu pisáć/ ále moze sie ka

zdy domyćlic iákie tam wólánie bylo.

Y stáło sie ze Xiazę tego Místá/ imieniem Anátá

ger/ przybedł do onego domu/ á wziawby Tarsia zá

do komnaty; Tarsia użyzawszy
do komnacie/ upadł do nog tego rycerza
królem: O moze Królu/ iako król
noż swoją przyrodzoną blachetnością
o twoje dzieci Bogowie uchowali tak
sygody/ w którym ja jest teraz: Ja
Króla Tyrskiego/ ktoremu imię Apollon
nierci Matki mojej/ dal mi na wychowanie
Tarsu z wielkimi starzami/ ale ktoremu na wy
swanie dana była/ kazał mi zabić/ a temu ktore
mu mi kazał zabić/ Morsey zbojcy me odieł/
wiec ci mi przedali temu to złemu czlowiekowi.
Ty zaś jeśli jesteś blachetny/ pomóż mi mojej cnoty
zachować/ y mego Panienstwa dla uczciwości weseł
blachetnych Królat/ y dla wszystkich Panow y Pan
ktorym cnota miła jest. Usłysawszy to Królu Anátagor/
pocieszył się mówiąc: Cnotliwa Królowo mój się do
brze/ a nie frásny się żeś w tak niebezpiecznym stanie/
w którym lub jesteś/ iednak czystość miłujesz: A iż mi
twoje zadanie poznał/ iako bede mógł chęć pomoc
abyś swą czystość zachowała/ wezmij ten funt pienie
dzy/ dajże swemu Panu/ iakoby już twoje były/ a ja
potym z nim rozmowie. A tak ta cnotliwa Panna wy
szedłszy z komnaty funt pienie dzę niebezpiecznemu Panu
swemu dała. Y wyszedłszy Królu/ od tego komnate
na Miesiąc nymował/ y dal sto funtow pienie dzę na
to/ aby Tarsiey żaden meżczyzna nie znał okrom jego.
A Gospodarz wziawszy pienie dzę ślubował to.

Zatym gdy się ta rzecz działa w Melchmie/ a Król
Apollon żeglował po Morzu dziewięć lat/ żony żalu
jąc: w tym przyptynał do Miasta Tarsu chcąc się
z swą Córka ucieść/ a dowiedziawszy się Gospodarz
Strangwiel z swą żoną Dyomizya o przysięciu Apollo
nowym/ wdział żalobne śluby/ y był obote przeciw
nie

Y niemu. A gdy do niego w chodzili/ r/
wiel: W:ray Krolu wielki/ nam swy
gom mily. Radbym twey miłości nor
wiedzial nizeli te: Tarsia Corka tw
wytká nášá nádziera byla/ umarta. A
zi twá miłość/ od icy smierci/ aż do
má dla zálości nie braliśmy ná sie lepke
Ostygawšy to Apollon zásmučil sie bardzo/
lub iz przez drugie dziewiec lat mienial z
esć/ pokiby dobrej nowiny nie uslyszal/ á ktoby kole
wiek rzekl/ áby wyszedl z Ofretu/ kazal/ áby mu bez
miłosierdzia byla nogá ucieta. Y odiachal z wielkim
smutkiem od brzegu. Tedy przypadl w nocy wiatr/
zapędzil go daleko/ á gdy bylo názáwtrz/ poznal
se byli przed Miastem Melching/ gdzie byla przedána
Tarsia Corka ieg. Y rzekl Apollon zeladzi swoiey:
Bracia mili przybycie sie do brzegu/ bo dzis jest u
roczystry dzien/ ábyście takie pocieszenie mieli/ tak o in
si pobożni ludzcie. A gdy przypłyneli do brzegu/ ná
zili wiele Ofrstow y lodzi/ bo mieli obyczay okoli
zni ludzcie/ że do tego Miasta pod ten czas schadz
si sie/ y ten dzien wesolo swiećili. Tedy Apollon ro
kazal swemu káfarzowi/ áby uczynil zeladzi wasole
godowanie/ á dal każdemu czego by zadal/ y mowil:
Aż ja ich pan iestem smutny/ ale zeladz niechay nie
bedzie smutna tego dnia. Y poczela zeladz gotowac/
á Apollon w smutku siedzial ná dnie Ofretu. Tedy
Anátágor Tiaze Miasta onego przechadzal sie/ ogl
wizac lodzi goscinne/ á wyzraszay ieden Ofrat wie
šy y stroynicyšy mziłi drugie/ y szedl k niemu/ tam ca
baczayšy ludzcie dworstie/ byl z nimi wesol/ y pytal
sie ktoby ich byl Panem: Y powiedzieli mu/ że dla zá
lości w Ofracie siedzi placzac. Odpowiedzial: We
mij ktory z was te dwa czerwone szlote/ á idz do niego
drożac go áby ráczył do mnie wynieść. Te

Apollonow odpowiedział: Któżże sławę
miłości/ teżlibym mógł w tey zier-
ni dwi czerwone slote/ taką iako te
y rad poyde/ a teżlibym nie mógł
ści/ abym był od tego poselstwa wola-
no nam ustawił/ ktoby mu, rzekł aby
tu/ żeby nogą ucieta była. Ktoremu
Wam on to prawo ustawił/ ale nie mnie.
nitemu/ a sfoizc przed nim/ rzekł: Zdrow
wóciui słachetny/ Bog gorny niech cie uczyni we-
solego. Podziękował mu Apollon mówiąc: Zdrow
bądź y ty cny człowiecze/ a ten ktory wsem władnieł
twoją część niechay rozmnoży: Widząc Anátágor że
Apollon był człowiek słachetny/ mądry/ y uczciwy/ y
że po Morzy dła wielkiej żalosci bladu/ rzekł mu:
Nie miej mi za złe Mezu/ że sie máło przed tobą
śmitem pochwalić: Ja jestem Któżże tey to ziemi/ y
widziałem wiele przygod slych/ bywálem między
niemi/ y slybátem że slych przygod/ przyšlo ich wie-
le ku wielkiemu szczęściu/ a ja ciebie znam że jesteś
człowiek mądry/ y widziałeś też sam też dosyć. A
przeto widzisz teraz nędze swoy smutek/ weźrzy też
co wesolo da Bog/ że też sam w nim przedko będziesz.
Ná to Apollon odpowiedział: Dziękuię twej miłości
Któżże słachetne za wielkie pocieszenia/ ale wśak ty to
dobrze wieś/ że im kto wiecey smutnemu człowiekowi
nędze tego wspomina/ tym wiecey iego bolesć odna-
wia. Wier prośe twej miłości/ abys ráczył odemnie
odeyść/ ani mnie cieżyć/ bo niechce pocieszenia w tera-
źniejszy smutku moim. Slyšac to Anátágor/ po-
dziękował mu/ y odszedł záraz od niego z wielkim smu-
tkiem/ bo go bárdzo żalował/ y począł myśleć co z tym
czynić/ a domysliwszy sie poszedł po Társia. A gdy knie-
mu przyšla/ mówił do niego: Jest tu ieden człowiek

Madry/ cny y bláchetny w tey łodzi
iey/ dla ktorey sie sám zgubić chce
wiedz go swoą mądrością z tey łodzi/
niebezpieczeństwa ná drugi mieścąc wy
Társia pokłontowşy sie mu/ blá do niego
przyszedşy do niego/ z wielkim wstydem po
nimi słowy: Zdrow bądź Pánie bláchetny/
teń daleko niechay będzie od ciebie: widze że
rozćiwoy/ y mądry/ odrzuć żalóść od siebie
powiedáta/ że w serce człowieka mądręć nie wni-
sie nic smutnego/ gdyż mądrzy przygody znáta/ á
przetoż myśl bezpieczná máta. Odpowiedział iey A-
ollon: Widze cie wstydlivą y bláchetną dziewczę/ ále
skózkolwiek mądra wedle tych lat/ lub bede z tobą
mowić/ ty teđnak mey rzeczy nie zrozumieş. A przetoż
sobie dáie te sło słowy/ á idź precz odemnie. Társia
wzestępnęła/ á wzięwşy pieniądze/ blá ku Książ-
ciu/ Książce użyżawşy Társia/ bedł przećtw miey/ y py-
tał/ y táęes tego Książa nie wywiódlá? Odpowiedziá-
ł Társia: Dáł mi pieniądze/ á kázal mi precz iść.
Odpowiedział Anátágor: Abo złoto bárdziej milu-
ieş niżli cnote twoie? Uślyşawşy to Társia/ z wielkim
wstydem upuścila ná ziemię złoto/ y rzekła: Ulebbe
tego Pánie moy/ ále ślub twoy iest mi daleko miłşy.
Rzekł iey Anátágor: Uczyniżli to/ że ten człowiek wy-
idzie z Okretu/ ślubnie cie wykupić od twego So-
podarzá. Potym Társia przyszedşy znówu przed A-
olloná rzekła mu: Wrocila sie Pánie bláchetny/
kosąc przed cie złoto y mądrość/ ábys iedno ze dwoy-
a uczynil: ábo złoto náząd wziął/ ábo posłuchał te-
ney mądrości odemnie/ żebys mie twá miłóść náu-
czył. Odpowiedział: O lişko chytra/ wóşal to wlem
nie chceş do tego przywieść/ ábym z tobą mowil/
przetoż złoto twoe záchoway sobie/ á mow co myśliş.

Társia gadka mowice: Co to / Jest
ebay / wsemu swiatu potrzebny / a
huczy / a Gospodarz w nim milczy /
chodzi / żywot iemu rodzi: a tam maj
dzie / Gospodarza brata obwiedzie / ob
ze / a Dom brata uciecze. Odpowie
om jest iako rzeka ktora huczy / Gospo
ryba ktora milczy / tam rybitwo w lodzi
y siecia obwiedzie / obwiodgy ryby wy
a woda przez siec uciecze. Rzekla Tarsia:

Co to jest: Cora lasu krasnego / sama wzrostu wiele
Kiego / niewidomi ią stuzdy wodza / okolo niej wszedy
chodzi / wiele droga chodzi / a sladu nie rodzi. Wd
powiedzial Apollon: Cora lasu krasnego / jest lodz
z drzewa wielkiego / stuzdy / wiatrowie ią wodza / nie
widomie przy niej chodzi / ta wiele drog chodzi / a
wszakze sladu nie rodzi. Jesze Tarsia rzekla: Co to
jest: Jest dom wбаты ubogi / goscie y gospodarz
w nim nagi / tam rzecz w reku trzymaja / w oczach
wstydu nie maja / ogien / woda w nim przedaja / a
w innych to darmo daia. Odpowiedzial Apollon:
Dom jest lazniar / wбаты ubogi / w nim goscie y go
spodarz bywa nagi / rzecz jest wino ktore trzymaja / a
przeto wstydu nie maja / tam ogien z woda przedaja /
a u innych to darmo daia. Wylozywszy Apollon te
gadki rzekl: Trzy gadki zgadlem tobie / idzże we z dro
wiu przez odemnie. Odpowiedziala mu Tarsia: Wiem
ze klotá chesz odemnie / toć dam á poyde od ciebie. Wd
powiedzial Apollon: Mdrze mowisz y ze wstydem /
a ia ukazuje cie bydz dziewka wstydliwa / ale dzikowicie
sie tobie / zemu wstydu we wszystkim nie zachowujesz / a
zemna mowic sie nie wstydzisz. Rzekla mu Tarsia: Po
trzeba mnie przywodzi do teq / bo jestem przedana nie
rzadnemu Gospodarzowi / a wyprzedeli cie z lodzi

Anatagor Kizze/ obiecał mi nie wylupi
pollon: Nig nie będziesz wyswobodzo
bie ślubu swego nie złamie. Odpow
Wiem że ludzie ślachetni są miłości
twoy ślachetności nie nie wątpię: ale n
złotą wziąć/ tedy mi rąz odpowiedzieć
Cztery bráćta zároveň biegała/ nog żádi
la/ Dycá ciepłiego noża/ iść y pić nie pro
żáni máściámi mleczá/ nie námaszáni przyc
wleđział iey Apollon: Kiełkiedy z dziećmi igrałac te
jós sie náuczyla otos wspomniála; Cztery bráćta są
tery kóła ktore biegała / á nog żádných nie máia/
Dycá/ woz ciepłi noża/ iść y pić nigdy nie prośá/ ná
maszáni mázia mleczá/ nie námaszáni przypia. Rzekła
potym Tarsia: Nito temu gadki żádawác/ kto umie
nie odpowiadác. Co to jest: Jest piękny pátrzelnik/
w ktorym mály pácholik/ iest oblicza żywneę nie ma
żyweę/ kto nań weyżrzy/ ten tego oblicze użrzy. Odo
powleđział iey Apollon: Piękny pátrzálnik/ iest zwle
śládko/ to nie ma obliczá żywego/ á ty gdy nań wey
żrzyś/ oblicze swe w nim obaczyś.

Potym Apollon wyložywşy te gadkerzell: Postu
hay mi nie dziewko zácna; Jam ciebie áż do teę czásu
śánował/ śánuyże teę ty iuz sámá siebie/ á odeyć odes
mie. Rzekła mu Tarsia: O Krolu miłóściwoy/ áż
ntechceś dla mnie/ ále uczyn to dla mego niedźnego
śierocwá/ á dla mey nieśczęsney nedze/ wyuidź z te
go Okretu/ bo przez tace wyisćie/ mi nie ponżoney
Krolewnie/ będzie cześć záchowana. To rzekşy/ przy
śapila ku niemu bliżey iakoby go chćialá oblapic.
Ale sie Apollon o to rozgniewał/ y odepchnal ja od
ślekie áż upádlá/ rzuciłá sie iey krew z nosá y z ust. A
oná użrzywşy krew omdlála/ á pokrzepiwşy sie/ po
żela ná swoę nedze nárzekác/ mowiac: O nieśczęście
nie

nie mocno dzierzyß; bo miawßy mie
cyná/ wnet test wrzucona w morze/ á
Apollon/ zostawitoßy mie w Miesćie
swiętá Mezá zleg/ y Dyonizyey Zony
orsu dla smutku/ podobno iuz atongl/

Wypoßlednieyßa uciecha Ligorya mamká
á zeglá: wiße mie Dyonizya kazálá zabic
ni/ álem przez zboycow test odietá/ y temu
wziemu gospodarzowi testem przedána ná naywießßa
biede. Tedy Apollon nie mogac sie dáley z trzymác/
wstawßy/ mile ta oblápil/ y zawolal iáby Lew glo
sem wielkim/ mowiac: Podćieß moi mili przyaciéle/
wefelćie sie zemna/ bo Corke ktoromem byl stráćil/
nálaszem. Wßlyßawßy to Anátágor/ urádownal sie / y
ßedl do Miáßá/ y zeladz tego/ y bylo dla teg w Mies
ćie wielkie wesele. Potym Káze przywiodel Krolá do
iáñni y kazal mu brode ogollć. Záтым Anátágor pod
dal sie temu ze wßytká swoá ziemia/ iáko mocnemu
Cesarzowi/ y proßac go/ áby mu swote Corke dal. A
Apollon przez te miłość ktorá miał ku niemu/ dal mu
ie. Ale zly Gospodarz widzac sie bydz zwiédzionym
iuz dal pokoy/ y stály sie gody chwalebne/ á wßego
wefela roßkoßnego pelne. Potym po wefelu/ wózi
Krol Apollon Ziećia sweg ze wßytkim woystkiem tego
táke Corke swá y iáchal do Tyru/ á iádac tam/ stá
nal w Tárzie miesćie/ gdzie byl zostáwil Corke swoá na
Társia dla wychowánia. Y siedzital tam sam ná sa
dzie/ á weszawßy Theophilá/ pytal go/ iáko Stráñ
gwiel y Dyonizya myßlili teg Corce; ták im teg samy
Kazal uczynić/ kazal ich poßćinác. A z támtad iách
do Effezu miáßá/ y ßedl nappierwey do Kościolod
A Nießczánie to widzac/ iz Cesarz wiodl swote Corke
Társia nappierwey do Bościolá/ rádownáli sie z tego

y prośli Lucyny/ ktora zá Boginiá m.
lá od Cesarzá ofiára. Tedy Apollon
wšedl do Rościolá / á tam poznalá Li
ná/ Brolá Apolloná. Ale domniemájac
Mąż tey byl/ poczela tak myślic sámá
wici: Jezeli ja mlodziuchna ieg Żoná/ żád-
iem mu sie nie obiáwie. Y ofiarował Apo
korone/ iże Corkó znalazl/ á Corká iego Tár.
ofiarowalá złotą Korone/ dla tego/ że znalazlá muego
Oycá.

A widząc Cesarz swoje Żone spiącą/ ktora od slotá
to ná niey bylo/ y od Korony ktora ná głowie miałá/
záśniatá/ y rozkwitnelá/ poczał przed nią mowic:
Dzieki wam czynie Bogom y Boginiom żeście mnie
uścieyli/ á to moie dziećcie mnie przywrócili: Bo iákom
z mlodu Brolém poczał bydź/ tak mnie záraz niesze-
ście ogarnelo/ bo prośąc od Antyochá Corki iego/ sa-
dem niespráviedliwym mialem postradác bycie/ á chcąc
uyśc śmierci/ żeglowalem po Morzu/ gdzie práwie
iuz tonac mialem/ przez was Bogi miłostíwe bylem
wybawiony y poćiešony. A gdym do Cylibie przyply-
nal/ tedy jedna sławna Pánná imieniem Lucyná/ á
Corká Brolá Aleystrátá oney ziemié/ zlitowayšy sie
nádemną przyielá mnie zá swego Mżá. Ale po pier-
wobym niesześciu naygorzey mi sie stálo/ zem ja strá-
til ná Morzu/ dla teš iuz wesol nie bede/ áni teš tey
namieštniczka ktora uczynie. A to mowil z wielkim
pláczem. Gdy to uslyšalá Lucyná / nie moglá es
wštrzymác/ ále z pláczem rzeklá: Brolu Apollonte/ ja
mestem Lucyná/ Corká Brolá Aleystrátá/ á tyś mnie
pláczem pušcił po Morzu. Gdy to uslyšal Apollon/
od wielkley rádości upádl/ á otrzyšwiawšy pytal/
kwe śnieli mu sie tá rzecz zdála/ czyli ná táwie? Lucy-
ná mu odpowiedziála: Zda mi sie/ żeśmy obá byli

mie/ & ta bez ciebie/ & leśmy to
my sie znaleźli. Y tak z niewy-
śli do Miast/ y uczynili wielkie
z rozmaitemi krotostkami.

cad z wielką radością iachali do Cy-

A gdy przyiachali do Tyru Miast
Mieścianie Tyrscy zaraz przeciwo ko nie-
z radością. Y byl ten przyiazd ich tak dzie-
z radości plakali starszy y mlodzi. Ale Apol-
on z wielkiego wesela nie wiedzial co mial czynić /
iednal wszystkim iastawym sie pokazowal. Tamże
Mieścianie Tyrscy dary temu wielkie iako Panu swo-
mu dali/ wdzięczność z przybycia tego pokazując.
Nad to tesze y dobytek mu wielki dany/ y pytal ich
Krol/ iakiby to byl dobytek. Oni odpowiedzieli: Te
pieniadze/ ktore na cie przynalezaly/ zebralismy je bez
ciebie/ & teraz te wracamy. Potym dowiedziawszy sie
z Antyochiey Mieścianie o przyściu Krola Apollona/
niechcieli mu żadnego Miastá otworzyć / ale opisali
wszystkim Kizietom/ ktorzy do Tyru przynalezeli/ o
przyściu Apollonowym. Tedy wszyscy Kizietá przy-
iachali do Tyru/ y prowadzili go do Antyochiey/ bez
wsego boiu/ Cesarzem go uczynili/ & kleynoty Antyo-
chowie temu oddali.

W ten czas Apollon kazal wezwac Elawika/ ktory
go byl ostrzezl/ y dal mu wielkie imie. Potym z tam-
cad iachal z swoia Krolewa/ Krolewna/ y z Zieciem
do Tyrená Miastá/ gdzie przebywal Altystrates Krol
Cylibi Ociec tego. A tam z wielką radością y we-
selem przez niektory czas byl. Y dal Lucynie Corce
swey pul Krolestwa swego/ & Carsiey Wnuczce swey
puk. A tam Apollon bedac/ kazal wezwac onego ry-
bitwa/ ktory go ratowal na Morzu ionacego/ & dal
temu wielkie imie. Potym Apollon Cesarz Grecki
wrocil sie do Antyochiey/ & mial Syná/ ktoremu dal

imie Altystrates. A temu zostawil se
tam starszal sie / czyniac wszytkie uczynk
lebane / y dokonat dni swoich w poko

Przyklad o chytrosci diabelskiej,
sady Boskie sa skryte.

Pustelnik ieden byl / ktory w iedney Dul
wal / we dnie y w nocy panu Bogu służył.
ono pustynia ieden Pasterz owce pasal. Y przy
sie iedneg czasu / że on Pasterz usnal / a gdy spal / przy
bedl zlodziey / y ukradl owce. Pan pytal Pasterza
gdzie owce podzial / on odpowiedzial: pogubilem te /
sam niewiem tak. Slysac to Pan rozgniewal sie / y
zabil go. Widzac to Pustelnik / myslil sam w sobie /
mowiac: O Boze / oto ten glowiek zadal wine temu
Pasterzowi niewinnemu / y zabil go: a gdy dopuszczal
takowy sad na niewinnego / przetoż ia poyde / a bude
zyl tak inni ludzie. Y bedl z puszcz / ale Pan Bog
chcac mu swate dzwone sady obawic / poslal Aniola
w osobie glowieka kciemu / y rzekl mu: Najmileyszy
dokad idziesz? odpowiedzial mu Pustelnik / do tego
Miasta ktore przed nami jest. Rzekl temu Aniol: Ja
chce bydz twoim towarzyszem / bo jestem Aniol Bozy /
a przybedlem Pa tobie abym ile prowadzil. Y tak
idac / weszli w Miasto / y przybedszy w dom iedneg Ry
cersza / ktory te przyiol wdziecznie / y dal im iesc y pic.
A ten Rycerz mial iedneg syna tegoze w powieciu / kto
rego bardzo milowal. Gdy bylo po wieczery / dano
im komore ku odpoczywaniu. Aniol w pulnocy wsta
wszy / dziecie onego gospodarza uduzil. Widzac to on
Pustelnik / myslil sobie mowiac: Jesli to jest Aniol
Bozy / oto ten dobry Rycerz dal mu wszytkie potrze
by z laski / a nie mial tylko tego iednego Syna / a on
mu go zabil. A iednak on Pustelnik mysla tak / nie
omial temu nic mowic. A rano wstawszy nie dzieku
iec

...iásta/ y wešli w dom jedneg Nie-
także wdzięcznie przyiał/ á wbytko
A ten Mieřzanin miał kufek złoty
w którym sie on kochał/ Aniol w pul-
wziął on kufek. Widzac to Pustelnik/
sobie. Zásse to sly Aniol musi bydz/
řezanin wbytko nam dobrze uczynil/ á on
kufek wziął/ ále nie nie śmiał rzecz Aniolowi: A
ostawšy ráno/ šli w droge/ y przyšli do niektorey
wody/ przez ktora byl most: á gdy wešli ná most /
potkał ich niektóry ubogi czlowiek/ ktoremu rzekł A-
niol: Mily brácie/ ukáž nam droge do Miásta: á gdy
im droge ná moście štojac ukážował/ tedy Aniol u-
chwycišy go wrzucił go pod most/ utopil. Pustel-
nik to widzac/ mowil w sercu swoim: Juž widze/ že
to jest sly duch/ á nie dobry Aniol: y což mu uczynil
ten ubogi czlowiek/ že go utopil? A od onego času
myšlil iákoby sie od niego odłaczył/ iednáł mu nie
śmiał mowić. Potym gdy také w wieczor przyšli do
Miásta w Dom jedneg Bogacza zšel/ á gdy u niego
noclegu prošli/ on ich šláiał/ y niechiał ich nocowáć.
Rzekł mu Aniol: Proštemy šte dla Boga/ ábys nam
dal w domu gdziekolwtek sie przeležec. Rzekł Bo-
gáč: Oto mácie chlew/ chcećiel/ ležćieš w nim / nie-
chcećie idžćieš precz/ bo wam inšego mieysca nie dam/
y spáll tam w onym chlewie. Názámrz záwołał A-
niol Gospodarzá/ á dobywšy oneg kufká ktory byl
wziął/ rzekł temu: Mily Gospodarzu/ ta zá twoie do-
brodžeystwo ktoreš nam uczynil/ dáie tobie ten kufek.
Widzac to Pustelnik/ myšlil: Juž práwie wiem/ že to
jest sly duch/ bo czlowiekowi dobremu wziął/ á dal go
temu czlowiekowi złemu/ ktory nas w dom niechćiał
przyjáć. Rzekł Pustelnik Aniolowi: Uiechce juž z to-
bą dáley chodžć/ mley sie dobrze. Rzekł mu Aniol

Stuchay mnie pierwey co tobie powo-
dzies. Y powiedzial mu przyczyny
mowiac: Gdy byl na puŕszy Pan on
niewinneŕ onego Pasterzã/ ale on Paster-
ŕ smierc zasluŕzył/ a gdy zãwŕpe nie byl bez
do tego czasu/ a przetoŕ w ten czas pa. B. O. S. naŕ
smierc przepuŕcił: aby uszedł mełł po smierci dla
grzechu ktorego sie byl dopuŕcił/ za ktory nigdy nie
pokutowal. Ale on zlodziejey ktory owce pokradł /
bedzie potepion za to. Pan onych owiec ktory Paster-
zã zãbil/ polepszył swego żywotã przez miłosierne uc-
zynki/ ze to uczynił nie dowiedzialaby sie pierwey.
Potym zãbilem Synã oneg Kycersã/ ktory nas przy-
iãł wdziecznie/ a przedtym niŕzeli sie ono Dzieciãe bylo
narodziło on Kycers wielkie ialmuzny dãwał/ ale gdy
sie mu syn narodził/ zstãł sie bãrdzo skopy y iãłomy/ a-
by synã ubogãcił/ a tak syn/ y on bylby potepieni/ a
dla tego zãbilem ieg Dzieciãe/ aby sie tu pierwszym eno-
tom nawrocil. Potym ukradlem kubał onemu Mle-
ŕzãninowi ktory nas wdziecznie przyiãł/ przeto pier-
wey niŕzeli mu ten kubał zrobiono/ we wszytkim Mle-
ŕcie nie bylo trzeŕzweyŕŕg czlowiekã nad niego/ ale po-
tym gdy mu go zrobiono/ tak on kubał miłował/ iŕ sie
na kãzdy dzien upil/ a gđym kubał ukradł/ wiec sie
zstãł trzeŕzwy/ iãko y pierwey byl. Potym utopilem
oneg ubogiego czlowiekã/ ze on czlowiek ubogi byl do-
bry Chrzesciãnin/ ale iãk tylkoby byl pul mile uszedł/
zãbilby byl drugieg w grzechu smiertelnym/ a tak by-
liby obãdwa potepieni/ ale on iest zbãwion. Potym on
kubał ktorym ukradł onemu Mleŕzãninowi/ dãlem
onemu ktory nas nocowãc ulehcãł/ przeto/ ze ŕadem
uczynek dobry nie iest bez iãłley odpłaty/ abo tu/ abo
do tym żywocie/ a ia za takowy iego dobry uczynek /
iãcz bãrdzo niewdzieczny) z hcãciã dãlem mu ten ku-
bãł/

wolicie záplaty wieczney nie wziął.
a ci/ postaw srožá usiom twoim/ á
Pánu Bogu nie semral/ bo on wšytko
do skryte sa/ spráwiedliwe. Slysac to
on z... upadł przed nogami Antolowemi/ wy-
znarráiec z zechy swoje. Potym sie wrocił ná pu-
beza/ sluzac usláwiznie Pánu Bogu/ á z tego żywota
przyszedł do żywota wiecznego.

Przykład o dziwnym zrzadzeniu Boskim,
y o poczęciu S. Grzegorza.

Kol ieden mądry imieniem Párcus królowal/ kto-
ry miał iednego Syná y Córke iedyná/ ktore on
bárdzo kochal. A gdy sie iuž stáráł/ roznie mogli sie
bárdzo/ y gdy iuž poznal ze nie mogli bydž żywo/ we-
zwal wšelkich Pánow/ swych Kycerzow/ y Kizot/ y
rzekł im: Wiedzciež mił Pánowie/ že iuž nie bede żywo/
á wielkhey nie mam myśli/ tylko žem swoiey dziewki
nie wydal. Przetož tobie Synu przykázute/ že bys te
zá mój wydal iáko ná to przynalezý/ á že bys ja tež
w poczciwości miał. A gdy to rzekł/ umárl: y stárá
sie wielka žalosć w Mieście z tego smierci. Potym
Syn tego rzadził Brolestwem bárdzo mądrze: Y stálo
sie iednego času/ že byl zápalon wielká miłosćia ku
swoiey Siostrze/ ták/ že żywot strácić rozumial/ iésli
by z nią swey woli nieczynil/ y wštal iedney noci z tožá
swego/ á bedł ku Siostrze swey/ y nalazby ja spiacá/
obudził ja. Oná ocuńwšy sie pytała mowiac: Kto
jest? Odpowiedzial tey: Ja jestem Brát twoy/ wieš
že Żony nie mam/ á ciebie bárdzo miłuię/ przetož nie
bedž przeciwná woli moiey chcegli mi nie pozbáwić
zdrowia mež. Oná temu rzekła: Demny žes mi Brát
tem/ á ja jestem Siostrá twojá. Pomny teraz ná ro-
kazanie Dycá twóž/ že pod stráccemim kłogó sławien-
stwa przykázal/ á bys poczciwość moia záchował/ bo te

ste Bogá ktory zlosci kerze. Ale on ná to nápomíná.
nie nie dbáige/ swa wola uczynil. Krolewna tego
uczynku bardo plakala/ y niechciala bydz potiesona.
Ale on Krol Brát iey ciezył ta/ á od zázetey milosci
nie przestal. Potym gdy bylo w pól roku/ dowledzia-
wzy sie on Krol/ ze tego Siostrá brzemienna jest/ zá-
smucil sie bardo y plakal/ mowige: Chceszsyny to
byl dzien ktoregom sie ja narodzil/ niewiem co teraz
mam czynic. Kzella mu Siostrá: Brácie moy mily/
sluchay rady moey/ bo nie tessesny pierwoi/ ktory-
amy w takowg przygode upadli. Jest nie daleko ieden
Kycerz stary/ glowiel bardo poradny/ ktorego sie
Ociec náš we wšytkim rádzil/ kaz go wšwac przed
sie/ á ten nam poradzi co mamy czynic. Wszwawšy
tedy Krol onego Kycerzá/ powiedzial mu z zálosciá
wielka wšytko co mu sie przydalo. Kycerz mu odpo-
wiedzial: Sluchay Krolu rady moey/ chcebli aby ten
uczynel tajny byl/ wezmny wšytkie Pány/ y Kozstá
Krolestwa twego/ á wšytkim porucz Krolewnu Sio-
stre swa/ á sam ráz iachac do Ziemie swietey/ á ja
wšwawšy Siostre twoie od ciebie/ z mola Zona wšy-
tkie iey przygody zákrpiemy. Wšyshawšy Krol te rá-
de/ pochwalil ta y rzekl: uczynite to wšytko takó mi rá-
dzis. Potym wšwawšy wšytkich Pánow swolch/ mo-
wtac im: Widziete moi mili wolemi/ ze idde do Ziemie
awietey/ á prescoz gdy Syná nie mam/ zostáwiam wam
mlásto siebie Siostre moje dotad/ áz sie záś powroce.
A tobie Kycerzu osobliwie poruczam wštraza Siostre
moje/ á pozegnawšy wšytkich/ iachal do Ziemie swie-
tey. Tamze on Kycerz Krolewnu wzial ná Zamek / á
powiedzilá Zonie swey przygode iey/ zákazulge/ aby te-
go táta/ chcebli niec dáry od Krolá/ á zdrowie moje y
swote zachowac. A oná rzeklá: Slubuje tobie wiecnie
tež ráce. Potym Krolewna przebywáige w osobnym
gmachu

Smáchn z zoną Kycersową/ á gdy czas przyšedl poro-
dzenia/ y porodzilá Syná. Widząc to Kycerz/ Hćial
wezwać Krapláň/ áby Dziećcie bylo ochrzczone/ ále
Krolewna rzeklá : Niechce ja áby to Dziećcie bylo
ochrzczone. Y Kazálá Kycersowi przynieść lodkę/ á
powiwošy ie/ wlošyła/ y pod głowę pološyła piećdzie-
šiat funtow zlotá á pod nogi sto funtow srebrá/ y tak
lišt nápisálá: Ty ktory to Dziećcie przyimieš/ wiedz/ že
to od Brátá/ y Siostry zrzadzone/ á nie iest ochrzczo-
ne/ á ma piećdziesiat funtow zlotá pod głowę/ á sto
funtow srebrá pod nogámi. Ty ktory znaydzieš ie/
złoto weźmiej sobie/ á srebro temu chowaj ná náuke.
Y wlošywošy ten lišt do niego/ plácząc kazálá Kycerso-
wi ono Dziećcie po Morzu pušćić/ áby tam plynelo/
gdzie ie P. Bog obroći. Tedy Kycerz wšlavošy z lodkę
pušćil ie po Morzu/ á tak dluho lodkę widzial ply-
nącá/ stal u Morzá plácząc. Potym sie náwroćil do
swoę Zamku: A gdy blisko byl/ potkal go Posel Kro-
lewski/ ktory iáchal od Ziemi šwietey. Y rzekł iemu
Kycerz: Przyiáćielu z kad iedzieš ? odpowiedzial mu:
Jáde z Ziemi šwietey. Rzekł mu Kycerz: Co z tam-
tod miešieš zá nowiny ? Odpowiedzial Posel: Krol
Pan moy umárl/ á ciáło teę przywieziono do iednego
Zamku iego. Ušlyšawšy to Kycerz/ bárdzo plákal/ á
Žoná teę dowiedžlawšy sie o šmierći Krolewškiey bá-
rdzo sie zásmućilá. Y rzekł Kycerz swoey Žonie: Nie plá-
czmy/ žeby Krolewna nie obáczylá. Potym Kycerz
wšedl z swoá Žona do Krolewny/ á oná ušrzawšy ie
šmutne/ rzeklá: Przyiáćiele moi czemušcie tak šmu-
tni ? Odpowiedžili iej: Páni miłá/ nie tešiešmy šmu-
tni/ ále tešiešmy weseli/ že tešeš wybáwiona z wielkieę
upadku/ w ktorymeš bylá. Ale oná rzeklá: Nie iest to
tá. przeto powiedžcie mi/ choćiazby teę co zleę bylo.
Támže Kycerz powiedžial iej mówiąc: Pošil iedne

z Ziemi świętey teraz przyiáchał/ Ktory powiáda no-
wina o Krolu Pánie nászym/ o Brácie twóim. Bázalá
potym onę Postá zázwołáć/ gdy przyšedł/ pytála go
o Krolu Brácie swoim/ powiédzial/ mowiac: Brát
twoy á Pan moy umárl/ á ciálo ieg z Ziemi świętey
wiozł do tego Zamku/ żeby podle Oycá byl pogrze-
bion. Wšlyšarofy to Brolewna/ od zálości wielkiey
padlá ná zemie/ á potym otrzeźwiewšy ielá rzewno
pláć: Niešczesny to dzien byl Ktoregom sie ia peče-
lá/ niešczesny Ktoregom sie národziła/ iwzem stráćilá
jedne moje nádzienie. Tedy on Rycerz áiešyl ia mo-
wiac: Widziš Brolewno miá že zálościá swojá temu
nie pomožesz/ ále sámá siebie zálościá zábuješ/ á Bro-
lestwo bez dziedzicá zamiešáne zostáwiš. Przetó w zá-
lości miare miey/ á idžmy tám/ gdzie ciálo iego przy-
wiešiono/ á uczynmy iemu pogrzeb požciwy/ á ty swe-
mu Broleštwu Pánia bedžiesz. Brolewna wšpokotwšy
se nieco w zálości/ iáchála ná pogrzeb Brátá swego/
potym gdy iwž čas zálości przemináł/ Kiože niektóre
posłał pošly do Brolewny/ žádnáć sie z nią poštáno-
wíc. Ktoremu oná odpowiedziála/ že do šmierci me-
lá niechce mieć: Wšlyšáwšy pošlowie odpowiedziely/
wroćili sie/ á powiédzieli to Kiožeciú. Wšlyšáwšy
Kiože/ wšgniewáł sie hárdzo/ y zebrałšy lud wielkú
wiáchał w zemie iey z wojškiem y pálił/ á šcinał lud/
wiele z tego czyniac/ á zwycieštwo w házdey bitwie o-
trzymáł. A Brolewna dla stráchu wielkiego ucieklá
do jednéš Miáštá/ w Którym byl Zamek mocny/ y tám
przez dlugú čas przebywála. A oná lodká Która byla
wšgona z Diećieciem po Morzu plynelá przez wiele
eg Broleštw/ áž pod niektory Klastor jednéš piatku przye-
to plynelá. Y stálo sie z przygody/ že w ten čas Opát
o. onęš Klastoru náš Morzem chodzil/ á uyzerałšy o-
cenne lodke/ Kazał ia záraz rybitwom Ktorzy ryby łowili
ná

ná brzeg wynieść/ á stworzywszy ja/ uyrzeli Dziećcie
w drogę śący uwione: á gdy tak ná nie pátrzáli/ wey-
żrzawóy Dziećcie ná Opátá rozmíało sie. Widzac to
Opát dziwował sie mówiac: O Boże Wszechmoga-
cy/ co to jest/ zesmy to Dziećcie znalezi? Y wziawóy ie/
nalazl táblizki napisane przy nim/ á gdy obaczyl ze
miało złoto pod głowá/ á srebro pod nogámi/ poznal
ze bylo zácneho rodu. A wziawóy złoto y srebro/ o-
grzeli ie/ dáwóy mu imie swe Grzegorz/ potym dal
ie do wychowánia iednemu rybitwowi/ iáko ná tábliz-
kach bylo zadáno. A gdy to Dziećcie roslo/ káżdemu
miele bylo/ gdy mu téz bylo siedm lat/ wziol ie Opát
ná náucę/ y będąc tam/ bádzo sie pretko uczylo/ ze
w krótkim czásie wóytkie iúże w náuce przechodziło/
przeto ie wóyscy kocháli.

Y przydalo sie iednego czásu/ gdy ono Dziećcie z syny
onego rybitwá pile grálo / mmemárac by on rybitw
byl Oćiec tego/ wiec stálo sie z przygody/ ze uderzył
pile syná rybitwowozego/ áze poczel plákać y skárzył
przed Mátká ná Grzegorzá. Wslyšawóy to Mátká/
wyšla/ y poczelá mu láiać/ mówiac: Czemu Grzego-
rzu byéš syná mego/ lepszego niželis sam/ bo my nie
wiemy kto ty iestes/ ábo z kąd? Kzeł icy Grzegorz
Mátko naymilša/ izáli ia nie lestem syn twoy/ czemu mi
tak láieš? Odpowiedziála mu: Nie iestes/ áni wiem
z kades/ ále to wiem/ ze iednego dnia znaleziomo cie
włodzi ná Morzu/ á Opát dal cie wychowáć. Wsly-
šawóy to Grzegorz/ rzeczo plákal/ y będąy do O-
pátá/ rzekł: Przewielebny Opátie/ mmemálem sie
bydž synem téz rybitwá/ á nieiستم. A gdy Oycá nie
znam áni Mátki/ przetož cie prosze day mnie ná stu-
žbę/ bo tu dáley niechce przebywáć. Kzeł mu Opát: o n
Synu miły/ nie myśl otym/ bo cie wóyscy Mniszy bád-
dzo kocháio/ á po moicy śmierci uczynio cie Opátém. Die

Odpowiedział mu Grzegorz: Opactwa ja tu zelać
nie bede/ ale poyde Rodzicow moich szukać. Ufysza-
wszy to Opát/ wšedł do swej Kárbu/ á wzięwszy tá-
blizki ktore byl przy nim znalazł/ dał mu je. A gdy
je przeczytał/ poczał z płaczem mówić: O Boże Wše-
chmogocy/ iákichże ja to Rodzicow miał? á gdy tak
jest: już poyde do ziemie świętey/ á bede pokutował
zá grzechy Rodzicow moich/ á tam żywotá dokonam.
Slyšac to on Opát/ dozwolił mu/ á wszyscy badacy
tám/ żalowali odeyścia ieg. Tedy Grzegorz ujedná-
wszy sobie Okret y pożegnawszy sie ze wšytkiemí/ po-
ruczył sie wiatrom/ y plynął do ziemie świętey. A gdy
już trzy dni po Morzu plynął / powstalo powietrze
przećiwne/ y przypędziło ich do Miásta w ktorym by-
ła ieg Matka/ á oni zeglarze nie wiedzieli ktoreby ono
Miásto y Brolestwo bylo. Tedy Grzegorz wšedłszy
do onego Miásta/ podkál sie z jednym Mieszczáninem/
y prošíł go/ áby mu dobra gospode ukazał. Ale on
Mieszczánin prošíł go do swego domu ze wšytká ce-
ládzia iegó. Y gdy tám u stolu siedzieli/ pytał Grze-
gorz Gospodarzá swego/ iákoby to Miásto nazywáno/
á ktoby Pánem byl tey ziemie? Odpowiedział iemu
Gospodarz/ mówiac: Gosćiu miły/ mieliśmy tednego
Mieža známenitego Brolem/ á ten umarł w ziemí
świétey nie zostáwíwszy żadnego dziedzicá/ tylko zo-
stáwił tedny Giosire swa/ ktora tedno Kioze chce so-
bie poślubić zá Mázonke / ale ona Mieža do swey
śmierćci niechce mieć. Żátym Kioze rozgniewawszy sie
podbil sobie wšytké ziemie/ krom tegó Miásta mocnego.
Krzekł mu Grzegorz: Ja testem Kycerz z mieczam wa-
leczny/ á ty jutro idź ná Zamek/ á powiedz Stároście
o mnie/ że teźliby mi Młáno zápláto Rufna dáć/ bede
já zá spráwiedliwóść tey Páni meźnie wálczył. Odpo-
wiedział on Gospodarz: Wtem miły Kycerzu/ że

z ewego przysiądu bårdzo sie ucießa/ á intro poyde na
Zamek y te rzecz Stároßie powiem. Y bedl ráno do
Stároßy/ á powiedzial temu te rzecz. Ußyßawoßy to
Stároßta/ urádoval sie/ y wezwawoßy do siebie Grze-
gorzá Kycerzá/ przed Krolewnę go przywoði/ Ktora
dla tey chwaly Ktora o nim powiedziáno/ pilne ná nie-
go pátrzála/ nie wiedzac zeby to tey Syn byl/ bo ro-
zumiála ze inż utonol/ á przywoßy go/ zápláte mu
wielká obiecála. Tedy Kycerz śmiały poßedl ná woje-
ne przeciw onemu Kiożeciú/ Ktore z wielkim ludem tá-
leżálo/ á poczawoßy boiowác hufce podbyájac do námi-
otu Kiożecę przyáchal/ á Kniemu przstarßy/ glowe ie-
mu ściól y zwycießtwo otrzymał. Potym Kycerz Grze-
gorz chwalebny záwoße sie pomnazal w sláwie wielkiey
dla ußlá wiecznego zwycießtwá/ ták/ ze przedtym nißli-
roß przyßedl/ wßytko záß Kroleßtwo przywoðił oney
Krolewnie. Á przywoðiwoßy/ przyßedl do Stároßy/
y zápláty zmowioneý žádal/ chcac do inßego Krole-
ßtwá iáchác. Kzeßl mu Stároßta: Náychwalebnieyßy
Kycerzu/ wieceyieß ty záßlużył nißchímý obtecali/ á
przetó ia z Krolewnę o zápláte pomowta. Á przy-
ßedßy do Krolewny/ poczól tey rádzić/ áby onemu Ky-
cerzowi slubila/ mowiac tey: Wieß Krolewno sláwe-
tna/ jeßmy wiele zlego przez ten czás dla niebytnoßci
pána od nieprzyiaciela cierpleli/ á przetoż/ áby ná-
przyßly czás ziemia w polótu záchowana byla dobrze-
by sie slálo/ zebyß teß Grzegorzá Kycerzá wálecznego
sobie zá Mezá poießla/ Ktory Kroleßtwo robie przywo-
ðił. Wßal bogáctwá doßyć przynieße/ gdy w polótu
Kroleßtwo rzádzić bedzie. Slyßac to Krolewna/ á
przedtym záwoße mezá poiac odmawialá/ ále ná te slo-
wa/ wßielá sobie Kilká dni ná rozmyßlánte. Tedy gdy
przyßedl dáleñ odpowiedzenia/ przed wßytkiemí od-
powiedziála ták / mowiac : Gdy Grzegorz Kycerz
chwa.

chwałebny/ ták meźnie dla nas walczył/ á Brolesłwo
náse wybáwil z rok nieprzyiacielstch/ przetož ieg so-
bie przyimwie zá Mzáz. Ustánowiwszy to icy Pánowie/
wzyscy sie urádownáli. Y ustanowiwszy dzień weselá/
z wielkim weselem y przyzwoleniem wšego Pánstvá/
Syná z Mátká ieg/ niewiedzac/ zloczyli/ ktorzy z soba
w wielkiey miłosci/ y zgodzie przebywáli. Tedy Grze-
gorz żyjac z Mátká/ wziął sobie zá obyčaj/ áby pier-
wey táblizki od Mátki onim nápisáne oglódal/ ktore
w jedney osobney komnácie chował/ á oglódałszy/ gdy
wychodził záwše plákal/ co jedna dziewká Pánicy ieg
widziála. Y stálo sie jednež času/ že Brol iáchal ná
łomy/ wiec oná dziewká przystápiwszy do Brołowej:
rzeklá icy: Páni mojá káskáwá/ áboš czym rozgniewá-
lá Páná sweg: Odpowiedziála icy: Wierz mi že wo-
wšytkim swiećie nie maš/ ktorzyby sie ták bárdzo ko-
cháli w Máłżeństwie/ iáko ja z moim Pánem/ ále ce-
mu mnie oto pytaš/ powiedz mi: Odpowiedziála icy
dziewká: Widziálaam jednež času/ Pan náš ná káždy
dzień gdy stol przykrywáia/ wchódzi do jedney komná-
ty wesoły/ á gdy z niey wychodził/ plákal/ ále czemu by
to czynil nie wiem. Páni uslyšawšy/ wešli sámá do
oney komnáty/ y poyrzála tu jedney bášie/ w ktorey
onye táblizki chował/ y przeczytála ie: á poznałszy že
od niey byly/ pocelá myšlé sámá w sobie/ nigdyby nie
ostal tych táblizek/ by nie był Synem moim. Y po-
celá plákać/ mowiac: Biáda mnie/ žem sie ná swiát
národziła/ lepiey žebym byla umárlá. Ustlyšawšy to
Rycerz/ przybiegl tu niey/ y náleził ie ná ziemi ležáca/
oná dla žalósci omdlałszy upádlá/ á gdy dlugo ná-
dla stál/ oná nie nie mowilá. Dotym otrzeźwiołszy/ rze-
dziála: Jezli miłujete zdrowie moje/ sukayéte mi Páná
dnež. Tedy Rycerze wsiadłszy ná konie iácháli do Bro-
łowej/ y rzekli mu: Brołu káskáwoy/ Páni twojá bárdzo
Intemo

nie moze/ a przeto prosi azebyś do niej przyłachal. U-
slyszawszy to Krol wnet lowy opuścił low/ przyłachal
na JAMEK/ y wszedł do komnaty w ktorey Páni leżała.
Gdy go Krolowa uyrzala/ rzekła: Pánie miły/ każ
wsytkim wyniść/ abyś tylko sam zemna zostal/ zebyś ja-
den też nieslyshal/ co ta do ciebie bede mowila. A gdy
wsytkim karano wyniść/ pytala go Páni: Pánie moy
naymilby/ powiedz mi z kades rodem? Odpowiedzial
tey Krol: Powiadam tobie/ zem byl ubogi/ nic nie ma-
iac/ tylko zbrotz swa/ ktora wsytko to Krolestwo wy-
bawil z ruku nieprzyacielskich. Rzekła iemu Páni:
Ale powiedz mi z ktorych ziemie/ y ktoryzy byli Rodzice
twoi? Odpowiedzial: Wiedz saiste/ ze niektoreg Bl-
stora Opát/ ktory przy Morzu leży/ ten mnie wycho-
wal/ a powiadał mi/ ze mnie znalazł w jedney ná łodzi
kolebce/ a od tego czasu pokim nie przybedł w te strony
Cował mnie. Uyrzawszy to Páni też/ ukazala mu tá-
bliczki/ mowiac: znasz te tábliczki? Uyrzawszy Krol
one tábliczki omdlal/ upadłby ná ziemie. Ale ona rze-
kla: O naymilby Pánie/ tyś jest Syn moy iedyiny/ tyś
Mąż/ y też Pan moy/ tyś Syn Brata mego/ y Syn
moy. O naymilby Synu/ wlozylam cie byla w łodzi
z temi to tábliczkami gdym cie urodzila. Biada mi
zem cie urodzila/ izem tak wiele zlego uczynila: po-
znalam Brata swego/ a oto teraz ciebie Syna od niego
ze mnie narodzoneg/ obym sie byla zápietla w żywocie
Mátki moiey/ a bjac glowa o sciane mowila: Pánie
Boze coś ná mnie dopuścić rázyl/ oto Syn moy/ jest
Mój moy/ Syn Brata meg. Rzekł Krol Grzegorz/ nie
spodziewalem sie nigdy przyść ná takowy upadek/ a ter-
raz w nim jestem/ y plakal bardzo/ mowiac: O Boze
cożes to ná mnie dopuścić/ oto Mátká mojá jest mi Jo-
ná. Widzac to Mátká taka zálość Synowka/ rzekla
mu: Naymilby Synu/ iuz ta bede pokutować/ pier-

grzymując/ po wyczerpie czasu żywota mego/ a ty Kro-
lestwo będziesz rządził. Odpowiedział Syn: Nie tak/
ale ty Mátko w Królestwie przebywając będziesz mi
ogrzewala/ a ja pokutować bede pielgrzymując/ ażę
Pan odpuści grzechy naše. Tedy wstawy w nocy/
obległ sie w pielgrzymstie odzienie/ a pożegnawszy sie
z Mátką/ szedł bosemi nogami do innego Królestwa.
Y przyszedł w wieczor do iednego Miasta/ w domu te-
dnego rybitwa/ y prosił u niego gospody. Rybitwo wie-
dzac osobę nie pielgrzymstą. Odpowiedział mu Grze-
gorz: A czem ja nie prowadźmy Pielgrzym/ ale iednak
gospody prośę przez Boga. Słyszac to żoná rybitwa
májac nád nim litość/ prosiła zá nim aby go przyiał/
a przyswoy go rybitwo w dom/ pytał/ iakoby go swá-
no. Odpowiedział: Grzegorz imie moje. Y dał mu
chlebá rybitwo y wody aby iádl/ y kázal mu zá drzwia-
mi leżeć/ mowiac: Pielgrzymie/ chcešli sie ty wstawić/
idźże ná osobliwe miejsce. Odpowiedział mu Grze-
gorz: Mily gospodarzu/ bardsobym to rad uczynił/
ale nie wlem takiego miejsca. Kzekł mu rybitwo/ iu-
tro popdźiesz zemną/ a ja ciebie dowiodę ná osobliwe
miejsce. Kzekł mu Grzegorz: Jestem temu bardszo
rad/ Boże day to. Tedy ráno obudził rybitwo Piel-
grzymá/ ktory sie kwapiąc zápomniál onych táblizek
zá drzwiami/ y wstádłszy z nim w lodź/ wziął go ná
Morze. A gdy iuż szesnaście mil od brzegu byli/
przypłyneli do skály wysokiej/ a ná tey skále otworzy-
wszy rybitwo drzwi do Zamku/ ktory ná niey był pusty/
w wiodł tam Grzegorza Pielgrzymá/ a wyśedłszy zá-
warł go/ wrzuciłszy klucze w Morze/ wrocił sie po-
tym do domu. Potym Grzegorz Pielgrzym siedmna-
ście lat ná oney skále pokutowac/ przebywał. Tedy
przydáło sie/ że Papież umárl/ y zstal sie glos z Nie-
bá przy obteraniu Papieża/ szukaycie Meżá Bożego
imie.

imieniem Grzegorzá / á tego weźmiecie zá Dapieżá.
Slyšawšy ten glos ktorzy Papieżá obieráli/ dziwu-
jąc się bárdzo z tego weseli byli. Y posłali posły po
rozmaitych stronách żeby go szukáli. Posłowie szuka-
jąc Grzegorzá/ nocowali w domu rybitwá/ á wiecze-
rzając/ mawili ku rybitwowi / mówiąc : Przytácieli
miły/ tużesmy teraz wiele zjeździli stron szukając Me-
żá świętego imieniem Grzegorzá/ tegobyśmy rádźi
Papieżem mieli/ á nie możemy go znaleść. Vslyšawšy
to rybitwo/ záraz wspomniál ná swego Wielgrzymá/ y
rzekł im : Nocował u mnie ieden Wielgrzym imieniem
Grzegorz/ ktoregom ię ná Morze odwiósł do tedney
skály/ y támem go záwarł/ ále temu tuż iest siedmna-
ście lat/ wiem że tuż dávno umárl. Y przydáło się
w ten czas że tenże rybitwo tegoż dnia ryby łowił/ á
gdy spráwił iedne rybe/ znalazł w niej klucz/ ktory
był w Morze wrzucił/ gdy go w skále záwarł : Y z-
wolał/ mówiąc : Ogladaycie klucz ktorym był w Mo-
rze wrzucił/ gdym go był w skále záwarł/ záisteście
tu do mnie nie darmo przytácháli. Vslyšawšy to oni
Posłowie/ urádownáli się z tego bárdzo. Tedy wsta-
wšy ráno/ náieli oneg rybitwá/ żeby ich dowiózł do
tey skály. A gdy tam przytácháli/ wyzrzeli slugę Bo-
żego/ y rzekli do niego : O Grzegorzu slugo Boży!
wyzńdź do nas ku chwale Boga Wšechmogácego/ bo
to iest wola Bożá/ żebyś był Papieżem. Odpowie-
dziál im Grzegorz : Jáko wola Pánka iest/ tak nie-
chay będzie. Y wywiedli go z oney skály/ á wiezli go
wesolo do Rzymu. A gdy tuż blisko Rzymu byli/ ieli
we wšytkie dzwony w Mieście dzwonić. Vslyšawšy
to Mieščanie/ błogosłáwili Boga/ mówiac : Błogo-
słáwiony Pan Bog Wšechmogácy / iż sobie obról
Meżá/ ktory będzie pást lud iego. Y wysli wšyscy
przeciwno niemu/ á przyiawšy go z wielką uctiwo-
ścią/

ścis Papięzem wybrali. **B**edac tedy Błogosławiony
Grzegorz Papięzem: był bogoboyny y sprawiedliwy/
á we wszytkim przykazaniu Páńskim chodzący/ ták/ że
sława/ cnoty/ świętobliwość ięg/ po wszytkim świecie
rozśławiona była/ á przeto wiele ludzi do niego z roz-
żicznych stron przychodziło/ żądając jego rády/ wspo-
możenia. **U**słyszawszy to **M**átká iego/ że ták cłowiek
świety jest Papięzem/ myśliła sama w sobie/ mówiac:
Do kóg inšęg o poráde nie poyde/ ieno do teę święte-
go cłowieká/ ábym temu wszytek żywot moy obdáv-
la/ á że iey Syn y **M**ez był nie wiedziála. **T**edy przy-
láhawšy do **R**zymu spowiadała sie przed Synem swo-
im/ ále przed spowiedziá tedno drugiego nie znała.
Grzegorz Papięz gdy wysłuchal spowiedzi **M**átki swo-
iey/ pomał iá/ y rzekł: **M**átko naymilša/ **J**ono y przy-
láciokko mojá milá/ iá iestem Syn y **M**ez twoy / dla
ktoregós sie przedemná spowiadała. **C**hwalmy **B**oga/
ktory dla pokuty grzechy náše odpuscił. **U**słyszawszy
to **M**átká/ upádlá przed nogámi iego/ á dla wielkiej
rádości plákała. **T**edy Papięz **G**rzegorz podniósł iá
z ziemi/ przyiáł iá z wielką uęziwością do **D**omu
swego. **P**otym zbudował iey **K**laštór/ á tam iá uęzy-
mł **K**ierziá/ ktora w wielkiej pokorze / tręźwóści /
y **P**ánnámi/ przykład im dáiac dobrej/ **P**ánn **B**ogu słu-
żyła. **Z**átym po niemáłym czásie/ Papięz **G**rzegorz/
y **M**átká iego/ dokonáli dni swych w pokoiu.

Wykłád tego obyczajny.

Nymilšy/ ten **K**rol jest **P**an náš **J**ezus **C**hrystus/
Ktory siostrę/ to jest dusę/ poruczył brátnu/ to jest
cłowiekowi/ bo wszyscy wtérni sa bráćta iego/ á duszá
jest siostrá **B**ožia. **A**le duszá łączy sie z ciałem/ á ták ciał-
to jest mu włásnie siostrá/ ciało tedy má dusę w uęzi-
wości/ gdy przeciwonik nie czyni/ coby przeciw **B**ogu
było/ á powinna iá z przykazania **B**ożego zá máz wy-

dać przez miłosterne uczynki. Te dwote ciała/ y duszą
wespół sie milnia/ także w iedney Komorze leżą/ to jest/
tak długo/ póki przykazanie Boże pełnia/ y z iedney
misy iadaią/ to jest/ że iedną wolą sie rządzą/ gdyż
Chrześc przytelt/ á przyhy sie diabelsktey odrzekli. Ale
nieśtetys brát/ to jest/ człowiek/ gwałcił siostrę/ to jest
duszę grzechem/ á żądżami także wstepiute w brzemie/ y
rodzi Syná/ przez ktorego Syná/ możemy rozumieć
rodzay ludzki wšytek/ ktory od pierwszego Oycá po-
chodzi. Bo Adam byl Syn pierworodny B O S A
Wšechmogocę/ ktoremu dano bylo Krolestwo tego
świata/ według Dawidá Proroká. Wšytkoś poddał
pod nogi tego/ woły/ owce/ żwierzetá polne. Ale
ten Syn miał z przykazania siostrę/ to jest/ duszę mię-
we czi/ ále przez diabla zwiedziony/ zgwałcił ją/ gdy
żakazane iádko urwał. Tedy Syn/ to jest/ rodzay
ludzki/ od niego pośedi/ á wśedzie z przyzwoleniem ry-
cersá/ to jest Duchá S. rzucony jest ná Morze/ to jest/
ná nędze tego świata/ tedy plywał przez wiele czá-
fow. Potym Ociec umárl/ á opużzona byla siostra
tego/ to jest duszą/ á przetoż Kieże/ to jest diabel ogá-
nił ją/ áże Syn Boży przyśedi/ Bog y Człowiek/ y
wybáwil nie tylko Mátkę/ ále y wšytko Krolestwo/
to jest wšytek rodzay człowieczy przez swa Mátkę/ bo
przeciw tego Kieżeciú/ to jest diablu walczyl/ á zwyci-
ęstwo otrzymał/ y ziemię stráconą/ to jest Ray/ nam
przywrócił. Potym Mátkę swa/ to jest S. Kościół
Chrześcianški pisał/ przez ktora byly tábliezki nápisá-
ne/ to jest/ Dżesieścioro Boże przykazanie ktore Moy-
żesz od Bogá wziął. Ná te tábliezki mamy záwżę pó-
trzyć/ á w swym sercu mieć/ Płsino świata czytáć/
rozumieć. A potym mamy sie pytáć/ kto nas ná lo-
woyá/ bo Opát/ to jest/ B O S / ktory przez Syná
swęć iednyż záwždy nas ciągnie przez lástke/ z nęd-

grzechu / á dáno nas ku wychowaniu rybitworci / Ete-
rym iest każdy Prálat / Ktory má wychować grzešneš
czlowieká w dobrych uczynkách / á iego ku boiu dla
Pána Chrystusa dáć / ižeby mogli między miedzy bydž /
to iest / miedzy Swietem przebywáć. Potym žebym
mogl plywáć w lodzi / to iest / w przykasánu Božym
chodžić / mežnie boiowáć / á potym ku wielkim bogá-
ctwom przyšć. Bogáctwá sa cnoty przez Ktore dušá
bywa ubogácona / Ktora bywa przyjeta w Dom Mie-
šczánina / to iest / Prálatá / á Prálat go wiedzie do
Stárosty / to iest do Spowiedniká / przez Ktorego bywa
wiedzion ná droge zbáwienna / á ten wołuje zá Pánia /
to iest zá duše. Ale sie wzdy često wráca / á iedžie ná
łow / to iest / ná próžności teg šwiátá. A Páni / to iest /
gdy wspomni ná przestępti oczyszczone przez nie. Prze-
tož Kycerz / to iest wšytkie zmysly / máta Pána z łowu
przywiešć / to iest czlowieká odwiešć od doczesnych
rzeczy / á ták gdy inž widzi czlowiek duše / že oná upá-
dlá / tedy tež má ná zemie pádnáć / to iest / grzechy
rzucić / á ták pielgrzymuic / to iest trwáiac w dobrych
cnotách / przydžieš w dom rybitwá / to iest / dobrego
Mežá / z Ktořeš rády w stále pokuty maš bydž záwá-
ty / áž Posłowia / to iest Mežowie Košcielni / gdy po-
kute wypelniš / przywiode cie do Rzymu / to iest do
Košciolá Chrešćiánškieš / w Ktorem mamy przebywáć.
A tedy dzwony beda dzwonić / to iest miłosierne u-
czynki beda przyjemne Pánu Bogu / á Miešczánie / to
iest / Anieli beda sie weselić / z návrocenia grzešnego.
Jáko mámy u Lukášá S. w Rozd: 5. položono. We-
sele wiekše iest Aniolom Božym / nád jednym grzešný
pokutujácy / nižli nád dziewiciádžiesiát spráwiedli-
wych / Ktorzy nie potrzebulá pokuty. Potym w iedne-
go Pána / to iest duše do Klastorá / to iest do Krole-
štwá niebieskieš / w Ktore nas przywiedž Jesu Chryste
ná wieli błogóšámionu

Przykład o pysznym Cesarzu Jowinianie, y o iego u-
nizeniu, a że Pan częstokroć pyszne
paniza, a pokorne podwyższa.

Jowinian Cesarz/ będąc możny/ w Rzymie páno-
wał/ ktory jedneg czasu/ ná lożu leżąc przez wiele
tę możność swą podniosł serce swe w wielką pychę. Y
począł myśleć sam w sobie/ mówiąc: Nie jest BÓG mo-
cniejszy nád mnie. A gdy tak myślił/ zasnął. Y ráno
wstawy/ rozkázal Pánom swoim y Dworzánom/ żeby
sie gotowali z nim ná łow iáchát. Dworzánie zgoto-
wawy sie tego dnia/ iácháli z nim ná łow. A gdy iuż
ná drodze byli/ Cesarzowi tak gorąco było/ że sie mu
zdalo żeby miał umrzeć/ gdyby sie był w wodzie zi-
mney nie kąpał. A uyrzawy Cesarz z dáleka woleł
wode/ rzekł swym Kycersom: Zostáníte tu málo/ aż sie
skapie/ y odíáchal od nich/ a przyšedšy do wody zdię-
wby odzienie/ kąpał sie. A gdy sie tam kąpał/ przy-
šedł nieiáki człowiek / iemu ná obliczu/ w mowle/
w chodźcie/ y we wšytkim podobny/ a oblošy sie w ieg
odzienie/ y wstádšy ná iego łonia/ iáchal ku Dworzá-
nom. Widząc Dworzánie osobę Cesarška/ (mniemáli
bydź Cesaršá/) przyieli go z ušciwošćá/ a Cesaršá ná-
giego zostáwili. Y po onym łowie/ iáchal on Cesarz
ná Pałac z swemi Kycersámi. Potym škapawy sie Jo-
winian Cesarz/ a wyšedšy z wody/ gdy áni odzienia/ áni
łonia- ználazł zášnućil sie/ bo Cesaršem będąc / został
nágl. Y począł myśleć sam w sobie/ mówiąc: Co mam
czynić/ zem tak od swych opušzony. Ale iuż wiem co
uczynie. Jest tu nie dáleko teden człowiek/ ktoregom
Kycerszem uczynil/ poyde do niego/ a odzienia y łonia
weźmie sobie/ y tak ná Pałac poiáde/ a zá te lekkošć/ y
pošmirowiško/ pomšte služba nád niemi uczynie. Tedy
Jowinian Cesarz šedł nágo do Šanku onego Kycersá/
Przyšedšy/ štoiąc u wrot/ kólátal żeby mu otworzo-

no. I pytał go wrotny: Ktos ty jest/ á czego chcesz? Odpowiedział Jowinian mówiąc: Otworz tylko bramę/ á ogloday ktom jest/ y otworzywszy wrotny wrota/ á użrąwszy go nągiego/ dziwował sie / y rzekł: Ktos ty jest powiedz mi? Odpowiedział: Ja jestem Jowinian Cesarz/ idz do Pána twego á mow mu/ áby mi dał odzienie y łonia/ bom to wšytko potrácił gdym sie kapal/ á Dworzanie mnie odiaháłt. Rzekł mu wrotny: Nledzny á šalony chłopie czemu to nie prawde mówisz? Jowinian Cesarz iáchal dawno ze swemi Dworzány ná Palác/ á Pan moy odprowadził go ná Zamek/ y wrócił sie do Domu/ ále ty žes sie śmiał mienić Cesarzem/ powiem Pánu memu. A przyšedšy wrotny do Pána/ wšytkę rzec Jowiniánowe powiedzial. Všlyšawšy to Pan/ rozkázal áby go przywiedziono. A gdy przyšedł/ użrąwszy Kycerz/ nie poznal go žeby Cesarz byl/ ále go on dobrze znal. I pytał go mówiąc: Ktos ty iáko ciebie zowisz? odpowiedzial temu: Ja jestem Cesarz Jowinian/ á iam ciebie uczyni Kycerzem tego času/ y powiedzial kiedy to bylo. Rzekł temu Kycerz: Nledzny chłopie/ ktorým u- potem śmialesz sie mienić Cesarzem / bo Cesarz Pan moy wš dawno ná Palácu swym jest/ á ia odprowadziwszy go wróciłem sie/ á žes śmiał Cesarzem mienić sie/ bez káry nie będzieš. I kázal go bárdzo ubić/ á potym z Zamku wypędzić. Tedy on ubiczowany/ bárdzo rzewno plákal/ mówiąc: O Bože Wšechmogacy což to jest/ že moy Kycerz nie zna mie/ á nád to kázal mnie ubić: I poczał myšlić sam w sobie/ mówiąc: Jest nie dáleko odtąd drugie Kiože Pan moy rádny/ pojde do niego/ á powiem temu te wšytkę swę przygode/ ábych od niego byl przywiedziony/ y ná swoy Palác przywrocony. Potym przyšedłšy do Zamku oneš Kio- žęcia/ zákolátał áby mu otworzono. Všlyšawšy wro-

tny kółátanie otworzył wrota/ á uyzrawoſy czlowie-
ka nágiego dziwowal ſie/ y pytał mowiac: Ktoſ/ á
pocoſ tu przyſedl będąc nági? Odpowiedzial iemu:
Ja teſtem Ceſarz Jowinian/ á z przygody ſtráćillem o-
dzieme y ſonia/ przetož przyſedlem do Kizzećia/ áby
mnie wſpomogł w tey moiey potrzebie wielkſey. U-
ſlyſawoſy to wrotny dziwowal ſie temu/ á będący ná
Pałac do Pána/ powieďzial mu. Y rzekło Kizze wro-
tnemu: Drzywiedž go tu. A gdy go przywiodel/ iáden
go nie poznał. Tedy Kizze poezal go pytać: Ktoſ ty?
odpowieďzial: Ja teſtem Ceſarz Jowinian/ ktorým cie
uczynil Kizzećiem moim rádnym. Rzekło iemo Kizze:
Szalony chłopic/ wozákem ia nie dawno z moim Pá-
nem/ á Ceſarzem teďžil ná Pałac/ y wrocillem ſie zás:
ále żeſ ſobie czeſć Ceſarſka przedemną śmiał przywla-
ſzyć/ nie będzieſ bez Karania ; kazał go wſádzic do
ćiemnice/ á troche chleba y wody iemu dáć. Potym
kazał go z ćiemnice wywieſć/ y bárdzo ubić: á ubiwoſy
kazał go z dworu przez wypedzić/ á ſlitowawoſy ſie ie-
den ſlugá Kizzecey nád nim dal mu pláchte/ áby ſie
przyodział. Tedy Ceſarz Jowinian ubity/ poezal bárd-
zo pláć/ mowiac: Biáda mnie nędznemu czlowie-
kowi co mam czynić/ žem ſie oto ſtal wozgardzony u
ludzi/ y myſlil ſam w ſobie/ poyde teſze ná ſwoy Pa-
lác/ áza mnie poznáta moi/ á zwołaſzáz móta Ceſarſo-
wa pozna przez pewne znánuona. Powſtawoſy tedy
Jowinian w tey iedney pláchcie/ ſedl ná Zamek/ á
przyſedboſy kółátal we wrotá/ áby go puſzono/ á wro-
tny uſlyſawoſy kółátanie otworzył/ á uyzrawoſy go
pytał/ mowiac: Ktoſ ieſt? Odpowiedzial iemu: Dzi-
wowie ſie/ że mnie nie znaſ/ ktorýś u mnie przez ták
długi čas ſiázył. Odpowiedzial wrotny: Co to mo-
wiſ klámliwie/ ia ſiáze Ceſarzowi/ nie tobie. Rzekł
iemu: Ja teſtem Ceſarz Jowinian/ á nie wierzyl mi/

ktore ja tobie powiem/ a tych żaden nie wie tylko ona/
za temu wterzyć będzie/ a mow iey/ że nu przez cie
posle odzienie/ bom z przygody wbytko stracił. Kzeł
wrotny: Znam ja żeś ty Bálony/ wzał Cesarz y Cesa-
rzowa siedzą teraz za stołem/ a ty miemś sie bydz Ce-
sarzem/poyde ja do Cesarzowey/ a powiem iey te sprá-
wy/ ale to wiem że będziesz dobrze bit. A uslyšawšy
wrotny známiona od Jowiniana/ przyšedł do Cesa-
rzwey/ y powiedzial iey wbytko/ co od niego slyšal.
Uslyšawšy to Cesarzowa sinucida sie/ a obrociwšy sie
ku Pánu swemu Cesarzowi/ rzekł: Pánie moy/ sin-
chay dziwnych rzeczy/ známiona osobliwe ktore sie mie-
dzy námi działy/ cłowiek ieden przed bramę stoicę
przez tego wrotnego powiáda/ a mieni sie Cesarzem
y Pánem moim/ y żęda odzienia odemnie. Gdy to Ce-
sarz uslyšal/ rozkázal wrotnemu żeby go przywiódł
przed obliczność wbytkich. Gdy tam Jowinian ná Pa-
lác przed obliczność wbytkich byl przywiédzion/ wisc
pies ktory go przedtym bádzo kochał/ y przy nim zá-
wše w obiad legal/ rzucił sie ná niego/ chcąc go ukásić/
y by go byli nie bronili służyć/ zátadłby go byl/ prze-
cie go nie obrazil. Był też tam y sokol ná żerdzi/ kto-
ry użrąwšy go miotal sie náń/ y urwawšy sie/ wy-
lecił przez z domu. Widząc on Cesarz Jowiniáná
przed sobą stoicęgo. Kzeł ku wšytkim ktorzy byli
w Palácu: Słuchaycie Bálensstwa tego chłopá. Y po-
czal go pytać/ mowiac: Powiedz mi ktoś ty jest?
Odpowiedzial: Pánie miły/ odpowiedz moia niechay
ci nie będzie dziwona/ bo jest prawdziwa. Ja jestem
Jowinian Cesarz mieyscá tego. Uslyšawšy to on Ce-
sarz/ pytał wšytkich w okolo stoicęch/ mowiac: Po-
wiedzcieś kto z nas dwoch jest Cesarz/ a Pan was?
odpowiedzieli Pánowie: Miłosćtwy Pánie/ przez

te przysięgi ktoreśmy tobie czynili/ wysnawamy ciebie
Cesarzem/ y Pánem naszym/ ktorego my od młodości
mamy/ á tego iákośmy żywi nie ználi: á przetoż wby-
scy iednáktemi głosy prosiemy/ żeby byl ten chłop ska-
ran/ áby sie inni przez niego karali/ á takiey śmiałości
nie mieli. Potym Cesarzowey rzekł: Páni moiá/ przez
wierność ktorąśmi powinna/ powiedz mi/ znašli tego
czlowieka/ ktory powiáda sie bydz Cesarzem Pánem
twoim? Odpowiedziála Cesarzowá: Pámie moy/ o coż
mie pytaš? ázali niewielecy niżli trzydzieści lat mie-
škam z toba/ y dziátki mam/ ieno sie dziwute temu/
iáko ten czlowiek wle náše tálemnice/ ktore sie między
námi działy. Zátym rzekł Cesarz Jowinianowi:
Iżes sie przed námi śmiał mlánować Cesarzem/ prze-
toż roszkziemy/ áby cie dziś/ uwolazawšy łoniowi u-
ogoná/ wlozono. A bedziešli sie potym Cesarzem
śmiał mienić/ tedy śmierci haniebney nie uydzieš. A
wezrawošy slug dal im go/ áby tak z nim uczynili iáko
roskázal/ á nád to/ áby go dobrze ubili. Tedy słudzy
wz'awošy Jowinianá/ á ubiwošy go/ zá Miásto ná po-
ly smártego wyrzucili.

Potym Jowinian poczał rzereno plákać/ (rozpaczá-
jąc o Cesarstwie) nárzekájąc: Niešczesny to byl dzień
ktoregom sie ja byl národził : niešczesna godzina kto-
ryem sie poczał/ biáda mnie nadzmemu czlowiekowi/
ktorym do takiey niedze y žalości przyšedł / wšyscy
przytáctele moi odstapili mnie/ obych sie byl nigdy nie
rodził. A gdy tak nárzekájąc plákał/ wspomniál ze tam
iešsze nie daleko przebywał Pustelnik/ tego Spowie-
dnik/ y poczał myšlć sam w sobie/ mówiąc: Poyde ie-
šsze ku onemu Pustelnikowi/ á zá me on pozna/ bo ce-
łokróć me spowiedzi słuchał/ y šedł ku onemu Pu-
stelnikowi/ á przyšedšy/ zákolátał w okienko/ y usly-
šawšy Pustelnik kolátanie/ pytał go: Kto ieš? Od-
powie-

powiedział: Ja jestem Cesarz Jowinian/ otworz okien-
to żebyś z tobą mówił. Usłyszawszy to Pustelnik głos
tego otworzył okienko. A gdy wyzrał nie poznał go/ ale
z pierzchliwości prędko zawarł okienko/ mówiąc: O-
bądź precz przeklasy zły duchu/ bo nie jesteś ty Ce-
sarz/ ale zły duch w osobie człowieka. Usłyszawszy to
Jowinian przez wielką żalosc upadł na ziemię/ y rwał
włosy swe mówiąc: O Boże Wszechmogący/ czemużes
na mnie to wielkie poníženie dopuścił/ bo nie wiem co
daley czynić mam. A rzekłszy to/ wspomnił że raz na
łożu leżący/ podniosło się było serce tego w pychu/ my-
śląc/ że nie było Boga możniejszego náden. A wspo-
mniawszy to/ zakłótał w okienko ná onego Pustelniká/
mówiąc: Mezu Boży/ prośże cie przez miłosć onego/
ktory wisiał ná Krzyżu za nás grzesznych/ wysłuchaj
mnie spowiedzi/ choć tak nie otwierając okienka. Odzie-
on z płaczem y skruchą wielką spowiadał się wśytkich
grzechow swoich/ á najwiecey onego grzechu/ że się
był podniósł w pychu przeciw Pánu Bogu/ myśląc/ że
nie było Boga inšego náden. A gdy się Jowinian spo-
wiádał/ y pokute przyjął; Pustelnik otworzywszy o-
kienko/ wnet go poznał/ y rzekł mu: Swiádek mi jest
Pán Bog / żeś cie nie znał / álem cie teraz poznał /
mamci odzienie ále ubogie / weźmiń co lepsze/ idźże
ná Pałac/ mam nádziecie/ że cie wśyscy poznają.

Cesarz Jowinian oblokłszy się w tego odzienie bedł
ná Zamek/ á stojąc u bramy kłótał áby mu otworzo-
no/ usłyszawszy wolny/ otworzył mu/ y z wielką uczę-
wosćią przyjął go. Pytał go Jowinian: Sądź mnie
nie znaś? Odpowiedział: Najśmiemyś Cesarzu ta-
to nie mam znać Pána mego. Ale się temu bárdzo dzi-
wuje/ żeś tu stał przez wśytek dzień międzytem nie cho-
dził/ á nie widziałem gdyś W. C. M. wyszedł. A gdy
wspedł Jowinian w Zamek/ wśyscy ktorzy go widzie-

li/ Klaniál sie temu: ale drugi Cesarz z Pánem
w Pálacu. A wyszedłszy tedy Rycerz z Pálacu od Ce-
sarza/ pátreszł nań pilnie/ á potym wšedł ná Pálac/
rzekł do Cesarzá: Miłostíwy Pánie/ jest sam przed
Pálacem tedy człowiek/ ktoremu sie wšyscy Klaniáli
ktory we wšem podobny twoy miłostí/ tak/ że nie znał
ktoryby z was był Cesarzem. Ušlyšawszy to Cesarz
rzekł do Cesarzowey: Wymydz/ á ogladay znikłi tego
człowieká. Y wysła Cesarzowa przed Pálac/ á w-
dząc Jowmianá/ dzwora áła sie temu/ sás ná Pálac
węgła do Cesarzá/ y rzekła: Pánie moy/ záprawde
powiádam tobie/ że nie wiem ktory z was Pánem mo-
im. Rzekł Cesarz: Tálki to jest/ poyde ia też tam/ á
prawde uznám. Wyszedłszy Cesarz z Pálacu/ á wyzra-
wszy Jowmianá/ poiał go z ręká z sobá/ á wezwawszy
wšyskich Rycerzow y Pánow/ pytał ich: Przez przy-
ściege ktorostí mi czynili powiedzcie/ kto z nas dwu
jest Cesarzem? Odpowiedziála Cesarzowá/ mowiac
Pánie miły mnie słaśnie w tym pierwey odpowiedzied
ále świádek mi jest Pan Bog/ że záprawde nie wiem
ktory jest z was Pan moy; Tál y wšyscy mówili.
Rzekł Cesarz: Sluchaycie mnie wšyscy/ ten człowiek
jest Cesarz Pan was/ ále niektorego času/ podniósł sie
był w pyche przeciwko Pánu Bogu/ dla ktoreg grze-
chu Bog go skáral/ odjąwszy znáomość ludzká od
niego tál dlugo/ póki zá ten grzech Pána Boga dosy-
nie uczynił. A ia jestem Aniol Doży/ y Stroz doże ied-
ktorym tál dlugo strzegł Pánstwa/ póki ná pokucie
był/ ále że ius pokute zá grzechy swe wypełnił/ trzeba
odtąd ábyście temu zás poddáni byli/ iáko Pánu swo-
mu: A zátym was Pánu Bogu poruczám. A rzekłszy
to/ znikł z oczu ich. Potym Jowmian Cesarz będąc
przywrocony ná Stollce swej/ dziękował D. Bogu
chodząc przed nim we wšytkim przykazaniu tego/

Arzasz sie czyniac wszystkie uczynki dobre/ y dokonaj
ywota swego w pokoiu.

Wyklad tego obyczajny.

Nymilsi Bracia/ Cesarz ten znaczy bydz kazdego
czlowieka swiatowego/ ktory dla bogactw/ y dla
gci podnosi sie w pyche w sercu swym / iakoby drugi
Nabuchodonozor/ ktory nie byl poslusny przykazaniu
Bozemu. Taki Kycerzow uzywa/ to jest zmyslow/ kie
dzi na low prozności tego swiatá. Edzie potym go
roscóć wielka/ to jest pokusá diabelska zeymie go/ ze nie
moze bydz w pokoiu/ áz bedzie ochlodzon w wodách
swieckich. A tak Kycerze / to jest zmysly/ opuścziá
czlowieka bez strazy/ gdy sie myc chce w wodzie swie
ckiej. A taki naypierwey zsiada z konta/ to jest od Wiá
ry bladzi/ bo ná Chrście slubil w Bogá wierzye/ á py
chy diabelskiej sie odrzekl/ ále gdy sie zupełnie w wo
dách swieckich stapie/ Wiare tráci / to jest z konta
zsiada. Potym zdeynie odzienie swe/ to jest cnoty/
ktore przyal ná Chrście/ á tak nági á nedyu lezy
w proznościách swieckich. Potym drugi czlowiek/ to
jest Pralat ktory ma szredz wiary/ cnot/ bierze odzie
nie/ bo Pralátowi dána jest moc rozwielowac grze
snego czlowieka/ gdy sie czlowiek czystym sercem ná
wroci ku Panu Bogu. Towinian/ to jest grzesny
czlowiek/ gdy z wody swieckiej wychodzi / przez káste
Boza/ tedy nie naydnie bat/ to jest żadney cnoty/ bo
wszystko strácił przez grzech/ á tego ma žalowac. Ale
abyś záwze dostal odzienia/ to jest cnot/ masz isc do
domu Kycerskiego. Ten Kycerz/ jest to rozum / ktory
cie ma karac/ y biczowac/ bo rozum przywodzil cie ná
dobre; zgrzesyles przeciw Bogu/ tedy masz sie pole
psyc y pokutowac: przetoz nie mozesz sie mienic Cesa
rzem/ to jest wiernym Chrzesclánnem / boś uczynil
Chrzesclánskie strácił przez grzech. Potym masz isc do

Samtu Kiożcego/ to iest do sumnienia/ ktore przeciwko
tobie cięsto bęmrze/ aż sie z Pánem Bogiem pojedna
y onego ublagaż/ y owżem dawa cię w ciemnicę / to iest
iest trudność wielką/ przez ktora droga bedziesz miłym
Pánu Bogu: mozeż też y rany podiac od niego/ to iest
Pruche serdeczna/ przez ktora to krew wyplynie. Potem
tym maż kłótatć do palacu serca twego/ to iest z pilno
nością myślic/ iáko zgrzebyles przeciwko Pánu Bogu
Potym wrotny/ to iest wola twa/ ktora iest wolna/ ma
otworzyć drzwi do serca twego/ á ma cię wieść do pier
wsey niewinności/ ktoraś przytal ná Chrście S. Pies
ktory sie rzuca/ żeby cię wiadł/ iest ciáło twe własne
przez ktore człowiek bylbý zábitý/ gdyby P. Bog nie
bromł. Sokol/ ktory urwawşy sie z żerdzi precz ulá
tuie/ iest moc Boża/ bo nie bedzie przebywała z tobą
połi w grzechách leżec bedziesz/ tedy áni zóná/ áni d
śá bedzie znála twego zbáw enia. Przetoz maż byđ
włozon u ogoná konskiego uwiazány/ to iest zá to coś
uczynil/ á ile ktorys zle uczynil/ maż žalowác/ str
che mieć. A gdy sie udaż do Duszelniká/ to iest ma
drego Spowiedniká/ ktory siedzi w domie Kościola/ f
Swietego/ á spowádác sie bedziesz wşyřkich grze
chow/ ktoremś grzeşyl przeciwko P. Bogu/ y przez
záwarte okienko/ to iest nie dla ludzi/ ále tu twemu
poćieşeniu. Tedy wnet Bog/ y wşyřcy Anieli pozná
is cię. Potym obleczesz sie w odzienie/ to iest w cnoty
dobre/ á poydżesz do Palacu serca twego/ á wşyřcy p
Kycerze/ to iest zmysly/ zóná twoiá/ to iest duşá / po
zna cię/ bo sie iuz stánieş prawdziwym Cesarzem/ to
iest wiernym Chrześcianinem. A bedziesz pánowá
w Cesarstwie Krolestwa Niebieskiego.

Przyklad o doskonałości.

Evens Cesarz bardzo możny w Rzymie pánował/
ktory byl ustanowil tákie práwo/ żeby dzicia ná
rodze.

rodzenia Syna tego pierworodnego od wszystkich był
wiecany. A ktokolwiekby dnia narodzenia Syna tego
nie święcił / aby śmiercią ginął. A gdy to prawo wszy-
tkim było obowiązone. Tytus Cezars wezwał Mistrza
Wirgiliusza / y rzekł mu: Mistrzu Wirgiliusie / wyda-
m prawo / ale wiem / że te ludźie częstoć przestę-
pować będą / iako będą miał mieć wiadomość o takich
przestępcach; przetoż wedle twoż dowcipu uczyn wy-
klazek na takie przestępce. Rzekł Wirgiliusz: Uczynie
to każę. Postawił tedy Wirgiliusz jeden słup w po-
rodku Miasta / a uczynił czarnoksiężką naukę / że on
słup wszystkie grzechy skryte onego dnia uczynione Ce-
zarowi powiadał / tak / że przez oskarżenie onego słup-
a wiele ich ścinano. Był też tam jeden łowal w Mie-
ście nazywany Fokus / ktory onego dnia iako y inzego
łowce robił. A gdy jednego czasu leżąc na łozu / my-
ślał iako wiele ludźi przez on słup ginęło / wstawy rą-
ko / będl ku onemu słupowi / y rzekł do niego: Słupie /
przez twe oskarżenie wiele ludźi ginie / oskarżył ty
nie / ślubnie Bogom / że ta twoja głowa służe / a rzekłszy
iako / będl do domu. Cezars iako był zwykł posłać ku
słupowi / aby się był od niego dowiedział / Ktoby przy-
stąpił iego przestąpił. Gdy przyšł ku onemu słupo-
wi / y powiedzieli mu wolę Cesarstwa. Odpowiedział
słup: Przylaciecie mili / podnieście oczy swe / a czytacie
napisano na mym czole. Czasz się przemijacie / ludźie
pogarszacie / a kto będzie teraz prawda mówić / ma-
głowy nadszawieć. A gdy to przeczytali / rzekł im
słup: Idźcie / a powiedźcie Panu swemu coście czytali.
Gdy tedy posłowie / powiedzieli to wszystko Panu swemu.
Wyślawy to Tytus / rozkazał swym Rycerzom / aby
troje wstawy bli ku słupowi / a iezliby kto przeciw
woli iego / słupowi co chciał uczynić / aby go zwola-
woby do niego przywiedli. Tątem Rycerze przyšli
ku

ku flupowi / y rzekli mu: Cesarz przykázal / abyś
powiedział tych / ktory przeciw práwu czynią / y
ktory tobie grożą. Odpowiedział flup: Wezmiecie
fokusa kowalá / ten či jest / ktory ustáwe zároveň prze-
stępuje / y grozi mi głowę zbit. Poimawšy Kycery
fokusa / przywiedli go do Cesarzá. Widząc Tytus
fokusa przywiedzionego / rzekl mu: Co to jest / ce-
mu ustáwe moje przestępuje: á nád to flupowi
groziš? Odpowiedział fokus: Pánie mily / ja twej
ustáwy dzierzeć nie mogę / bo ná každý dzień mu-
še mieć ošm pieniedzy / ktorych nie mogę nábyć bez
roboty. Rzekl temu Cesarz: Czemu po ošm pié-
niedzy? odpowidział mu fokus: Dwa pieniądze kto-
ryhem z mlodu pożyczal / dwa zaś pożyczam / dwa
tráce / á dwa nákládam. Rzekl mu Tytus: Dowied-
mi iáwonté. Rzekl mu fokus: Miłostíwy Cesarzu / ráč
Wínsć wiedzieć / že dwa pieniądze powinnem dáć Dy-
cu memu / bo gdym byl málym dziećiszciem / Détec mo-
ná každý dzień dwa pieniądza ná mnie nákládal: á te-
raz Détec moy w ubóstwie / á przetož mu zaś one dwa
pieniądza wrácam. Drugie zaś dwa Synowi swemu
pożyczam / ktory do školy chodzi / á gdybym tež ku ubo-
stwu przyšedł / powinnem mu te dwa pieniądza wrocić
iáko ja czynie memu Dycu. Trzecie zaś dwa pieniądzy
ná každý dzień tráce ná žonę moje / ktora mi jest zá-
przeciwna / á dla tych rzeczy cokolwieć iey dam /
wsytko tráce: Ale ošáteczne dwa pieniądza / ná mné
sámego y ná pożyczenie / á ináčey nie mogę mieć ty-
ošm pieniedzy / tylko przez ustáwiczná robotę: y tá
przyczyna mey prace / á przetož Cesarzu spráwiedliwy
prawy Dekret ná mnie wyday. Rzekl mu Cesarz
Mily fokusie / dobrzeš sie spráwil / idž / á od tego
su rob wiernie. Dotym pretko Cesarz umárl / á Fokus
kwal dla swej mądrošci Cesarzem byl od wsytki
obrá

obrány/ Ktore Cesarstwo bádzo dobrze y mądrze rzą-
dził/ á wstárości dokonal żywotá swego w pokoju.

Wyklad tego obyczayny.

Pymiláí Bráćia/ Cesarz ten znáczy Dycá niebieskie-
go/ Który dal te ustáwe/ że ktoby zgwalcil dzień
pierworodnego Syná tego/ áby śmiercią umárl. Dzień
ten jest Wiedzielá/ od Kościolá S. postanowiony/ á
przetoż w stárym Zakonie y w nowym przykazáno :
Dámietay ábys dzień święty świecił. Ale niestetyß/
wiele ich jest/ ktorzy grzeszą w dni święte/ niżli w inße
dni. A gdy idą do Kościolá słucháć słowa Bożego/
tedy sie im zda wielka ciężkość/ áż zás będą ochłodze-
ni rozkoszami świeckimi. Wirgiliusz/ Który słup ucy-
nił/ jest ci Duch S. Który rządzi Káznodziele/ áby po-
kazáli cnoty/ grzechy/ meşe/ y chwale niebieske. Ale nie-
estetyß/ może rzec Káznodziele/ iáko y słup mówił :
czásy sie mienia/ co już iáwnie wldziemy. Bo w pier-
wym Kościele we wszelkim stanie przed czásy/ modli-
woy bywały leppe niż dziś/ á przeto ziemia dawała o-
woce obfite/ ále sie dziś wßytko zmienilo dla grzechow
ludzkich/ owßem sie wßytkie żywioły dla grzechow
zmieniły. To sie iáwnie pokazálo w potopie swiátá.
Dowtore może rzec/ że ludzle sie pogarszá iáko to iá-
wnie wldziemy/ bo stárych czásow ludzle byli lástáwsi/
y miłościerniejsi niż dziś/ iákmuzny wielkşe dawáli/
miłość spolną między sobą mágcy. Ale przyczyna te-
go/ że wßytek swiát w złość polożony jest. Potrzećte
może rzec: Kto będzie prawda mówić/ temu też búa-
mu głowy nádstawić. Tákże sie y dziś dzieie: bo każ-
li Káznodziele ná grzechy Pánow wielkich/ ábo prze-
łożonych/ tedy mu beda grozić/ Karáć/ iáko Páwel S.
w Rozd: 1. Tym w 4. Rozdz: powiedziat : Wstánie
czás/ gdy práwey nauki nie przymą w Domu Izráel-
skim. Fokus jest każdy dobry Chryśćianin/ Który iá-
ko

to Kycers Chrystusow robi. A przeto każdy prawdziwy Chreścianin/ powinien na każdy dzień Dycu swemu niebieskiemu dać dwa pieniądze/ to jest miłość/ y cześć/ i kłóść/ bo onnas tak umilował/ że dla naszej miłości i edynego Syna swego posłał z Niebá/ y dopuścił mu umrzeć śmiercią hárniebną. Cześć powinniśmy iemu/ co wszystko od niego pochodzi/ á bez niego nic dobrego nie możemy czynić. Dwa też pieniądze Synowi pożyczamy/ á o tym Synu Eliasz powiáda/ mówiąc: Dziecie się nam narodziło/ to jest Syn Boży/ temu dwa pieniądze mamy dać na każdy dzień/ to jest dobrą wolą y dobrym uczynem/ iákośmy długo w tym śmiertelnym ciele á potym gdy będziemy ubodzy/ y niedziwny dzień sadny/ tedy on nam te pieniądze wróci w żywocie wiecznym/ iáko mamy w Matengá S. w Rozdz. 16. Stoćroć więcej weźmiecie/ á żywot wieczny otrzymacie. Drugie dwa pieniądze tráćimy na zomnąsę/ ktora jest ciało nasze naysłodszye/ ktore się z wógi przeciwi duszy/ á dwa pieniądze są wola y słynny czynem/ ktory bywa uczynion ze złey woli. Te dwa pieniądze tráćimy/ bo dla tego ta/ ábo na onym świecie będziemy iáko karáni. Ale ostatnie dwa pieniądze na nas (ieźliśmy dobrzy Chreścianie) nakładamy/ to jest/ gdy myślimy Boga ze wszystkiego serca/ ze wszystkiey dusze y myśli. Gdy myślamy swego bliźniego/ iáko sami siebie/ á będziemy iáko ósmi pieniądze wydawác/ tedy po tym żywocie otrzymamy żywot wieczny.

Przykład o pamięci śmierci, áby człowiek niegrzeszył.

BYło iedno Kozie/ ktore się w łowie bárdzo łochowało. Y stało się z przygody iednego czasu gdy w łow iáchal/ że też ieden Kopicz też droga iáchal/ ujrawszy Kozie drogim odzientem przyodżiane/ ni

ślił w swym sercu/ mówiąc: Pánie Boże Wszechmogs-
cy/ ten człowiek wiele tobie winien. Oto iáko urodzi-
wy á možny iest. Sludzy tego w przyszłonym odzie-
niu/ á myśląc to/ rzekł iednemu sludze Kiożecemu:
Przytácielu miły/ powiedz mi iáki to iest ten Pan/ wa-
ż: Odpowiedział iemu slugá: Jest wielkich ztem Pan/ á
bárdzo možny w srebro/ w złoto/ y w czeladz. Rzekł
iemu Kupiec: Ten człowiek wiele winien P Bogu/
bo urodziłwy/ y mądry iest między wszyktymi / ktorem
niegodny widział. Ustłyszawšy slugá/ powiedział tá-
temnie Pánu swemu. A gdy był wieczor/ prosił Pan
onego Kupcá aby u niego nocował. Kupiec nie śmiał
sie wymowieć/ y iáchal z Kiożcem do Miásta. A
gdy w iáchal z nim ná Zamek/ ujrzał wiele bogáctwo
tego/ y bárdzo sie dziłwowal temu. A gdy była wie-
czersá/ posádził Kioże onego Kupcá podle swotey Pá-
ni. Ujrzałwy Kupiec Pánia bárdzo urodziwego/ y
miła/ zdumiał sie/ y począł myśleć w swym sercu. O
BÓZE dawco wšego dobrá/ to Kioże ma wšytko
tego serce tego żada/ ma Żone piékná/ Syny/ Córki/
y czeladki bárdzo wiele. A gdy ták myślił/ przyntesio-
no potráwy/ á przed Páná y przed niego dobrze przy-
prawione w trupiey głowie/ á przed inšá czeladz ná
srebrnych misách. Ujrzałwy on Kupiec trupia głowe
przed sobá/ ták sie bárdzo zláł/ á że drzał y myślił
sam w sobie/ Biáda mnie/ bois sie bym ia tu głowy
nie strácił/ ále Páni widząc gošcia smutnego/ ctešyla
go. Po wieczerszy/ wiedziono onego Kupcá do pie-
knego Pálácu ná pókoj/ á gdy tám wšedł/ nálaźł lo-
że ušláne y oponámi obite / w iednym łacie gorzáły
dwie świece wielkie/ á w drugim wiátały ciáta zá rá-
mioná dwu człowiekow umárelych. A gdy sie on Ku-
piec polozył/ wysłi sludzy od niego; Kupiec weyżra-
wy w łá/ ujrzał one ciáta wšáce zá rámioná/ ták

ſie przelał/ że ſpáć nie mogli/ wſtawſzy ráno / my-
ſlił ſam w ſobie mówiąc: Biada mnie/ boie ſie/ bym
ja też wedle tych dwou nie wiſiał. Wſtawſzy Kijaſe/
Kazał go zawiolać/ y rzekł mu: Goſcieu dobry/ iáko ſie
tu tobie podoba? Odpowiedział: Wſyſtkie mi ſie
rzeczy podobály/ tyſko gdy mi w oney głowie trupiey
potráwy noſono/ to mi bárdzo przytko było/ táł/ że
nie mogli reſć. Druga gdym ná lożu leżał/ widzialem
dwou młodzieńcow zmarłych w gmáchu wiſących/
w ktorymem leżał/ á táka mnie boiaźń zdieła/ że
nie mogli/ á przetoż proſi/ áby mi twá miłość dopo-
ſciła iáchać. Rzekło mu Kijaſe: Przyiacielu miły/
widziales przy wieczery Jone moie piękney wrody/ á
głowá trupia z potráwa przed nią/ tego tá ieſt przy-
czyna: Bo ten/ ktorego tá ieſt głowá/ było Kijaſe mo-
żne/ ktore moie Jone námorowſzy/ ułáchał z nią/ á ja
gdym ie widział ſłazone/ dobywſzy mieczá/ ſciálem
głowe tego/ á przetoż ná pámiátke tey háńby/ kláde
przed nie uſtáwicznie te glowe/ żeby wspomniála ná
grzech/ ktory uczyniła. Potym Syn onegoż Kijaſcia/
ktoregom ja ſciáł/ zabił one dwa młodzieńce wiſá-
ce w gmáchu mnie przyrodne / á przetoż ná káždy
dzień náwiedzám iáła iá / ábym był chéłwſzy ku pom-
ſzgentu krowie ich. A gdy wspomnie cudzołóstwo mey
ſony/ y ámieré tych młodzieńcow/ nigdy nie moge
bydź weſół/ ácz mam wſytkiego dobrego doſyć. Prze-
toż idź przez odemnie w pokatu/ á odtąd nie ſedź ży-
wota żadnego cłowieká/ áz właſnie o nim wiedzicie
bedzieſ. Potym Kupiec podziękowawſzy temu/ y
pożegnawſzy ſie/ od niego odiáchał.

Wykład tego obyczayny.

B Káćia naymłóſi: Kijaſe/ ieſt to káždy Chreſciánin
ſti cłowiek ubogácony cnotámi/ przez mó-
Chreſta S. á ten ma mieć piękny cłádz/ to ieſt zmyſł

zwyczajney miłości krom grzechu/ ktore maia głowie-
lowi służyć/ a na łow leździć/ to jest uczynki zbawien-
ne czynić. Kupiec ten znaczy Spowiedniká roztropne-
go/ ktory powinien sie przyłączyć ku takiemu/ a Dom
serca tego ma nawiedzić/ y cnoty dobre tam głępieć :
iako uczynił Pan JEZUS dwiema uczniom idącym
ná Emaus/ ktory z niemi ná gospode wstąpił. Jona u-
rody piekney/ to jest duszá ná wyobrażenie Boże stwo-
rzona/ ktora ma bydź posádzona wedle Práwda świę-
teš Dismá/ aby sie náuczył teš co iey służy ku zbawie-
niu. Ale częstokrát tá duszá cudzoloży z diabłem/ gdy
umiertelnie grzešy. Tedy ma wstać unieczeszylá/ y
modlić sie Pánu Bogu iako Dawid S. mowi/ ie-
szyl ieh jest miecz ostry Przez ten miecz ieszylá a przez
strachu serdeczno/ y przez usłna spowiedz/ mozesz zwy-
cieżyć diabla/ to jest głowe tego ściąć/ a przed ocy-
ná sercá twego masz záwše polozyć/ bo Pan Bog da
tobie lástke ku zwycięženiu tego/ y pokute dostatecznie
czynić/ y miłosierne uczynki. Dwá mlodzienicy w ko-
morze wišary/ ktore nieprzyiaciel twoy zábil/ sa mi-
lowanie Bogá/ y bližniego twego/ ktoryz bili zábićci
przez grzech pierwszego Oycá Adámá/ a dla tego ie
záwše masz mieć w komorze sercá twego/ abyš mi-
lowal Pána Boga twego/ ze wszytkiego sercá twego/
y ze wszytkiey myšli twoiey/ a bližniego twego iako
sam siebie/ abyš záwše kwał w bojázní Božey/ bo
nie wolimy ležlišmy godni lástki/ abo gniewu Božego.
Mamy teš w pámieći mieć/ iako wiele Pan náš JE-
ZUS CHRYSZTUS dla nas cierpiel ná Brzyžu/
aby przez rozmyšlánie usławizne gorzkiey Maki ie-
go dostálišmy sie do Krolstwa niebieskego.

Przyklad o utrácie duszney, y o ránach
dusze zábiiających.

Esarz Tytus možny w Rzymie pánowal/ a w ie

go Krolestwie byl iedem Kycerz známianity/ y bårdzo
nabożny/ ktory miał Żonę piekną/ ale cudzolożnicę/
ktora cudzolożniwą nie chćiała nigdy poprzeszć. Baczac
to on Kycerz/ smućł sie bårdzo/ y myśłł ziemi świo-
tą náwładzić/ y rzekł Żonie swey: Żono miłá / poyd-
ła do ziemi świetey/ á przetoż prośe ćie/ ábys tu
cnotliwie żyła wedlug Páná Bogá. Gdy on Kycerz
sáiąchal ná Morze/ Żoná tego nábyła sobie czárnoście-
żniká iednego/ w náuce dobrze ćwiczonego/ á z nim
sie zchadzála záwżę. Y przydáło sie czásu iednego/
gdy oboje ná lożu leżeli/ rzekła kniemu Kycerzowa:
Byś iedne rzecz mogli uczynić / tedybys sie mogli
zemną óżenić. Odpowiedział czárnościeżnik: Po-
wiedz mi cobys chćiała mieć / á ja to tobie wśytko
uczynie. Rzekła temu Kycerzowa: Mój moy odiáchal
do ziemi świetey/ á nie bårdzo mnie kochá/ gdybys go
mogli táka swą náukę zábitć/ odżierzalbys to wśytko/
to ja mam. Y rzekł tey czárnościeżnik: Uczynie ja to dla
ćiebie wśytko/ tylko ábys mnie sobie potelá. Odpowie-
dziłá Kycerzowa: Głubnie tobie perwie. Potym
on czárnościeżnik uczynił z wosku Obraz/ ktory ná-
zwal imieniem oneż Kycerzá/ á przylepil go ná śćianę
nie przed oczymá swemi. Gdy tedy on Kycerz czásu
tego w Rzymie będąc/ siedł po ulicy/ á Mistrz ied-
en w teyże náuce náuczony potkal go/ á z pilnością
náń pátrac/ rzekł mu: Orzyścielumu miły/ mam ći iedną
rzecz powiedzieć. Odpowiedział Kycerz: Mistrzu
powiedz. Rzekł temu Mistrz: Ty dzis będziesz sym-
nem śmierci/ niebędziegli miał wspomóżenia ode-
mnie/ bo Żoná twojá ná twą śmierć nápráwiłá. Do-
ślybawśy to on Kycerz/ że prawde mowil o Żonie
uwierzywśy onym słowom/ rzekł mu: Mistrzu miły
záchoway dzis zdrowie mote/ á ja tobie dobrze záplá-
te. Odpowiedział/ uczynie to bårdzo rad/ uczyniłsi

to ia tobie każe: Rzekł Rycerz: Mistrzu gotowem
wbytko czynić. Potym Mistrz kazał łaznia nągoto-
wać/ a wśedby do mey/ kazał Rycerzowi w wodzie
śiedzieć/ a dawby mu wręce zwierciądło/ rzekł mu:
Pátrzay w to zwierciądło/ a ujrzyś dziwne rzeczy.
A gdy on pátrzał/ Mistrz podle nleğ ná kśiazłách cy-
tal/ a potym go pytał/ mówiac: Co táu widzisz. Od-
powiedział Rycerz: Widze niektorego czárnokśieźni-
ká w Domu moim/ ktory Obraz wostowy ná pod-
stienstwo moje przylepil ná ścianie. Rzekł potym
Mistrz: Co teraz widzisz. Odpowiedział Rycerz: Już
teraz bierze łuk/ a kładzie náń ostrą strzałę/ a chce
w on Obraz strzelić. Potym rzekł Mistrz: Milwieśli
żywot swoy/ gdy ujrzyś strzałę lecącą/ ponurz wby-
tko ciało swe w wodę/ aż ia tobie powiem. Uślyśa-
wszy to on Rycerz/ a widzac gdy strzałę wypuśczał/
wbytko ciało swe w wodzie ponurzył. Potym Mistrz
rzekł iemu: Podnieś głowe swoą/ a pátrz w zwierciá-
dło. A gdy on pátrzał/ pytał go zás: Co widzisz
w zwierciądle: Odpowiedział Rycerz: Widze Obraz
nie postrezelony/ bo strzálá w stronę leciálá/ a on
czárnokśieźnik tego żálwie. Rzekł iemu Mistrz: Pátrz
w zwierciądło co czyni. Odpowiedział Rycerz:
Przystąpił bliźey ku Obrazowi/ a strzálę kładzie ná
łuk ku strzeleniu. Rzekł iemu Mistrz: Uczyn iákoś y
pierwoy uczyni/ chcezt zdrowie swe zachować. A
użrawszy Rycerz / że iuż czárnokśieźnik łuk wyćia-
ł/ wbytko ciało swe ponurzył w wodę. Potym
rzekł mu Mistrz: Pátrz zás co czyni/ a on pátrzac
w zwierciądło. Odpowiedział: Żálwie że nie tráfił te-
go Obrazu/ a do Żony moiey mówi: Nie tráfieli teğ O-
brázu/ tedy żywot swoy stráca/ ále przystąpił blisko/ tá-
k sie zda że nie może chybić tego Obrazu. Rzekł
Mistrz: Nie dbay nic ná to / ále gdy ujrzyś że

Iul bedzcie wyliczali/ ponurz sie w wodę / aż ia tobie
 powiem. Kycerz użrawszy/ że czarńokšieznik iul wy-
 ęłagnal/ ponurzyl sie w wodę. Potym Mistrz kazal
 iemu wstać/ y rzekl: Pátrz ięsze w żwiercłádło. A
 on pátrząc smiał sie. Y pytal go Mistrz: Powiedzi
 mi/ czemu sie śmieiesz? Odpowiedzial mu Kycerz:
 Widze w żwierciedle że nie trąsil Obrázu/ á strzálá
 obroćiwşy sie/ przerazilá pierśi tego/ á Żoná mojá
 kopá dol pod mym lozem/ áby go pogrzebla. Rzekł
 iemu Mistrz: Wstań/ á obacz sie/ bo iuz iestés od
 śmierci wybáwion. Kycerz powstáwşy / podzięko-
 wal Mistrzowi/ á po pielgrzymowánium wrócił sie do
 swey zlemie. A gdy wrócił do Domu swego Żoná go
 z weselém przyšla/ a Kycerz on tego uczynku przez
 wiele dni tál. Potym poslal po Rodzicel Żony swo-
 icy y rzekl im: Przyláćie moi náli przyczyná tá iest/
 dla ktorym po was poslal: Oto iest Dziewká wáśá
 á Żoná mojá/ ktora cudzolośtwá sie dopuścila / y
 náđ to ięsze ná śmierć moję nápráwila: Uslyśa-
 wşy to Żoná iego/ przála sie z przysięgá. Zátym Ky-
 cerz wşytkę rzecz onego czarńokšiezniká powiedziá-
 wşy/ rzekl im: Chwóterzyćielł temu podzicie oglá-
 dayćie mleyśce gdzie go pogrzebla. Y w wiodł ie do
 Komory/ oni tego doświádeczájąc náleżli ciáło onego
 czarńokšiezniká pod lozem iego / y postáwiona bylá
 przed Sedzięgo/ y uczynil dekret áby io spálonó / y
 stáło sie tál. Potym on Kycerz pojal sobie Pánnę
 enotliwá/ á májąc z nią Potomstwo/ w pokóru do-
 łonal żywotá swęgo.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilá Bráćla: Ten Cesarz znáczy Pánná náře-
 go **IZDVA** Chrystusá/ Kycerz człowieká/ Żoná
 ciáło/ ktore ilekroć cudzoloży / tylekroć w grzech
 śmiertelny w pada. Kycerz/ to iest człowiek káczę-

to/ ma iść do ziemi świętej/ to jest do Królestwa nie-
bieskiego przez dobre uczynki. Y potka go Mistrz
w drodze/ to jest mądry Spowiednik/ ktory głowienią
grzesznego ma nauczyć. Czarnoksiężnik/ jest diabeł/
ktory głowienią dzierży przez rozkoszy cielesne w mocy
swojej/ ten przylepia Obraz/ to jest duszę przez pychę
y przez próżność/ a bierze łut y strzałę. Lut jest ten
świat/ ktorego nogi są pycha / żywot pozedliwość
oczu. Ten lut trzymają łakomy Głowien. Strzala o-
stra jest ci pycha / przez ktora wiele ich ginie/ iako
się pokazało w Lucyferze/ y w Adanie. Lucyfer
mowił: Postawie sobie stolec na pułnocy/ a bede
rowien Naywyższemu/ a ta strzala sie nam obrociła.
Obraz duży dobrze może bydz przyrownany do wo-
stu/ bo iako wost plynie od ognia/ tak ludzie giną od
obliczności Bozey. By nas tedy diabeł nie posirze-
lał/ mamy tedy iść do łazni. Ta łaznia jest Spo-
wiedź/ w ktorej się mamy myć od smrodu grzechu/
ale musimy zwruciado mieć w rękę/ to jest pismo
świete/ y iustę enoty/ ktorechy w nas mogły zbudow-
wać dobre uczynki/ przez ktore możemy się wystrze-
gac strzał diabelskiej. A tak gdy sie już diabeł wycią-
gnie przeciwko duszy twojej przez niektora pokusa po-
nurz wyszło ciasto twoje w wodzie/ to jest costolwiek
uczynił myslę/ kochaniem/ przyzwoleniem / omey
spowiedzie to grzech bedzie zgladzony. A gdy be-
dziesz ozyższony/ diabeł bedzie zabity/ to jest zwycię-
zon. Potym obleczesz odzienie/ to jest enoty/ ko-
res przyiął na Chrście/ a bedłszy do Domu sumnienia
twojego/ wyciągnij ciasto umarłego/ to jest grzechy/
ktorem ciasto twoje od drogi prawdziwej błędzi/ a
potym spal ogniem pokutu: a łosci/ to jest grzechy
zastarzane beda zgladzone. Potym mozeš porać
piśnię Danno/ to jest ciasto ozyższone od grzechu/
przez

przez ogień Bożego miłosierdzia: a porzym bezcieś
miał plod/ to jest dobre cnoty/ przez które możeb
wnić do żywota wiecznego.

Przykład o roztropności, abyśmy wszystko
dobrym umysłem czynili.

Cezarz Domicyan mójny y bardzo mądry/ a nąd
wzysko bardzo sprawiedliwie pánował/ bo niko-
mu nic nie przepuścił/ a tak wszyscy ludzie w tego
sprawiedliwości záwsze się pomnażali. Wtedy przytrafi-
ło się czasu lednego / gdy on Cesarz siedział u
stolu/ przyšedł ná Zamek niektóry Kupiec y kóla-
tał do drzwi aby go puścił/ wrotny otworzywszy
pytał go: Ktoś jest/ a czego chcesz? Odpowiedział Ku-
piec: Jestem Kupiec/ a mam niektóre rzeczy ku prze-
daniu pożyteczne osobie Cesarstwey; uslyšawšy to wro-
tny wpuścił go. Tedy on Kupiec przyšedšy ku Cesarzo-
wi/ rzekł: Zdrow bądź Domicyanie Cesarzu; Jam
przyšedł ku twej miłości/ nióšac niektóre rzeczy ku
przedaniu. Rzekł mu Domicyan: Co zá rzeczy máš ku
przedaniu? Odpowiedział mu: Mam przedayne trzy
mądrości. Rzekł Cesarz/ zá co mi dáš te mądrości:
Odpowiedział: Dam zá tyšiac slotych/ a nie bedą te
mądrości pożyteczne/ tedy ja twe pienądze wroce.
Rzekł mu Domicyan/ dobrze mówiš: Już mi powiedz
teraz te mądrości które chcesz przedać? Tedy Kupiec
powiedział mu. Pierwsza mądrość tá jest: Cokol-
wiek czyniš/ czyniń mądrze a pátrz koncá. Wtóra
mądrość: Góšciná nie opušczay dla ścieški. Trzecia
mądrość: Nie nocuy nigdy w tej gospodzie gdzie
Gospodarz jest stary a Zoná mlodá. Te trzy mą-
drości choway/ a dobrze tobie będzie. Uslyšawšy
te mądrości Cesarz/ dal zá kázda tyšiac slotych. A te
pierwsza mądrość: Cokolwiek czyniš/ czyniń mądrze a
pátrz.

patrz konca: Kazal popliac na swych Palacach/ y na
obrusach ktoremu stol przykrywano. Potym me-
dlugo dla tego sprawiedliwosci/ stalo sie/ ze Pano-
wie tego Panstwa znowili sie aby go zabic. Ale ze te-
go swa mocą nie mogli uczynic/ przensli Cyrulika
tego/ aby gdy go golic bedzie/ zeby mu gardlo pode-
rznal. Wziawszy tedy Cyrulik od nich pientadze/
obiecaw wszytko uczynic/ a gdy Cyrulik poczal Cesarza
golic/ weybral na ono pismo/ ktore bylo pisane na re-
czniku/ a przeczytawszy je/ myslil sam w sobie: Je-
stem naisy abym tego szlowieka zabil/ uczynieli to/
moy koniec nie dobry bedzie/ a tak cokolwiek czynie/
mam patrzac na koniec iako to pismo powiada. Y
wnet poczely mu rece drzeć/ tak/ ze mu brzytwaz re-
li wypadla. Wyzrawszy to Cesarz/ rzekl mu: Coś
sie stalo? Odpowiedzial Cyrulik: Panie Milosci-
wy/ zmysly sie nademna/ bom przensliety/ abym cie
dzisia zabil/ ale gdym z przygody czytal pismo na tym
rezniku/ obaczylem ze koniec moy bysby smiercia
obrutna/ a przetoż rece moje zdrzaly. Uslyszawszy to
Domicyan/ myslil w sobie/ mowiac: Pierwsza ma-
drość iuz mi zachowalala moje zdrowie/ szesliwa to go-
dzina byla/ ktorytem dal zaplate za nie. Y rzekl Cy-
rulikowi: Odpuszczo to teraz tobie/ ale iuz odtad
badz wierny. Widzac to Panowie/ ze go tak nie mo-
gli zabic/ radzili miedzy soba/ iakoby go lepiej zabic
mogli/ y rzekli: Przyslego dnia potedzie w maley
poczcie do tego Miasta/ a my zastopmy mu sztycie na
sciegi/ ktora przez las potedzie/ a tam go zabijemy;
wiec pochwalili wszyscy te rade/ a uagotowali sie nan.
Gdy Cesarz iachal do onego Miasta/ a przyiadawszy
do oney sciegi/ rzekli mu Bycerze: Panie lepiej ta
sciegi iachac/ y bliżej niż droga. Cesarz myslil sam
w sobie mowiac: Wtora madrosć jest. Uieopuszczay
goscin.

gościńcá dla ścieżki: beda sie trzymal t. y. mądrości.
Y rzekl do swych Dworzan: Niechce ia opuścić go-
ścińcá / chceieli idzieś wy ścieżką / á wšytko
przygotuycie niźli ia przyjade. A Rycerze gdy one-
mu ścieżkami iá háli / tám nieprzytáciele Cesarscy / kto-
rzy mu byli ná ścieżkách zastąpili / mniemáiąc by Ce-
sarz między niemi byl / powstáwošy / wšytkich kłozy
iá háli / pobili. Wšlyšáwošy to Domicyan / rzekl sam
w sobie: To tuż wtora mądrość zachowála zdrowie
moie; wiedzác to oni Pánowie / że chytróšcia nie mo-
gli go zabić / rádzili między sobą / mysląc iákoby go
inna zdráda zábili / y rzekli: Tego dnia bedzie no-
cował w domu Gospodarzá / u ktorego Pánowie rá-
dzi stáwáia / á nie maš flusńteyšey gospody nád tego.
A my przeynamiemy Gospodarzá z Gospodyniá / je-
gdy sie Cesarz uspokoi / áby nas do niego pušci-
li / y zábujemy go tám / y uczynili ták.

Gdy tedy przyiáchal Domicyan do tego Miásta /
stánal w onym Domu gościńnym / y kázal zázwoláć
przed sie Gospodarzá y Gospodyń / á gdy przyšli prze-
deń / pozýczal ná nich Cesarz / zdat sie mu Gospodarz
bárdzo stáry / á Žoná bárdzo mlodá / iákoby w osimna-
šcie lat. Y myšlil Cesarz sam w sobie: Trzecia mą-
drość: Nie nocay nigdy w tákiey gospodzie / gdzie
Gospodarz jest stáry / á Žoná mlodá. Y rzekl ku swo-
mu Komorníkowi: Idź rychlo á wyšyľay mi inšá
gospode / bo tu nie beda nocował. Rzekl mu Komor-
ník: Pániemy / inž tu wšytko dostáteczne nágotowá-
no / á we wšytkim Miéšcie nie maš godńteyšey go-
spody nád te / á przetož lepicy žebyš tu zostal. Rzekl
mu Cesarz: Ja tobie powiádam / że chce gdzie indziej
bydž. Wšlyšáwošy to Komorník / przemysl rzeczy ná in-
šá gospode. Idąc Cesarz tájemnie ná inšá gospode /
rzekl swym Dworzánom: Wy ktorzy tu chcecie za-
stác /

stác/ bądźcie/ á ráno przyjdziecie do mnie. Y zostali
i rektorzy Dworzanie. A gdy wszyscy zasnęli/ stary
Gospodarz z Żoną swą wstawszy/ z nieprzytaciolmi Ce-
sarzkimi/ pobili spisce Dworzany/ mniemając by też
z nimi Cesarz był. A nazajutrz ráno znalazł Cesarz
swoie Dworzany pobite/ y myślał w sercu swoim: bym
iá tam był leżał/ tedybym był zabity iáko y drudzzy.
To iuz trzecia mędrość zachowała moje zdrowie.
Widząc to zdráda Cesarz kazał onego stárcá y z żo-
ną strácić. A iáko długo był żyw/ te trzy mędro-
ści chował/ á potom w pokoju skonczył żywot swoy.
Wyklad tego obycayny.

Nymilsi Bracia : Cesarz ten/ może bydz nazwany
Káždy dobry Chrześcianin/ ktory ma pánować ná d-
cialem swoim/ y ná dusa. Wrotny w Bramie/ iest
wola wolna/ bo nie máš żadnego grzechu/ ktoryby nie
był wolny. Kupiec ktory przyšedł do Bramy/ Pan
náš Jezus Chrystus/ według pisma S. Janá w obja-
wieniu tájemnic: Ja stoje u drzwi kólázcac/ otworzylt
mi kto/ wniđe do niego/ á bede z nim wteczersz. Ten
Kupiec/ zá dusze swoje przedánie tobie trzy mędrości/
te są złote cnoty. Pierwsza mędrość iest tá : Cokol-
wiel czynisz mądrze czyn/ á pátrz kónca/ to iest/ cokol-
wiel czynisz/ to máš czynić naprzód dla Pána Boga/ á
we wszelkim uczynku/ tak świeckim iáko y duchownym
pátrz kónca według rzeczy mędrości. Pamieta y ná
ostátne czasy/ á ná wielki nie bądźiesz grzeszył. Wtóra
mędrość/ nie opuścay gościnná dla ścieżki. Go-
ścinniec/ iest droga dżtesiaćorgá przykazania Bożego/
ktory sie záwsze máš dżierżec áż do śmierci/ á nie cho-
dzić ścieżkú żywota złego/ iáko odbezpieceny czynis.
Trzecia mędrość/ nie nocuy nigdy u stárego gospoda-
rza/ ktory ma młodą żonę. Stary gospodarz/ iest ten
świáć/ ktory má młodą żonę/ to iest sprośność/ z ktory

ochodzi zła mowa/ prożność. A przetoż będziepli
na świecie nocował/ bez wstpliwosci mąs sie bąc
śmierci okrutney/ bo żaden nie może Bogu służyć/ y
świātu. Pánowie/ ktorzy sie zebrali ná Cesarza/ są
diabli/ ktorzy záwse chce duchownie czlowieká zabić.
A nie mogli przez sie/ tedy smowia z Cyrulikiem/ to
jest z ciálem/ ktore jest iáko Cyrulik/ bo iáko Cyrulik
goli włosy/ ták ciáło przez swą wolę goli enoty/ kto
re ná chrście czlowiek przyial. Ale gdyby czlowiek
pátrzał ná swoy koniec / to jest ná śmierć / ktora
śmierćia ma umrzeć/ ábo gdzie/ tedyby sie odda-
lit od wšego uczynka zlego / przetoż my choway-
my enoty/ á ták otrzymámy żywot wteczny.)

Przykład o chytrey zdrádzie niewieści,
y o záslepieniu zdrádzonych.

Saryus Krol bárdzo mądry y możny/ w niektórych
Mieście pánowal/ ktory trzech Synow miał /
tych bárdzo kochal. A gdy iuż miał umrzeć/ oddal
wšytko dziedzictwo swoje Synowi pierworodnemu.
Wtóremu zaś Synowi oddal wšytko co był nábyl czá-
su swego. Trzeciemu Synowi mlodszemu/ dal trzy
kostowne/ á bárdzo drogie dary. Pierśceń złoty/
Szpinli/ y drogie Sukno. Pierśceń miał te moc/ że
ktokolwiec go ná pálcu nosil/ miał iáste u wšytkich/
táki/ że ktokolwiec žádal/ wšytko otrzymal. Szpinli te
moc máily/ że ktokolwiec te ná pierściách nosil/ przez
to/ co bylo podobno/ pozyskal. Sukno te moc máilo/
że ktokolwiec ná nim siedzial/ á gdziekolwiec ná nim
myslił być/ tam wnet byl. Te trzy kostowne dary/ oda-
dal Synowi swemu naymlodszemu/ áby iáchal ná náu-
ka/ y przykazal/ áby tych dárow Mátká tego serze-
glá/ á czásu tego áby mu je dála. Żáтым Daryus Krol
umárl; potym oni dwa Synowie pierwsi/ odebráli
to co im Oátec oddal. Ale trzeci Syn/ žádalga

Pier-

Pierścienia od Mátli / gotował sie iáchal ná náuku.
A darebny Mátka Pierścien / rzekla: Synu miły ucz
sie / á strzeż sie niewiaſt byś Pierścienia nie strácił.
Jonátas Syn mladſzy / wítałby Pierścien od Mátli /
iáchal ná náuku / á w krotkim czáſcie zádoſſyé ſie náu-
cyl / á ták mocy oneg Pierścienia záwſe užíwal / má-
iac láſte u wſytkich ludzi / ták / že cokolwiek u kto-
regó žádal / záraz otrzymał.

Y ſtáło ſie jednegó dnia / gdy ſedł po ulicy / potká-
lá go piewna Pánná / á ona zdiaty ley miłóſciá / žádal
ley žeby kwiemu przyſtąpiła / ktora to záraz uczynila / á
on przyiawſy iá / mocy ſwoeg Pierścienia užíwal. Po-
tym oná Pánná dſiwowála ſie / že ták záwſe roſtoſnie
jyl / lubo pientedzy nie miał / á gdy niektoregó czáſu był
weſol / pytála go przyczynty mówiac: Moy najmilſzy /
proſe cie powledez mi / zład ták wiele pientedzy náby-
waſ / že ták obſcieie užíwaſ? Odpowiedział ley Joná-
tas / nie myſląc o chytróſci niewieſci: Ten Pierścien
ktory widziſ ieſt tákwey mocy / že cokolwiek u tego
žadám máiac go / wſytko otrzymaám. Ulyſawſy to /
rzekla lemu: Ty záwſe z ludzmi przeſtálecſ / á przetož
daymi ten Pierścien ſchowác / ábyś go nie strácił / á ja
go pilnie bede ſtrzešla. Jonátas dał ley Pierścien / á
oná ſchowawſy / niechčila mu go potym dáć / wy-
mawiajac ſie / že ley go ukrádžiono. A gdy Jonátas
nie miał z ładby ſie żywił / rzewno plákal. Potym
wrocił ſie do Domu do Krolowey Mátli ſwoey / y po-
wtédział ley iáko Pierścien ſtrácił. Rzekla mu Mát-
ka: Synu miły / wſakám ja tobie powiedziála / ábyś
ſie ſtrzegl niewiaſt / áleć oto dáie Szpinki / ktorych le-
piey ſtrzeż / bo ſtrágli ie / tedy wieczny pożyteł ſtráciſ.
Wziawſy tedy Jonátas Szpinki od Mátli / iáchal rás
do oneg Miáſtá ná náuku. A gdy tam przyiáchal do-
wiedziawſy ſie o nim Fryterka tego / zábiegla mu w

Bramle/ á z weselem go przywitála/ przebywając tam
Jonátas/ przyiał do siebie swa Fryierka iáko y pier-
woy/ á one spinki nošil ná pierśiach/ y cokolwiek po-
myšlil/ to wšytko miał/ y rostkóšnie žyl iáko y pierwoy.
Widzac to Fryierká tego/ dziwowála ſie temu/ że áni
ſrebrá/ áni złotá nie miał/ myšlila ſamá w ſobie: Że-
prawde drugi kleynot przyniošł/ y wypytála ſie ma-
drze u niego. Zátym Jonátas ukazał icy ſpinki/ y
moc ich powieđzial. Rzekła temu Fryierká: Ty zá-
wſe te to ſpinki ták drogie nošiš/ bo mogłbyš iedney
godžiny o czym pomyšliš/ tego byš záraz miał przez
wšytek roš doſtátek/ á przetož byš ich nie ſtrácił/ day
mi je ſchowác. Rzekł icy Jonátas: Boie ſie/ bo iákoš
ſtráciłá pierścien/ ták byš tež ſtráciłá y ſpinki/ á tábym
wielka ſłode miał. Odpowieđziála naymilſzy moy:
ſkaralam ſie po ſtráceniu pierścienia/ iuž je lepiej bude
chować. Wierzył mowie niewiešćicy/ y dał icy one
ſpinki ſchowác. Potym gdy wšytko potrácił/ žádal
od niey onych ſpinel/ á ona iáko y pierwoy powie-
dziála z przyšiego/ że tež icy je ukráđziono. Uſlyſzawſzy
to Jonátas/ plákał bárdzo/ mowiac: O tákim ia to ne-
dmił/ że po ſtráconym pierścieniu / dalem y ſpinki
niewiešcie. Potym wrocił ſie powtore do Mátki/ y
wšyſtko rzecz przygody ſwey powieđzial. Uſlyſzawſzy
to Mátká tego/ bárdzo tego žálowála/ y rzekła mu:
Synu miły/ czemužes wierzył niewiešćie/ oto cie iuž
zdráđziła/ á wšyſcy cie máją zá ſálonego/ ále odtod
bądź mądry/ boe iuž nie mam co dáć/ tylko to ſukno
drogłe/ ktore Oćiec twoy oddał dla ciebie/ á ſtráciłſi
ie/ iuž wiſcey do mnie niechodź. Jonátas wziawſzy od
Mátki ſukno/ iáchał ná náukę/ á Fryierká tego iáko y
pierwoy z weselem go przyięła. Potym Jonátas roſpo-
ſtárſzy ſukno ná žemi/ rzekł do ſwey Fryierki: Nay-
milſza mojá/ to ſukno dał mi Oćiec moy zá naywi-
ſz

Isy dar/ á slady Jonátas z swą Fryterka ná onym
suknie/ myslil sam w sobie: obyamy byli tak dáleko/
gdzieby już żadnego oglowieka niebylo/ y stalo sie tak/
bo zaraz byl ná koncu swiatá w iednym dole/ ktory
daleko byl od ludzi. Y gdy tam byli/ Fryterka sie
zásmúciła/ bo Jonátas chcial ig tam zwierzetom zostá-
wic aby ig požárly/ iesliby mu pierścienia y spinel
nie wrociła/ ále Fryterka wrocié mu obiecala/ by
tylko powrocié mogła. Jonátas potym poćiesyl ig/
á ná prozba tey powiedzial moc onego sukna/ mo-
wiac: To sukno jest takiey mocy/ že ktokolwiekby ná
nim siedzial/ á pomyslił gdzieby chcial bydz wnet be-
dzie. Zátym sie Jonátas položyl ná suknie/ á glowe
swą položyl ná tey lomie/ á pocel spát/ ona wyci-
gnowšy s pod niego czesé sukna/ ná ktorey ležal/ po-
mysliła/ obym ig byla ná tym miejscu gdzieem ráno by-
ła/ á gdy pomysliła/ wnetze tam byla: á Jonátas
spitacy zostal w onym dole ná požarctie zwierzetom/
á gdy sie ocknal/ uyzral že Fryterki z suknem nie by-
lo/ pocel bárdzo pláć/ mowiac: O niewierna Fry-
terko/ tákześ to litośc nádemna uczyniła? w czymem
ci táki niewierny byl. A ty wziawšy trzy dary ode-
mnie bárdzo drogie/ zostawllás mnie ná pařszy. Po-
tym wstawšy/ bedl nie wiedzac dokąd/ y nádbedl ie-
dne droge stáro/ ktora przybedl ku iedney wodzie
glebokiey/ przez ktora musial isć/ á tá byla iádowita/
že mieso do kości z iego nog obíadla. Widzac Joná-
tas wode iádowita/ nábrawšy tey/ bedl dálej. Potym
sie mu chcialo isć/ uyzrawšy drzewo owocowe iadl
owoc z niego/ á od tego sie nań trad rzucił/ widzac to
Jonátas/ wziál též tego owocu z sobą. Potym przy-
bedl ku iedney wodzie/ przez ktora gdy bedl nárořto
mu znouu mieso od niey ná nogách. Widzac moc tey
wody/ wziál tey tákže/ á idac dálej/ uyzral drzewo ie-

Dno z owocem/ áże láknal/ tádl owoc tego/ á wnetze
zás trad od niego zgnal/ ktory sie byl od owocu pier-
wšego drzewá nań wyrncil. A on urádownawšy sie
temu/ wziął tej y onego owocu: potym daley idac/ uy-
žrawšy žamel šedl ku niemu y potkál: go dway Me-
žowie/ y pytál go mowiac: Ktos ty jest dobry Me-
žu? Odpowiedzial tm Jonátas: Jam jest lekarz
dobrze náuczony. Kzekli mi oni ludzie: Brol tego
Brolešwá przbywa ná tym žamku/ á jest tradowá-
ty/ áiežlibyš go uzdrowil/ dalby tobie wiele bogáctw.
Kzekli tm Jonátas: Ja go uzdrowie z tey niemocy/ bo
przeciw tradowi náypewnieyšé lekarštwó wtem. U-
šlyšawšy to oni / przywiedli go do Brelá: Jonátas
przyšawšy Brolá ku uzdrowieniu/ dal mu wtorego
owocu/ y spadl wšytek trad z niego. Widzac Brol
že byl zdrowy/ dal mu wielkie dáry. Potym Jonátas
iednego času przechádzájac sie wedle Morzá uyštal
ieden Okret ná ktorym bylo známie Míštká tego/ á
požegnawšy sie z Brolem/ wšádl w on Okret y táchal
z onemi ludźmi do swego Míštká. A gdy tám przyšá-
chal/ rozešlá sie šlawá po wšytkim Míšcie/ že lekarš-
došwiádczony przyšáchal/ ále go iuž žáden nie poznal.
W tym Míšcie rozniemoglá sie Fryierká tego/ ktora
go byla w iego dárach zdradžila/ y pošlála po Jonáte
lekaršá. Gdy Jonátas do niey przyšedl/ od žádnego
nie byl poznány/ ále on poznawšy iá/ rzekl iey: ža-
dne lekarštwó tobie nie pomože/ áž byš sie pierwey
wyspowiádála grzechow swoidy / á iežlibyš Ego
w czym uškodžila/ áby zás wrocila. Tánže Fryierká
špowiádála sie przed nim glosem/ táko byla Jonátas
zdradžila w pieršcieniu / w špinkách / y w šuknie
y ták go zošláwila žwierzetom ná pušczy. Ušly-
šawšy to Jonátas/ pytal iey mowiac: Páni mošá
gdzie sa te trzy rzezy? Odpowiedžila iemu: Š

Strzyni moley/ y dała mu klucz do Strzynie/ á Jonátas
wziąwszy dary swe/ dal iey onego owocu iesz/ od kto-
rego byl otrędowniaciał/ y oney sie wody napić dal/ od
ktorey mu mięso opadło/ á wnet uszła/ á dla wielkney
bolesci wnetrney/ z płaczem wielkim wołała. Ale Jo-
nátas zmiłowałowy sie nad nią/ zás ia uzdrowił. Pot-
ym Jonátas z onemi dary drogiemi/ wrócił sie do do-
mu swego/ do Mátki swey/ z ktorego powrotu wsy-
tko Miasto wesole bylo/ y byly gedy po wsytkim
Mieście/ y powiedział Jonátas Mátkce wsytkie przy-
gody swe/ á Mátká wielka radość miała/ przez to/ że
go Bog podziwignal z tak wielkym szęg. Potym Joná-
tas przeżywoy wiele lat/ dokonal żywota swęg w poko-
iu.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilsi Bracia: Brol ten/ testci Pan nasz Jezus
Chrystus/ Brolowa test Mátká Swiety Bościol/
Trzy Synowie/ są ludzie na świecie; á przez pierwsze-
go rozumieła sie bogacze/ y mocarze tego świata/ kto-
rym Bog dal rostkó swiecká; przez wtorego roz-
umieła sie medrcy tego świata/ ktorzy przez medrość
swiecká nabywaia wsytkiego co máia; przez trzecieg-
syná mamy rozumieć dobrego Chreszczianina od Bo-
gá wyzwolonego/ ktoremu dal trzy dary drogie/ pier-
ścień Wiary/ spinki nadzieie/ sukno láski. A przez
ktokolwiek bedzie nosil pierścień Wiary/ bedzie miał
láskę Bożą/ y miłość ludzká/ á czegokolwiek ządáć be-
dzie/ táko u Máty: w Rozd: 12. Jezli bedziecie mieć
wiare/ by táko ziarno gorczyzney/ á rzeklibyście gorze-
tey odehydz stad / á poydzie. Bedzieli téz na pier-
ściach/ to test w sercu nosil spinki nadzieiey/ tedy to co
myáliś mieć/ bedzieś miał. Táko S. Łukasz w Rozd: 1.
Proście á weźmiecie / szukaycie á znajdziecie. A pá-
wel S. piše do Rzymianow mowiac: Przez nadzieie
zálisimy sie zbawieni. Bedziecie téz mieć sukno lá-
f

ſki/ gdiękolwiek będzie chęć bydź/ tam będziecie/ iako Apeſtol do Koryntow mowi: Laska nie bęta co tey ieſt/ ale co ieſt P. Jezusowego. A S. Jan mowi: Bog laſka ieſt. Ale y te trzy dary drogie traci człowiek/ ná náuce teę ſwiata przez Fryterkę ſwoją/ to ieſt/ przez ciało/ abo przez poządliwość ieę/ bo ciało z przeciwwia ſie duży. Fryterka wzięta ſukno od Jonaty gdy ſpał/ także ciało oddala laſke od człowieka przez ſmiertelny grzech / a opuſzcza go przez ſpiacego w grzechu/ bez wszelkiey laſki/ y wspomozenta Bożę/ iak długo leży w grzechach. Jonatas ocknawszy ſie/ bardo płakał. Także też ty gdy ſie ocuęłſ z grzechu/ a gdy ſie naydzieſz krom laſki y cnot/ ſluſnie maſz płakać. A coż maſz czynić? wſtań rychło przez uczynki miłoićterne/ a naydzieſz drogę zbawienią. Potym idź dąli/ a naydzieſz wodę ktora oddala ciało od koſci. Ta woda ieſt ſtrucha/ ktora tak ma bydź gorzką/ że má oddalić ciało/ to ieſt cielesne poządliwoſci/ od koſci/ to ieſt od grzechow/ ktoremis obrązil P. Bogą/ a maſz wziąć tey wody w ſerce twoie/ a iako dług w tym ſmiertelnym ciele będzieſz / miey ſtruche w ſercu. Potym maſz daley iść/ a maſz ieść owoc z drzewa. Ten owoc ieſt pokuta/ przez ktora duſza má bydź wspomógana/ a ciało czeſtkroć bywa ſkązone/ iakoby krowatego. Tego owocu maſz wziąć z ſobą/ y noſić. A gdy daley poydzieſz/ przydzieſz do wody wtorey/ przez ktore ciało ſie naprawia. Woda tá ieſt ſpowiedź/ ktora naprawia cnoty ſkącione. A gdy daley poydzieſz/ będzieſz iadł owoc drzewa wtorego/ a będzieſz zdrowym/ owoc ten ieſt / owoc pokuty/ modlitwy poſtu/ y jałmużny. Te owoce maſz z ſobą noſić z ſobą: bo ięzlibyſ z przygody nálaſz niektorego Krola krowatego/ abyſ go uzdrowił. Krol ten ieſt/ ktory grzechem ſkącony / ktory przez owoc ſpowiedzi/

przez

przez wodę struchy/ może bydz̄ uzdrowion. Dwoie lu-
dzi ktorzy mu na drodze zabieją/ a ku uzdrowieniu go
wioda/ iestć boiażn̄ Boża/ y boiażn̄ piekfelna/ dla kto-
rych sie czlowiek wawnie zlego/ a czym dobre uczynki.
Skrot ktory wzial Jonata do Oycyzny/ iest przykazá-
nie Boże/ ktore nas wiedzie do żywota wieczneḡ/ ale
musiemy pierwey ogladać Fryterke/ to iest ciakło/ kto-
re sie przeciwi duszy/ a naydzie ie leżace na lożu po-
jadliwosci cielesney. Day tey owocu pokuty/ z woda
struchy/ a przez to dwoie podmieście sie do nabożeń-
stwa/ przycwosy frogosc̄ pokuty. A tak daś duże Pá-
nu Bogu z dary/ to iest z dobremi cnotami/ możesz
przycić do Oycyzny/ a chwaly królestwa niebieskiego.
Przykład o niewdzięczności czlowieczy
z dobrodzieństw powziętych.

Kol niektóry miał Urzedniká nád wosytkim swoimi
Pánstwem/ ktory miał serce podmesione/ a pyśne/
tak/ ze wosytkie ludzie uciskal/ y nedzil. Y byl tam nie
daleko Pálacu Królewskiego ieden przekop wielki/
w ktorym sie zwierzeta pewne schadzaly/ y przykazal
on Starostá/ aby w tym przykopie doly wyntonu/ a
przykryto ie listciem/ aby w nie zwierzeta wpadaly na
potmánie. Y tráfilo sie/ gdy ten Starostá przez ten
przykop sam iáchal/ podnioslo sie serce tego w pyche/
tak/ iz mniemał/ by nikogo wielšzego w Pánstwie nie
bylo náden. A gdy sobie tak myslil iádac/ wpadł
w ieden dol/ z ktorego nie mogli wyleść/ a tegoż dnia
w tenże dol wpadł Lew/ potym Málpá/ y Waś. Stá-
rostá wdzac sie ogárnionego onemi zwierzety/ bárdzo
nie bal/ y wołal/ aby go kto wspomogl. Vsflybawšy
w ieden czlowiek ubogi ná imie Swido/ ktory oslem
wóził drwa z lasa/ tym sie żywiac/ przybedł nád dol.
uyżrawšy onego Starostá prośil go/ obiecujac mu
wielkie dary/ ieby a z dolu wycieznał. Odpowiadajac

Swido/ mowiac: Przystacielnu mily/ ja testem cztowicek
ubogi/ a niezym sie nie zywie/ iedno co drwa zbieram/
a strachotyby marnie ten dzien/ nie miałbym tego dnia
pożywienia. Ale Starosta slubował temu wielkie da-
ry dać/ tylko ieby go rychlo wyciągnal. Ufitykawşy to
Swido/ siedl po powroz do Miasta/ a przybedşy zaś/
puscił po niego powroz/ aby go wyciągnal. A wt-
dzac to Lew/ wskoczył na powroz/ y wyciągniony był:
A gdy był wyciągnion/ raduiac sie merdal ogonem/
wdźleczość ukazując/ bieżał do lasa. Swido powto-
re spuscił powroz/ a Miśpa wsiadła nań/ a on ta tak-
że wyciągnal/ y bieżał do lasa. Potrzećte spuscił po-
wroz/ aż woz oplotł sie przy powrozie/ a on go też
wyciągnal/ a woz raduiac sie/ bieżał do lasa. Potym
Starosta uradował sie w dole że tuż był od tych zwie-
rzet wyhawion/ y rzekł Swidonowi: Spusć przysia-
cielnu mily ieżze powroz/ a mnie wyciągnij/ y wycią-
gnal go/ a potym oba konia wyciągneli. Starosta
wsiadşy na konia/ iachal do Drola/ a Swido poşedł
do Domu. A gdy Żonā widziła/ że nic nie przywozł/
smuciła sie bārdzo/ a on iey wşytko powiedziat co sie
mu bylo przydālo/ iże też miał wziąć dobra záplatę:
Ryşec to Żonā iego/ bārdzo sie radowała. Potym rāno
şedł Swido na Zamek/ y poslal wrotnego do Staro-
sty/ aby mu powiedziat/ że Swido do niego przyşedł/
ktory go z dolu wyciągnal/ a za to oczekiwā záplatę
obiecāney. Ufitykawşy to Starosta/ záprzał sie/ mo-
wiac: Ja otym niewiem/ ānim go widziat/ a zātym
kazal mu powtore powiedzieć: Ze teźli nte poydźte
przed/ to go káže zbic. A gdy Swido po trećcie przed
Starostę przyşedł/ kazal go Starostā bārdzo zbic/
że nāpoly umarł był. Ufitykawşy to Żonā iego po-
szła z sobę y przywozila go do Domu/ a wşy-
tko to miał w memory polkāwil. A gdy ozdrowiał

stato sie iednego dnia/ gdy drwá zbierał/ wyzrał dzie-
sieć ostrow obciążonych tlomokami/ á zá niemi Lwá
idacego droga/ pędzacego te ku Swidonowi. Wyzra-
wszy Swido Lwá/ wspomniat ze ten to musiał bydz
Lew/ ktorego z dolu wyciągnął: á przybedszy Lew
ku niemu/ rádomal sie mu/ wdzięczność zá dobrodzieys-
stwo tego ukłzujac/ á dájac znáć/ áby zá to Swido one
ostly wiodl do domu. Á gdy Swido one ostly wiodl do
domu/ Lew zá nim też bedl áz do domu/ Lew przybed-
szy ku Swidonowi/ merdal egonem dziekując Swido-
nowi/ á potym sie wrocil do lasa. Potym Swido kazal
po Roscólach opowiadac/ iezli kto ostly pogubil/ á
záden sie nie nálaží/ ktoryby sie do onych ostlow przy-
szal. Swido otworzywszy szrynle y tlomoki ktore
byli ostrowie przymiesli/ nálaží wielkie bogactwá /
z ktorych sie z bogacil. Wtorego potym dnia ráchal
Swido po drwá/ á zápomniawszy sieciery/ nie miał
czym nárabac drzew/ y wyzrał Maipse ná drzewie kto-
re byl z dolu wyciągnął/ á ona gáziac zabámi lámie/
tedy Swido bez prácy nákládsky drzew ná ostl/ wro-
cil siado domu. Trzeciého záś dnia bedszy do lasa/ sie-
dzial sruzac toporzysko/ wyzrał Wezá/ ktoreg też byl
z dolu wyciągnął/ niesqcego lámien w náciach/ ktory
gdy przygdł ku niemu/ položyl mu on lámien ná łonie.
Ten lámien trojáki byl bárwy / z tedney strony byl
biáły/ z drugiey czarny/ á z trzeciey czerwony. Swi-
do wzięwszy lámien/ pokazal go tednemu szlowieko-
wi madremu/ ktory gdy lámien wyzrał/ á teg moc po-
szal/ chéiał mu zas sto zlotych dáć: á Swido go nie
chéiał przesdac ále moca oneg lámienia wielce dobrego
nábyl/ ták/ ze potym ná Kycerstwo byl pášowan. Po-
tym Krol dowiedziawszy sie o takim lámieniu/ wezwal
go przed sie/ chcac áby on lámien przedeal/ ábo z te-
go zlemie precz ráchal. Kzeli mu Swido: Náiasniety-

to powiadam/ że nie dągli mi tego/ za co ten kámién
stoi/ tedy zás do mnie przyidzie. Y dal iemu Krol trzy-
stá zloty / á Swido wziawszy pieniadze/ potym ká-
mién nálażł domá w strzynie. Wyżrawszy to Krol dzi-
wował sie/ y pytał Swidoná: Powiedz mi/ z kádes te-
go kámiénia nábył. A Swido wšytko Krolowi powie-
dział/ iáko tego Stárostá wpadł był w dol z Lwem/
z Malpá/ y Weżem; á on ie z dolu wyciągnął/ á miásto
zápláty od Stárosty/ bylem bárdzo zbitý/ á od Lwá/
Malpy/ y Wezá/ bylem udárowány. Uslyšawšy to
Krol/ rozgniewał sie bárdzo ná onego Stárostie. A
wezrawšy go/ rzekł mu: Co to slyš o tobie? czemuś
ták niewdzieczny dohrádzieystwa Swidonowego: on
cie od śmierci wybáwił/ á tyś go kázal zá to zbit.
Sly szłowiece/ zwierzeta nierozumne Lwo/ Malpá/
y Wez/ (wdzięczność ukázując) oddáli iemu dobro-
dzieystwo iego/ á tyś mu zá to oddał złość. Stáro-
stá nie umiał ná to odpowiedziec. Tedy Krol rozka-
zał/ áby tego dostoyność oddána byla Swidonowi/ á
tego kázal strácić. A uslyšawšy Pánowie kázanie
Krolewskie/ pochwalili ie/ á Swidoná przyšli ná
miejsce Stárosty onego. Potym Swido Pánstwo
dobrze rzádził y żywotá swego dokonał w pokoju.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilsi Bracia: Ten Krol znáczy Bogá/ ktory
wšytko widzi. Stárostá ten od Krolá pódniesto-
ny/ znáczy szłowietá ubogiego/ ktory od siebie nic nie
má/ iáko mowi s. Job. Nágim wyšedł z żywotá Má-
teki mojej/ y nági sie zás wroce. A tego ubogiego Bog
przyniosł/ gdy á uczynił Pánem w Káiu/ iáko otym po-
wiáda Dawid s. Wšytkos poddał pod nogi teš. Dol/
w ktory wpadł/ iest ten swiát/ ktory iest pelen dolow/
to iest upadkow/ to wšytki swiát iest položen w złości/
ná tym

na tym świecie/ głowiek wpadł w wiele dołow. Po-
tym w tenże doł wpadł Lew/ to jest Syn Boży/ gdy
przyrodzenie głowiecze przyiał/ y przebywał na tym
świecie niedzi/ przez trzydzieści y trzy lata. Ten
Lew/ o ktorym mówi S. Jan w objawieniu: Zwycie-
zył Lew z pokolenia Judy. Potym Malpá, to jest su-
mmienie twoe/ ktore obyčatem Malpy drze/ to co te-
mu nie miło/ bo zároveň przeciw grzechowi Semrze.
Potym Waz wpadł w doł/ to jest Prálat/ ábo Spo-
wiedník/ ktory z grzešnym głowiekiem má wstąpić
w doł/ to jest má žalować ieg zgrzešenia. Poty Swido
wyciągnął Stárostę z dołu/ tak Syn Boży powrozem
Wielki sádky wciągnął nas z dołu nedze/ z mocy dia-
belstkey. Ale nedzny głowiek niedbájac na to/ nie-
wiedzecny jest lásti Božey / iletoć zgrzešyl przeciw
przykazániu Božemu. A iáko Swido byl zbity/ také
głowiek gdy smertelnie grzešy/ Bogá powotornie
kryzue. Ale Lew/ to jest Bog/ dáł Swidonowi/
to jest Chrystusowi wedle głowiečenstvá / dziesiet
ostow obciázoných/ to jest dziesietcero przykazánie stá-
re y nowe/ pod tego moc ku bárowániu głowiekowi/
á jezeli bedziemy to przykazánie pełné/ przydztemy do
wiecznydy bogactw. Malpá drwa lupa/ to jest su-
mmienie twoe dopuščzá/ áby to uczynil cymbyš mogl
okryć ciálo twoe/ y duže w sedny dzien/ á dla czegebys
mogl otrzymáć żywot wieczny/ bo bedžtegli cymil prze-
ćiw summienia/ tedy poydzteš ná wieczne potepienie.
Waz dáł Swidonowi kámién troiákley fárby/ tak Prá-
lát/ ábo Spowiedník/ przez učenje Dyma s. moze o-
trzymáć kámién/ to jest Chrystusa/ ten kámién byl pie-
tny á biály/ také Chrystus byl nappieknieyšy między
Syny ludzkiemi/ byl tež czarny przez Mále/ Gerwo-
ny przez wylánie kowie/ á przetož kto bedzie nošil ten
kámién/ také bedzie míl obštoš bez žádného medo-
státku

státka. A nlemá tego kámlenia przedawác/ teźliby
nie dano tákiey zápláty/ iáko iest Chrystus/ ktorego
możemy nábyc przez kruche/ przez spowiedź/ y przez
dosyc uczynienie. Ale niewdzięczni wóście beda ná
gubienicy prekielney/ á wybráni wdzięczni/ odbierają
żywot wieczny.

Przykład że nie máme Zonom wierzyć
áni im tájemnic obiówié.

BY jeden Kycerz u niektorego Krolá/ ktory przez
pewny występel bárdzo byl rozgniewal Krolá/ y
poslal do Krolá Kycerze/ áby go przeprosili: Kycerze
zá nim prośac/ záledwie mu táśte uprosili/ tym oby-
czajem/ áby do Dworu Krolewskiego przyšedl iezdno y
yprośo/ á tźby z sobą przywołal wternego przylaćtelá/
krotofilniá/ y nieprzylaćtelá niewinnego. A bedźy po-
wodzieli Kycerzowi: Uslyšawšy to Kycerz/ bárdzo
sie zásmučil/ iáko by to uczynic miał. Y trásilo sie czá-
su iednego/ że byl pielgrzymá ná noc przytal/ y rzekl
tájemnie do swey żony: Wtem/ że pielgrzymowte nie-
wáta przy sobie pieniaǳe/ á przetoź iezli to zá táśt/
ia go zábita/ á pieniaǳe teǳ pobierzemy. Oná to obte-
cála. Gdy wšyscy spáli/ wstawšy on Kycerz przed
św. kántem obudził onę pielgrzymá/ y kazał mu w dro-
ge iść/ á zábitwšy ćtelcá/ szabal go w štuki/ y wlozył
w wor. Potym obudźwšy żone/ ukazał iey wor mo-
roge: Ze tylko głowe/ nogi/ y rece wlozył w ten wor/
á ćiałom pochował w stajni/ ále ten wor w tym kćcie
pogrzebny. A pogrzebšy ukazał iey miéco swoich pie-
niędzy/ mówiac/ że to od tego pielgrzymá wźtal. A
gdy byl dzień áby stánel przed Krolém/ wźtawšy z so-
bá ná práwo strone psá/ y dziećie ná reke/ á żone ná
lewo strone/ šedl ná Samek. A gdy sie przybliżył do
Samku Páná sweǳ/ wlozył prawa noge ná psá swego/
iáko by iádc/ á druga šedl piéśo/ y táł šedl iezdno
y pie-

y pleso ná Zamek. A gdy przyšedł do Brolá/ uyzra-
wšy go Brol ze wšytkiemí ołolo stolęcemi dziwowal
sie/ rzekł: Odzie test twoy przytáciel naywiernieyšy?
Tedy Kycerz wyiwšy miecz/ záciił onego psá/ ktory
dla bolešci słowyczac ućiekal/ potym zázwołal go/ á
ples zás przyšedł do niego. Y rzekł Kycerz: Co test
moy przytáciel naywiernieyšy. Rzekł mu Brol/ pra-
wde mowíš; A gdzie test twoy krotosłwik? Odpowie-
dział Kycerz: Oto test Syn moy máty/ ktory przede-
má krotosłwi/ á wielkie mi poćiešenia czyni. Rzekł mu
Brol: Odzie test twoy nieprzytáciel wielki? Tedy Ky-
cerz ten dal w gębe Jonie swoiey/ mowiac: Czemu ták
sprošnie patrzyš ná Brolá Páná mego? Rzekła mu
Joná: Przekłety mežoboycá czemu mnie bíteš? wša-
tes wczorá w demu twolim mežoboyštwu uczynil/ boš
dla trochy plemiedzy zábil pielgrzymá. Kycerz dal iey
drugi policzek/ mowiac: Przekłeta Jono/ czemu hán-
biš Mežá twego? Ale oná rozgniewawšy sie woła-
ła mowiac: Podźćieš/ ołáże wam wor w ktory wlo-
žyl głowe/ rece/ y nogi zábitego pielgrzymá/ á čiáło
teš pogrzebl w skayni. Krol przykazal swym/ áby šed-
šy z niá/ tego došwoládczyli/ á wykopawšy sludzy wor
ná onym mleyšcu/ ktore im oná ukázala/ nálezi w nim
miešo čiálcowe/ zdumili še temu/ y šedšy powiedžle-
li to Brolowi. Wšlyšawšy to Brol/ á uyzrawšy roštro-
pnošć tego/ hárdzo go w tym ze wšytkiemí pechwa-
lił. Potym byl hárdzo wielkim mšlošnikem Bro-
lewštinu/ y umárl w pokotu.

Wyklad tego obyeczayny.

Ráćia naymilši: Kycerz ten/ ktory u Páná swog
láške stráćil/ iest grzešny człowiek/ ktory aby otrzy-
mal láške Páná swego/ zászyla oršdowwili tu Bogu/ to
iost/ iákboby krewne/ przytáctele. Aby tedy Páná swemu
došyc uczynil/ ma przyšic pleso/ to iest dočasne mežy
y rošto.

y rozkoży wzgardzając: iezdno/ to jest pozostawoscia cieleśną/ niebieskie rzeczy rozmyślając. Ale też strożá ná práwicy zá przyłaciela najwiernieyßegó ma z sobą przywiesz/ to jest Anulá dobreğ/ ábo Háplána/ ktory má duşe iego strzedz/ ktorego áczkolwieł często grzechámi obrazá/ iż sie záś wiernie náwraca/ tedy iego tále-
mnie przed wşytkiemí bedzie táil. A krotofilniká ná reku nosić/ to jest sumnienie/ ktorego dobrze rzodzi. A zóná ná lewey stronie/ to jest krewkosć ciála/ áby diabla zá nie przyłaciela/ ktory tálemmie obliwaia przed wşytkiemí Anuly/ y Swietemí časú umierci/ tu potapiemu. Y Rusnie pochwalon Kycerz mądry/ ktory pod chytrósćią zábitá diabla y grzebie / to jest ciáto włásne w swoey komorze karczác/ ábo pláczác/ á skruche mátać zá wşytkie występli/ serdecznie szyniac ná bożenstvá/ w pósóciach/ modlitwách/ y w innych dobrych uczynách mądrze y stále. A przeto odzierzysßlá, te u pána swóiego/ ktoreś byl strácił.

Drugi przyklad, iáko nie mamy Zonom
żadnych tále: nie wierzyć.

W Akrobios sławny á záwołány Historyk piße/ że w Rzymie niektorego času/ gdy byla rada tále-
mna/ wşedł też táim byl młodzieniec ieden/ ktoreğ zwá-
no Popryus/ y z Dycem swoim Senatorem Rzym-
skim. Zákazanie bylo w radzie pod strásciem głowy/ áby tá rada od żadnego z Senatorow nie byla nikomu powiádana. A gdy on młodzieniaßel z rady do Domu przyßedł/ poczela go Mátká pytać/ mówiac: Synu milý/co to jest táleś co Senatorowie zákazáli powiá-
dáć pod strásciem głowy. Odpowiedziel iey Syn: Nie gođy sie tego wiedziet/ bo zákazáno nie powiádáć tego nikomu. Wşyßawşy to Mátká/ poczela przywo-
dzit młodzieniaćá proşbámi/ grozbámi/ y biciem/ ze by
te tálemmie powiedziál. Potym on młodzieniaßel ná
upor-

ce zachował/ rzekl : Ta jest rada tajemna/ ktoraby
rzecz z tych dwu lepsza była/ ieżli jeden Mąż ma po-
tęć wiecey Żon/ albo jedna Żona wiecey Mężow. U-
slyszawszy to Matka/ siedszy wnet inszym Żonom Rzym-
skim powiedziála/ a tak jedna drugiey powiedziąc/ aż
wszystkie tegoż dnia wiedziály. Drugiego dnia wszystkie
Żony zebrawszy sie w wielkiej gromadzie/ bez rozmysłu
przyşly do Senatorow/ prosiąc/ aby raczey dano dwu
Mężow jednej Żonie/ niżli dwie Żonie jednemu Mę-
żowi. Uslyszawszy to Senatorowie/ dzikowali sie tak
nieustydliwemu Balesiru/ a skądby posly te żony/
y takowa nieustydliwa prozba onych Pan. Widząc to
on Papiryus młodzieniętek/ powiedzial Senatorom
te rzecz wszystkie/ ktorey on przyczyną byl. Uslyszawszy
to Senatorowie/ chwaliłi go z tego/ y postanowili/ a-
by Papiryus przy Senacie w radzie bywał. Potym
Senatorowie odprawiłi Żony/ a ony nie nie otrzy-
mawszy/ wrocili sie do domow swolch.

Wyklad tego obyczayny.

Pymilsi Bracia : przez tego młodzieniętkę/ mo-
żemy rozumieć każdego człowieka czystego żywo-
tę/ ktory byl Dycem/ to jest dobrym Przełożonym/
wchodzi w radę madra/ to jest nabożnych ludzi/ gdzie
bywa rozmowa o zbawieniu/ y mędrości duchowney/
ktora nie każdemu ma bydz powiedziana/ owszem wie-
le inszych rzeczy/ ktore nie mają bydz powiedziane. Ma-
tka jest ten świat/ ktory radzi człowiekowi opuścić na-
bożestwo/ a tajemnice powiadać/ nie mogli człowieka
zwiesić/ tedy przez groźby/ to jest przez smutki/ y abo-
stwo chce go przywiesić. Opuść świat przez dobrowol-
ne ubóstwo/ y ukazy te dwie niezwiesić/ to jest rozli-
czne grzechy cielesne/ ee mają być podane pod rozum/
a rozum nie ma być podany pod rozkosz. Potym Papi-

ryns / to jest cłowiek czysty / może przebywać między
mądrymi / y cnoty dobre mieć / á między świętymi
dźmi przebywać / á żywot wieczny otrzymá.

Przykład o niesprawiedliwości, á łá-
komstwie, y karaniu za nie.

Dryminus Brol możny Brolował / w ktoreg Pá-
stwie byli dwá Rycerze / ieden był sprawiedliwy
y bogobojny / drugi był łákomy á bogáty / ktory zá-
chétal sie wtiecey podobác swjátu / niżeli Bogu. Wia-
Rycerz sprawiedliwy / miał ziemie grániczná / y przyl-
gá ziemie oneg łákomego / ktoreg ziemie on łákomy Ry-
cerz z wielkú z poządliwością mieć žádal / y często kro-
przychodził do oneg sprawiedliweg Rycerzá / dając mu
wielkú srebro y zlatá / aby mu przedal one ziemie
ale on nigdy tey przedác niechétal / y tak záwsze o-
łákomy Rycerz smutny od niego odchodził / mysląc iż
aby go dorádził. Y stáło sie / że on sprawiedliwy Ry-
cerz umárl. Uslyšawszy to on łákomy / nápsal list úm-
niem oneg umárlého Rycerzá lákoby on / iežże żywym
budec / przedal mu ziemie ktorey žádal / zá pewná sum-
me peniesdzy. Y przenágl swiádkú / aby mu swiádk-
czyli / á wzięwszy list / šedl z nim do onego umárlého
á nálažby pieczęť teę w kómnácie gdzie umárlý ležal
Bazal wšytkim wynisć from swych swiádkow. Po-
tym pesy swiádkách wlozyl pieczęť ná wielkú pále-
umárlého / á wzięwszy reke umárlého z oną pieczęć
zápleczetowal list swoy / mówiac swiádkom. Orobó-
swiádkowale tey rzeczy / iže mi ziemie przedal / á te-
list swoa pieczęć sam zápleczetowal. Kzešli temu
swiádkowie : Bedziemy tobie swiádczyć / á tak on Ry-
cerz pošiádl one ziemie láko swoje. Potym Syn one-
Rycerzá umárlého Džiedžić oney ziemie / pytał go / czy
mu by tego ziemie pošiádl. Odpowiedzial mu Ry-
cerz : Oćiec twoy przedal mi ię. Kzešli temu Džie-

Džie:

dnie: przychodząc częstokroć do Dycy mego dla tej
ziemi/ y pieniądze dawał na nie/ ale wiem/ że Dyc
nigdy tej przedać nie chciał. Potym przyšli oba z ta
rzecz do Sędziego. A gdy Kycerz takomy papierat
rzecz swoj/ okazał list zapieczętowany pieczęcią Kyc
erza umarłego/ ktorey opiewał ono kupienie. Potym też
y one świadki przywiodł/ ktorzy także wyznawali.
Krzeki temu Sędzię: Znam/ że to jest pieczęć Dycy me
go/ ale to wiem/ że tobie ziemię nie sprzedał; a tak
pieczęci dostał nie wiem. Przeto żądam/ aby świad
kowie dostatecznie wysłuchani byli. Sędzia każdego
świadka na osobliwe miejsce odłożył/ y onę też Kyc
erza. Y każal starszemu świadka przed sie przywieść/ y
pytał go/ teżliby umiał Paćter: A on odpowiedział że
umiem. Y każal mu go przed sobą mówić/ od początku
aż do końca. A tak on świadek umiał dobrze Paćters.
Y każal go odwieść na osobne miejsce. Potym
każal przywieść drugiego/ y rzekł mu: Przyjacielu
mily/ był tu przedemną towarzysz twoy/ ktory mi po
wiedział taką prawdę jako Paćterz/ a ty/ nie powie
li mi też prawdy/ ktorey od ciebie bede pytał/ tedy
cie daże obieć. Ten świadek myślił sam w sobie/ mo
wiąc: Zaprawdę moy towarzysz już powiedział w
sztytko/ jako ten Kycerz zapieczętował swoy list/ a
nie powiemli prawdy/ tedy mnie dąda obieć. Y powie
dzał w sztytko jako on Kycerz wziawszy palec z pie
częcia onego umarłego/ zapieczętował list swoy. U
szły to Sędzia/ każal go odwieść na osobne miejsce.
Zatym każal przywieść trzeciego/ y rzekł: Przyjacielu
mily/ świadek pierwszy powiedział mi już jako Pa
ćterz/ a wtory także/ a ty nie powiegli mi prawdy/ te
dy cie dam obieć. On myślił mówiąc: Zaprawdę
towarysze moi już w sztytko tajemnicę Kycersowę po
wiedzieli/ a przetoż ja prawdę muszę powiedzieć/ y po
wie.

wiedział wbytko/ & Sedzia kazał go zaś na osobne
mieysce odwieść. Potym kazał zawolac Kycersa/ &
pozjrawszy nań frogo/ rzekł mu: Przeklęty szlowieze/
zakomstwo twoe ciebie zaślepilo/ powiedz mi prawdę
teraz/ iako Kycersz umarły przedał tobie ziemie/ Kto-
raz posiadał? A on nie wiedząc zeznania świadkow/
powiedział/ że sprawiedliwie otrzymał one ziemie.
Rzekł mu Krol: Sły szlowieze/ oto zeznali świadko-
wie na cie/ żeś ty po śmierci tego/ wziąwszy pieczęć za-
pieczętowałeś list swooy. Wslygawszy to Kycersz/ upadł
na ziemie/ prośąc miłosierdzia. Rzekł mu Krol: Mi-
łosierdzie ktoreś zaśluzyl otrzymaś. A kazał one
świadki uwiazawszy u konskich ogonow/ wlec aż
do Subienice/ y na niey zawiesić/ także y onego Ky-
cersa z niemi. Widząc to Panowie onego Krolestwa/
chwaliłi mądrość Krolewską/ ktory sie tak mądrze
prawdy dowiedział. Tedy Krol one ziemie niespra-
wiedliwie otrzymał/ przywrócił Synowi Kycersa
umarłego: A on podziękowawszy Brolowi/ posiadał
zaś swe dziedzictwo/ y żył w pokoju.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilsi Bracia: przez pierwszég Kycersa rozumie
sie bydz diabel. Przez wtorego pierwszý Otiec
nasz. Syn tego/ bylci wbytek narod ludzki/ ktory od
nieg posiedl. Dziedzictwo iest Kay/ ktory mu dal Bog.
Widząc to Kycersz zakomny/ to iest diabel/ przystapil ku
niemu kusząc go/ aby Kay opuscił przez grzech/ & ten
iako dlugo byl w żywoćie/ to iest w niewinności/ dzier-
zał dziedzictwo/ to iest Kay. A gdy umarł przez
grzech/ ktory uczynil przeciw przykazaniu Bożemu/
stracił Kay/ y wbytek rodząy ludzki po nim. Ale na-
pierwey byl list napisany/ gdy Ewa przyzwolila/ & i-
dła z drzewa wiadomości/ przeciw przykazaniu Boże-
mu. A ten list zapieczętował/ gdy Adam (ktory by

słowa rozumna) iadł; a wiecey przysłał ku ionie/ u-
 beli ku Bogu. A iako pieczęć wyraża swe wyobraże-
 nie na wosku/ tak Bog wyrażił swe wyobrażenie w A-
 damie/ y uczynił go pánem tego świata/ według Da-
 wida Proroka/ ktory mowi: Wszytkos poddal pod nogi
 teg. To wyobrażenie dal człowiek diablu/ gdy mu byl
 poslušny/ a to wielkim pálcem po śmierci/ bo wielki
 palec umacnia rękę wszytko/ a kto tráci palec wielki/
 strácty moc w teyż ręce. Przez palec wielki/ máme
 rozumieć rozum/ ktory P. Bog dal człowiekowi/ aby
 wybierał dobre/ a złym pogardzał. A iako dług czło-
 wiek rządzi się rozumem/ a rozum w nim pánuje/ tak
 długo może dobrze rządzić. A kto go nie ma/ tráci
 cnoty duchowne. Adam pierwszy Ociec náš/ miał u-
 miejetność od Boga wolne nád inże stworzenie/ tak
 mu wszytko stworzenie przed zgrzeszeniem bylo posluš-
 ne/ a wśgalże patym wiadomie przysłał ku diablu gdy
 on diabel rzekł: Będziecie iáko Bogowie/ wiedząc dobre y
 złe. Wyśrawszy diabel że iúž strácił dziedzictwo niebie-
 sie/ wygnal Syná/ to jest wszytek roduy człowieczy
 wyrzučil. Pierwszego świadka máme pytać umieli
 Dacierz/ rozumie się pokorá we wszytkim słowie y u-
 czynku/ tak prawdziwie iáko jest Pačierz/ a tak Królá
 Niebieskiego ubiega przykładem P. Chrystusowym/
 ktory byl Oycu poslušny/ aż do śmierci: a będziemi
 ák czynić/ tedy otrzymamy żywot wieczny.

Przykład o stałości w dobrych uczynkach
 wiernym pożyteczny.

Byl jeden Król báedso możny w ziemi Angielskiej/
 a w ięć racnym Królestwie byli dwoy Rycerze/
 dnemu imię bylo Swido/ a drugiemu Tytus. Ten
 Swido bywał ná wielklych wojnách/ a ná każday woj-
 e zwycięstwo otrzymał/ y łochal iedne Pánne Blá-
 che

Chetna/ iednak tly nie mogli poić/ aż wielkie woyny
podiał dla miłości tcy. Potym po iedney woynie fla-
wozey/ zá Moizonka ta poiał. Y stało sie/ że trzeci-
nocy/ gdy wstał przededniem/ pátrzac w Niebo/ wy-
żral między gwiazdami Pána Jezusa mowiącego:
Swido/ Swido/ często walczył dla miłości iedney
Pány/ trzeba abyś też mocno walczył przeciw mým
nieprzyaciółom/ á rzekłszy to/ zniknął? Ustyszawszy to
Swido/ myślił sam w sobie/ coby to było? Potym po-
rozumiał/ że to wola Boża była/ aby był do ziemi
świety/ á wziął pomste z niewinnych/ y rzekł Joni-
strey: Sono moia najmilša/ wiedz/ że musz iść do
do ziemi świety/ á wiedzac żeś jest w ciąży/ przeto
zestanieš Domá aż ia przyjāde. Ustyszawszy to Joni-
iego/ takoby bez rozumu wstawszy z ložá/ wzięła deka
y włożyła ją pod głowy/ y rzekła: Pánie moy mily
zawošem cie milowała/ á dla twej miłości czekałam
abyś zá cie byłá dána po tych wielkich woynách. Eco-
reš czynil / przez ktore sławá twoiá slynelá po wšy-
tých stronách. Ja wielšy ucíšdy nie mam/ tylko cie
bie widzieć: á ty gdym pozela chceš mie odiać
plerwey niż sie stānie/ ia deka sie zábit. Kycers wsta-
wszy/ wziął tcy deka z roku/ rzekł tcy: Najmilša moia
wiedz iżem ślubil p. Bogu náwiedzić ziemi swietę/
teraz lepiej wypełnić obietnice/ niż w stárości/ przeto
māto potrawy/ bo ta sie záš rychlo wroce. Oná bede-
iego słowy pociesona/ dála mu pierśceň swoy/ mi-
wiazci Weźmi ten pierśceň odemnie/ á ilekroć woyz-
nań w tym pielgrzymowāniu/ wspomni ná mnie/ á
tu až do tweš przyjāzdu bude cie czekać. Kycers po-
gnawszy sie z nią/ wzięwszy z soba Tyta Kycersá/
šal do ziemi swietey. A gdy Swido odiachal/ Joni-
iego często kroć dla nie bytności Pány sweš plākala
nie moglá bydž pociesona. Potym gdy čas przyš

porodzenia / porodziła Syna / którego z wielką pilno-
ścią wychowała. Swido y Tytus przyśli wiele Bro-
lestw / a w ten czas Brolestwo Dunskie było poburzo-
ne przez pogany. Kzeł Swido Tytusowi : Najmilszy
towarzyszu / idź ty do tego Brolestwa / a pomóż Bro-
lowi wszystką mocą przeciw tym Poganom / bo jest
Chrześcianin. A ia poyde do ziemi świętey / a bede
wojował przeciw nieprzyjaciolom Chrystusowym / a os-
trzymawszy tam zwycięstwo / wroce sie do ciebie / a tak
wspol sie wrociemy zaś z weselem do Angliey.
Kzeł iemu Tytus : Gdyż tobie jest miło / y mnie także /
poiąde ia do tego Brolestwa / a ty gdy sie zaś wroćisz /
przyjdź do mnie / a tak wspol do Oyczyny poydzie-
my. Kzeł iemu Swido : Głubwie to tobie uczynić.
Gdy sie mieli rozstać / pocałowali sie płacząc / a w tym
sie rozstali. Swido iachal do ziemi świętey / a Ty-
tus do Dunskiey ziemi. Potym Swido przyiachawszy
do ziemi świętey / wojował sławnie przeciw Sarrace-
nom / a na każdej wojnie zwycięstwo otrzymał. A
przetoż sławą tę słynął po wszystkich ziemiach. Także
też y Tytus wojował / a na każdej wojnie zwycięstwo
otrzymał / y wszystkie Pogany z Brolestwa Dunskiego
wypędził. Widząc to Brol / kochal Tytana dowozytel /
y wszyscy go ludźie kochali. Potym Brol bardzo ubo-
gacił Tytusa ; był też tam niektory walecznik / umieniem
Plebens / który zardosił Tytusowi / że tak przedko ku
wielkiej czci y bogactwu przybedł / y oskarzył go u
Brola / aby go chciał wygnąć / z Brolestwa. Ustysza-
wszy to Brol / uwierzył iego powieści / bo Tytus był
możny y waleczny / oddalił Brol Tytusa od wszystkich
czci y bogactw / tak / że Tytus przybedł ku wielkiemu u-
boſtwu y niedzy że ledwie miał pozyczenie. Tytus be-
dąc w tym wielkim uboſtwie od wszystkich opuſzczon / po-
szal sie smućić y płakać / mówiąc : O Boże Wſzechmo-

gacy/ czemuś te niedze ná mnie dopuścił? O fortuna
odmienna/ czemuś mnie opuściła? Potym gdy Tytus
iednego czasu przechádzal sie bárdzo smutny/ potkal
Swido towárzyś iego w osobie pielgrzymstiey. A wi-
dząc go Tytus/ nie poznal go/ ále go Swido poznal/
lecz mu nie powieǳial ktoby byl/ y rzekł mu: Zdrow
bądź mily Przyjacielu/ á skádes? Odpowiedzial mu
Tytus: Ja iessem z dálekich ziem/ álem przyšedł do teǳ
Krolestwáty przebywálem w nim przez wiele lat/ y mia-
lem iednego towárzyśa imieniem Swidoná/ ktory po-
šedł do ziemi śwótey/ ále niewiem ieszt żywo/ ábo nie.
Rzekł mu Swido: Dla miłości towárzyśá tweg/ do-
puść mi leżeć ná twym łonie/ ábym sie troche przespał/
bom uszał; ydopuścił mu Tytus. A gdy Swido spał
ná ieg łonie/ widzial Tytus uszt ieg otworzone/ y uy-
żral/ á ono biáta lástka z niego wybieżála/ y bieżála
ná gore biásto nich/ á gdy tám przez niektory czas by-
ła/ wrocila sie zás/ y wbieżála zás w ieg uszt. A gdy
šie to stáło/ potym sie Swido ocucił/ rzekł: Przyjacie-
lu mily/ dziwnym teras sen miał: widziáło mi sie žeby
biáta lástka se mnie wybieżála/ á ná te gore bieżála/ y
zás w uszt me w bieżála. Rzekł mu Tytus/ iákos ty
przez sen widziáł/ tákem te widziáł ná iáwie/ že sie ták
stáło. Ale co tá lástka ná tey gore czynieła/ tego nie-
wiem. Rzekł iemu Swido: Dodźmy ná te gore/ bo
šnádź tám naydziemy co pożyteczneǳ. Y wesli ná gore/
á náleżli Smoká zdechleg/ á brzuch iego paken byl zło-
tá z mieczem bárdzo wypráwnym/ á ná mieczu byl ten
nápis: Tym mieczem Rycerz Swido zwycięży nieprzy-
jacieleł Tytusowego. A ználażšy Swido Smoká one-
go/ bárdzo sie weselił/ y rzekł Tytusowi: Towárzyś
mily/ ten wšytek šarb dále tobie/ tylko ten miecz bio-
re sobie. Pánie nie záslużyłem tego tobie/ ábyś mi tá-
ki dar dáł. Rzekł iemu Swido: Podnieś oczy swo-
je

á oglóday žem čí ta Swido towarzysz twoy. Ufłyba-
wşy to Tytus / pátrzał nań palme / y poznal go / á od
rádości wielkley padł wznał ná žemie / y plákal / táł
mowiac: Już niedbam choćbym umarł / žem čie ogle-
dal. Rzekł iemu Swido: Wstań rychło / bo wiecey sie
maż wesełić z mego przysćia / niżli plákać / bo ia sie be-
de zá čto bil z twym nieprzytácielem. Potym obáłpoy-
dżemy do Angliey / ále nie tego Chron / żebyś tęg niko-
mu nie powiádal kto ia iestem. A wstawşy Tytus o-
blápil byie ieg y całował go. Potym Tytus šedł do
domu swego z onym złotem / á Swido šedł ná Pálác
Krolewski / y kóřátal áby go tam puřczono. Ufłyba-
wşy wrotny / pytal go mowiac: Kto ty iest? Odpo-
wiedział: Ia iestem pielgrzym / ktorym nie dácono
przysćed / z žemie świety. Ufłybawşy to wrotny / zá-
raz go puřcił przed Krolá / á w tenčas siedział teź
tám podle Krolá on okrutniř / ktorý obiał częś y bo-
gáctwá Tytusowi. Y požel Krol pytać Swidoná /
mowiac: Gosćtu miły / iestli inż pokoy w žemi świety.
Odpowiedział Swido: Krolu miły / iest teraz po-
koy / y wiele sie ludźi ná Chrześćianřką wiáre obrócilo.
Rzekł mu Krol: Widziałeś tám Kycerzá z Angliey /
imieniem Swidoná sławnie walecznego: rzekł: Pámie
miły / wydziałem / bywałem z nim czestokróć. Rzekł
mu Krol: Bywála teź tám rozmowá o Chrześćianřkich
Krolách: rzekł: Pámie moży / bywála teź y o twotey
miłości / iż Śárásenowie / y inni Pogámie / trzymál
Kroleřtwo twoie przez dlugi čas / á przez Tytusa
šláchetnego / y walecznego Kycerzá byli zwycięzeni / y
z žemie wypędzeni / ktorego twa miłóść oddalila od
czći y od imienia / dla ořárzenia niektorego Kycerzá
imieniem Plebensá. Ufłybawşy to on Plebens / rzekł
mu: Fałşywoy Dielgrzymie / ktorý te máćctwá powie-
dař: á toż twa leź / y iego zdráde ná tobie pokáże / b

Tenus Krolá Páná nášež chéial z Brolestwá wygnál.
Všyřawšy to Swido/ rzekl Krolowi : Pánie miřy/
gdy ten powiááá mnie byďs falřywym Pielgrzymem/
á Tytuřá Kycerřá wálecznego zdrayca : dopuřć twa
milosć / ábym z nim o te prawde walczyl / niech sie u-
řaje falř ná moim čiele. Rzekł iemu Krol : Dopu-
řzam / á chce řebys tego nie poprzeřtal. Rzekł Swi-
do : Krolu řař mi dáć zbroie. Rzekł mu Krol : Čzego-
řolwieř potrzebá / to wřyřtko dádzę tobie / tedy Krol
uřtáwíl dźień poředyńku miedzy niemi : A bo-
iác sie Krol / áby Swido tego čářsu zdráda nie byl / řá-
bit / wozwał Corři řwey / y rzekl iey : Corřo miřá / iá-
řo miřitřę řywoř řwoy / tář teř řtreż teř Pielgrzymá.
Krolewna wzięłá Pielgrzymá do řweę gmáchu / y do
řwey čeláđži. Potym gdy čář przyředi / Plebeus u-
brawřy sie w zbroie / ráno / řtal u bramy wolájac :
Gdzieř jeřt ten Pielgrzym falřywy / čemu tář ómieřti-
wo. Vřyřawřy to Swido / ubrał sie / y wyřediřy obá
ná plác / po dwářkroć sie uderzyl / tář čieřřo / ře Ple-
beus málo nie umárl / by sie byl nie nápił / ále prágnąc /
rzekl : Dopuřć mi Pielgrzymie / ábym sie tyřko wody
nápił. Rzekł Swido : Slubnieřli ty mnie tářa iářte u-
řwie nie teřli mi bedzie potrzebá / á iá tobie dopuřzam.
Rzekł Plebeus : Slubnieć to wotiernie / y řediřy pił.
Potym wielřa moca řznieł sie ná Swidoná / á tář sie
obá čieřřo bili. Potym Swido iáł prágnąc / y rzekl
Plebeusowi : Dřzyřacielnu te dobroć řtoręm iá tobie u-
řazá / iuř mi teř řeraz odday / boć hářdzo prágne. A-
le on rzekl iemu : Slubnieć to / ře ty nie bedzieř pił /
tyřko w močney řece. Vřyřawřy to Swido / bronil sie
iářko mořil / á przyřliźáiac sie řu wodzie / wřtočyl w wo-
do / y nápił sie. Potym wyřediřy z wody / řznieł sie ná
Plebeuřá iářo Lew / ář Plebeus ućieřal : Widzác to
Krol / řznieł ię ředwáđzić / á oney nocy w potoku

bydź/ áżeby zaś názálny gotowáli sie ku bitwie. Swi-
do bedi ná Pałac ku Krolewnie/ á Krolewna sie wese-
liła z tego mocy/ a rany tego záwieszowała. A gdy po-
wieczery bylo/ bedi Swido spác/ á dla sprácowania
twardo usnal. W ten czas Plebeus májác siedm Syn-
now mocnych/ á wezwawšy ich/ rzekł im : Synowie
mil/ powiádam wam/ że nie bedzieli ten Pielgrzym zá-
bit tej nocy/ tedy ja od niego zábity bede/ bom mocniej-
szego czlowieka nigdy náden nie widzial. Rzekli mu
Synowie: Oycze/ tej nocy bedzie zábity. A gdy w puł-
nocy bylo/ kiedy wšyscy spáli/ wešli ná Pałac oney
Krolewny/ ktory byl zbudowany nád Morzem/ tak /
iz woda Morsta poden plynela/ y mowili między soba
mowiac: Zábiemy go ná lozu/ tedy teź sami smierci
nie uydziemy/ ale go ráczey z lozem w Morze wrzucie-
my/ á tak ludzie rzekł/ że dla boháni uciekł/ y wzię-
wšy Swidona spácego/ wrzucili go w Morze/ á on
spal. Y przydálo sie/ teyze nocy Kybitw niektóry ná
Morzu byl/ uslyšawšy plustkanie/ uyzrał loze ná o-
świecenie miesiacá/ á dziwuiac sie/ wolał glosm mo-
wiac : Powiedz mi ktos ty jest/ ábym cie wspomogł
pierwey niżys utonal : Uslyšawšy Swido to wola-
nie/ ocucil sie/ á uyzrawšy ná niebie gwiazdy/ dziwu-
wał sie gdzieby byl/ á gdy obáczyl/ iz w wodzie byl/
wolał ná Kybitwá : Przyjacielu mily/ przyplyn ku
mnie/ á day żywot tonacemu/ y wspomoz prácniceg/
do iestem ten/ ktorym sie wczorá bil w polu. Kybitw
wnet przyplynowšy ku niemu/ wziął go w swa łodz/
y w wiodł go do domu swego/ y položyl ná swoim lo-
zu. Zátym przyšli Synowie Plebeusowi do Oycá/
powiedájac mu/ że Pielgrzym utonal/ á przeto iuž sie
wiecey nie boy. Uslyšawšy to Plebeus bárdzo sie u-
rádował/ á ráno wstawšy bedi ná Pałac Krolewski/
y wolał Swidona/ mowiac : Wymidź pielgrzymie /
ábych

abych; Ciebie pomste wziął. Usłyszawszy to Krol/ kazał
Corce swej by mu powiedziała/ aby sie gotował do
boju; a ona wbedszy do iego gmachu/ nie znalazła go/
y poczela bardzo plakać/ mowiac: O niebezpieście żalo-
ści pelne/ wzięło mi mego Pielgrzymá/ a wybedszy po-
wiedziała Oycu/ że g^o nie znalazła. Usłyszawszy to Krol/
bardzo sie zasmucł. A gdy y lozã nie znaleźli/ dziwo-
wali sie: a niektórzy mowili/ że uciekl/ niektórzy zaś
mowili zabít; ale Plebeus stojac u bramy ustawicznie
wolał: Wymdź Pielgrzymie ku bytowie/ bo dziś glo-
we twoje Krolowi mam przynieść. A gdy na Pálacu
Krolowstwu pytáno o Swidonie/ gdzieby sie byl po-
dziął/ tedy przybedszy on Rybitwo do Krolá/ rzekł mu:
Pamię miły nie smuć sie/ bo trzy noce łowiac ryby/ ná-
laźłem Pielgrzymá wrzucanego w Morze/ ktoregona
wziął do domu swego. Usłyszawszy to Krol/ bardzo sie
uradował z tego/ y posłał do niego/ aby sie gotował
do bitwy. Plebeus/ gdy to uslysal/ że Pielgrzymie
umará/ bardzo sie bał/ y zedał od Krolá przymierzã
bitwy/ ale Krol niechciał dáć. Wylachawszy obá w po-
le/ uderzyli w sie swákr ó/ ale po trzecie uciał Swido
rámus Plebeusowi/ potym głowe przyniosł Krolowi/
a widzac to Krol/ bardzo sie weselił/ iż Swido otrzy-
mał takie zwycięstwo. A gdy sie Krol dowiedział/ iż
Synowie Plebeusá/ wrzucili byli Pielgrzymá w Mo-
rze/ y kazał ich powiesić. Potym Swido wziął od-
puszczenie od Krolá/ Krol mu dal wielkie dary/ aby
przebywał z nim/ ale on niechciał ná to pozwolić.
Krol dal mu wiele srebrá y zlotá/ a Swido wziął
od Krolá zlotá/ dal wszystko Tytusowi towarzyszu
swemu/ y zaś go ku pierwszy dostojności y lásce Kro-
lowstwy przywrócił. Potym Swido pożegnał Krolá
a Krol pytał go mowiac: Koczysz mocny/ powiedz mi
iákoć imie? odpowiedział: Jestem Swido/ o ktorym

czesto kroć slyszec: á on oblápił byla tego/ y obtecal ma
wielkú czesć Krolestwá/ áby z nim przebywal/ ale on
niechtial przyzwolit/ w tym posálowal Krolá/ y od-
bedl od niego. Potym Swido pozrignawby sie z Etyusem
towárzyszem swoim/ bedl do Angliey/ y przybedl do
swego zamku/ y nálazl tam wiele ubogich stedszacych
przed brama/ y siadl tez sam miedzy nimi w osobie
Pielegzymsticy/ á ona Kiezna Páni teğ ná kazdy dzien
onim ubogim dáwála ialmuzna/ mowiac: Proście P.
Boga zá Pána mego Swidona/ ábym wesele z niego
mialá/ pierwey niz umre/ áby sie w bezsécie do mnie
wrocll/ bo juz dáwno do zlemie swietey iáchal. Y
trásilo sie tego dnia/ gdy bla miedrzy ubogie/ bedl tez
Syn tey z nią w drogim odzieniu/ ktoremu bylo siedm
lat. A gdy uslyszal/ ze Mátká pomienála Swidona
Pána swego/ rzekl tey: Naymilba Mátko/ tenl to jest
Ociec moy/ ktoreğ tak czesto przed ubogiemí wspomí-
nasz: rzekla mu Mátká: Tak jest Synu mily/ ktory
trzeciey nocy/ gdym poczelá/ iáchal do zlemie swietey/
á od todem go nie widziála. A gdy Páni rzedem mie-
dzy ubogiemí chodzila/ przyšla tez ku Swidonowi Ne-
jowi swemu/ y dála mu tez ialmuzne/ á ze tey Máz
byl/ nie poznála go. A gdy Páni bla ku innym ubogim/
á Syn tey tez bedl zá nią/ Swido podniázby oczy swe/
y widzac Syná swego/ ktoreğ iebze nigdy nie wydzial/
nie mogl sie w strzymát/ ale oblápiwby całowal go/
mowiac: O naymilby Synu/ Boze day tobie laste
swoe/ ábyś mi byl mily. Widzac to Páni/ ze go Swido
cálowal/ wezwála go áby tam niestál. Potym Swido
bedl ku Zonie swey/ á zedal miestsá w tey Dwersze/ á-
by tam sáwse przebywal. Widzac Páni Swidona
Pielegzymá Mázá swego/ nie poznála go/ bo sie byl bla-
mlosći Bozey przed nią zátaíl/ y kazála mu zbudo-
wáć komnátę/ á tam w niey przebywal przez wiele czá-
sow

ſow. Potym/ gdy ſie tuż przybliżało ku tego ſmierci/
wezwał iedneſ ſlugi/ y dał mu on pierścien/ a upominek
ſony ſwoey/ mowiąc: Przyjaćielu miły/ idź do Páni/
a day tey ten pierścien/ żądali mnie widzieć/ niech przy-
dźcie bez omieglania. A wſedſy poſeł do Páni/ dał tey
pierścien. A gdy Páni oglądała pierścien/ zawałala
wielkim głoſem/ mowiąc: To ieſt pierścien Pána me-
go/ y bieżała pretko do oney komnaty/ ale pierwoey ni-
żli przyſła/ Swido tuż był umarł: gdy go znalazła u-
marłego/ pādła na ciało ieſt/ y zawałala głoſem wiel-
kim/ mowiąc: Błada mnie/ tuż nādziela moia zginela/
y paczeła bārdszo plāć/ mowiąc: Bedy ſa ialmużny
moie/ ktorom ta nā każdy dzień czynia. Widziałam
Pána mego biorąceg ialmużne z reku moich/ a nie po-
znałam go. Widziales Synā tweg przed oczymā two-
mi: obłapiles go/ całowales go/ a nie obławiles ſie a-
ni mnie/ ani temu. O Swido coſ uczynil: tuż cie wie-
cey nie ogladam. Potym z wielką użęwością ciało ie-
go pogrzebiono. A Páni tego była w wielkiej żalości
przez wiele czasow. Y potym umarła/ dni ſwoich do-
kończywszy w pokoju.

Wykład tego obyczajny.

Mymilſi Bracia! Przez teſt Kycerſa możem ro-
miec Bogā Wſedmogaceg/ ktoroy uczynil wielkie
walki nāpiertwy w Niebie/ gdy diabły wyrzućil/ tak
nāpiſano ieſt: Stało ſie wielkie hoſowanie w Niebie.
Potym nā ziemi gſiokroć / gdy ſarāonā z teſt Indem
ſātopil w Morzu. A to wſytko dla miłości dźtewki/
to ieſt duſſe. Potym wziął z ſobā Tytaſā/ to ieſt czo-
wieka/ aby niewierne Pogāny/ to ieſt grzechy wy-
dźil z Broleſtwā/ to ieſt/ aby cnoty mnożył. Potym Ty-
taſā/ to ieſt Morzeſā/ poſtānowil/ aby wiodł lud ſwoy
nā dobrā prāwā drogę. Potym Swido przyſedł z zie-
mie ſwiętey/ to ieſt Syn Boży ſiſcipil z Niebā/ a Ty-
taſā

tuśa tułalceę sie/ to jest wbytel rodzay ludzki/ ná dro-
dze straconey náłazi/ bo ktorzykolwiel przed nim byli/
wbyscy z ciátá do piekła zstepowali. Spal ná tomie
nášym/ gdy náše głowieczniśwo przypól z żywotá
Dziwice Máryi. Lásicá ktora wyblá/ y ná gore wy-
bieglá/ jestci Jan S. y drudzy Prorocy/ co o tego przy-
ściu prorokowali. Ktorzy wyblł ná gore/ to jest ná ten
świát/ przepowiada qd słowo Boze/ iáko S. Jan. O-
to ja śle Aniolá mego/ ktory zgotuie drogę przede-
mna. Potym zaś przyszli ku Chrystusowi gdy mo-
wili : Oto Baránek Boży. Zátym Chrystus znalazł
Smoká zdechłego/ to jest Zakon stáry/ skryty przez fi-
gury/ á w nim leżał śarb/ to jest Dzieśięcioro przy-
kazánie Boze/ ktore głowiekowi dal z mieczá mocy.
Przez ten miecz zábito okrutniká Plebeusá/ to jest dia-
blá/ ktory Tytusá głowieká oddalił od bogáctw y od
gci/ gdy Dycá pierwšęg przywiodł ku przsiempsiwu.
Potym wolował mocno ná polu tego świátá/ á przez
Dziwice Máryi/ byl oblezon w zbroie głowieczni-
śwá/ y wrzucony byl w Morze tego świátá/ gdzie
Rybitw/ co jest Duch S. náń zšepil/ y zámbe z nim
był. Potym ná koniec zwoćiezył Plebeusá/ to jest dia-
blá/ á zwoćieśwo Krolowi/ to jest Bogu Ocyu niebie-
skiemu ofiarował. A ták do swey ziemie/ to jest do Klie-
bá pędł/ á dal nam pierścien wiáry swey/ przez ktory
możemy przysć do wieczney Ocyzyny.

Przykład o wieczności y miłości, że prawda
od śmierci wybawia.

Byl jeden C-sarz możny/ á w Pánštwie tego byli
dway Kycerze/ jeden przebywał w Egypcie/ á
drugi w Baldáchu/ ktorzy Posłow posyláli/ iden do
drugiego/ á przeto co kolwiel sie stáło w ziemi Egyp-
tuy Kycerz z Egypcu przez posly śal do Kycerzá do
Baldáchu/ y on tákże do niego/ á ták sie toczył / ied-
den

den drugiego nie widząc. Jednego czasu/ gdy Rycerz
z Bálbáchu leżał ná lożu swoym/ myslil sobie mówiac :
Ten Rycerz z Egiptu ukázuie mi wielka przyiáżń/ á
nigdy go oczymá meml nie widział. Poitáda ia do
nieg/ y ogládam go. Y náiel sobie Okret/ á przyiáchał
do Egiptu. Ufyszawšy to on ież Przyiáciel/ wyšedł
przećiw niemu/ á z wielkim weselem przyiáł go w dom
swoy. Ten Rycerz miał Pánne bárdzo piękne/ ktora
gdy uyzrał Rycerz z Bálbáchu/ rozmitował sie w iey
táł/ że dla wielkiey miłości rozmitował sie. Widząc to
Rycerz Góspodarz/ pytał go/ mówiac : Przyiáciela
najmilšy/ powiedz mi/ cóc sie dzieie. Rzekł mu Ry-
cerz: Jest jedna w twoym domu ktorey żáda serce moie
á nie będąc iey miał/ umre. Ufyszawšy to Rycerz/ u-
kázal mu wyšćie Pánie y Pánny ; á gdy Rycerz ogla-
dał/ rzekł mu : W te medbam/ bo jest inša ktorey ia tu
nie widzę/ y ktora miluie dušá moia. Potym ukázal
mu one Pánne/ ktora gdy uyzrał/ rzekł mu : Przyiá-
ciela/ ocoć stoi śmierć y żywot moy. Rzekł mu Rycerz
Powiádam tobie/ że od mlodości choválem ia w do-
mu swoim/ á to dla teğ/ áby Żona moia była/ ále żeby
nie umárł/ dáisć ia zá Żone. Ufyszawšy co/ urádownał
sie/ y pozáł sobie zá Málżonke/ á potym iáchał do
Bálbáchu swoey Wyższny z Żoną. Y stáło sie/ że on Ry-
cerz w Egiptcie z ubožał/ táł/ że áni Domu/ áni zá-
dney rzeczy nie miał. Y pozáł myśleć sam w sobie mo-
wiac: Żádnę táł/ ież przyiáciela nie mam do ktorego
bym sie miał ućiec/ tylko do towarzyszá/ á naylepšego
przyiáciela mego ktoregom ia uczynil bogáтым/ á ten
mnie opátrzy w moym uboŃi ciele: á wsiády w Okret iá-
chał do Bálbáchu/ y przyiáchał po záchódzie słońca do
teğ MláŃstá/ w ktorym mieškal towarzysž teğ bogáty/ y
myslil sam w sobie/ mówiac: Teraz noc jest/ á wni-
li do domu towarzyszá mego/ nie pozna mnie/ bo testem y d-

we złym odziewiu/ przetoż wole tu nocować/ á intro-
poyde do niego. Y weyżrał ná Cmentarz iednego Ko-
ściola/ á wyżrał drzwi otworzone w Kościele/ y wśedł
tam áby sie trochę przespiał. A gdy tam był chciał u-
śnąć/ y przydało sie/ że dwocie ludzi ná ulicy sie błąc/
zabít ieden drugiego: tedy mżoboycá ućtekl ná Cmen-
dartz / á wbiegł do Kościoła/ wybiegl drugiemú
drzwiami. Y śláło sie po Mieżcie pytanie/ gdzieby
był ten mżoboycá ktory tego szlowielá zabít. A po-
śedłszy ná Cmentarz/ pytáli onego Kycerzá mowiac :
A tys to zabít onego szlowielá? odpowiedzál: Já iea-
stem ktorym zabít teg szlowielá. A oni iacłszy go zácho-
wáli go przez noc w ćiemnicy. Potym przywiedli go
przed Sedzię/ á Sedzia zdał go ná śmierć. Gdy go
wiedziono/ między inśemi/ ktorys bli zánim/ był też tam
Kycerz towarzysł iego/ ktory poznawłszy go/ myślił sam
w sobie/ mowiac: To iest mój towarzysł/ y przyjaciel
z Egiptu/ ktory mi dał Zonę z wielkimi bogáctwy/ á
iuz go ná śmierć wiodá/ á ja mam byđz żyw. Y záwo-
łał głosem wielkim mowiac: Nie zabijayćie tego szlo-
wielá niewinnego ktoreg ná śmierć wiedzicie: Já ie-
stem ktorym teg szlowielá zabít. Uslyśawłszy to oni u-
chwycili go/ y obu wiedli ná śmierć/ á gdy iuz blisko
śubienie byli/ widzac to on mżoboycá/ myślił sam
w sobie mowiac: Já iestem winien/ á dopuśczeli tym
niewinnym umrzec/ Pan Bog pomślę uczyni nádemng/
przetoż wole ja tu krotko ćierpieć/ niżlibym mlal ćiera-
pieć wieczne maki w piekle. Y záwołał wielkim glo-
sem mowiac: O bráćia mili/ prośe was/ nie zabijayćie
niewinnych/ bo záden z nich nie winien/ ani słowem á-
ni uczynkiem temu zabitemu/ ále ja iestem/ ktorym go
własnemí rękómá zabít/ mnie ráczey zabijćie/ á te nie-
winne wolno pućcie. Uslyśawłszy to oni/ tákze go ieli/
y dziwowáli sie/ á wśylich trzech zás przywiedli do

Sedziego. Ufyszawfy to Sedzia dzlowowal sie y
tal ich mowiac: Czemuście sie wrocili? A oni mu
sie dzialo wsfyto powiedzieli/ y rzekl Sedzia pier
wzemu Kycerzowi: Dobry Mezu/ czemuś ty powi
dzial zebyś tego czlowieka zabit. Odpowiedzial m
Kycerz ubogi: Sedzia mily// iam w ziemi mey w
gyptcie był we wfem bogaty/ potymem przybedl
wielkiego ubostwa/ tak/ ze ani domu/ ani żadney rz
gy nie mam/ á przetoż dla wfydu przybedlem do t
ziemie/ ábym otrzymał takie wspomozenie / przeto
rzekl/ zem tego czlowieka zabit/ bo wole umrzec ma
żywo bydz/ y proffe zebyś mie dal zabit. Potym pyt
drugiego Kycerza mowiac: Przyacielu mily/ czemu
rzekl zebyś tego czlowieka zabit. Powiedzial mu K
cerz: Sedzia mily/ Kycerz ten dal mi Zons w EGY
ete z wielkimi bogactwy/ z ktorychem sie z stal bogat
A gdym uyzral towarzyfa á przyaciela mego
ktory mnie przywiodel tu takim bogactwom/ zawolal
wielkim glosem mowiac: Nie zabijaycie czlowieka
niewinnego / ia iestem winien smierci / á nie ten/
bym był rad umarl dla teg miłości. Potym pytal S
dzia meżoboyce/ czemu by też rzekl/ zeby tego cz
wieka zabit? Odpowiedzial mu meżoboyca: Mił
ściwy Sedzia/ iam prawde rzekl/ widzac ze oni ni
winnie mieli bydz straceni/ bo clesliby był moy grzed
bym dopuscil niewinnie potratic. A przetoż wolal
prawde powiedziec/ á moze tu cierpiec/ nizli niewin
ne bez winy potepic/ bobym musial za to cierpiec
w piekle. Rzekl mu Sedzia/ przetoż izec prawde po
wiedzial á niewinne wybawil/ czynie cie wolnym o
smierci/ idz w pokoju. Ufyszawfy ludzie sad Sedzie
bardzo go chwali/ ze tak miłościwy wydal Dekret.

Wyklad tego obyczayny.

Mymilsi Bracia: Cesarz/ iestci to Bog Ociec Nite
bie.

Pieści / dwa Kycerze Pan náš Jezus Chrystus / y Adam
sterwoży / w Egypcie przebywając / wedle onego pla
ná: 3 Egypcie wozwalem Syná mego. Adam náš
Dziec ná roli Dámascenskiej stworzon jest / między ty-
mi dwiema była wielká różność / posly stáli między so-
ba / gdy Bog Dziec / tu Synowi / y Duchowi S. rzekł:
Uczynmy człowieka ná wyobrażenie y podobieństwo
náše. Potym Kycerz z Baldáchu / to jest Adam / jest
przeniesion do Káta / w Dom P. nášeg Jezusá Chry-
stusá / w tym Domu uyzrał iedna piękna Pánna / to jest
duże Etozey zadal / Etoza mu dal z wielkimi skárbá-
mi / á uczynil go pánem tegó swiáta / y przyszedl tu ná
ten swiát z swoia żoną. Potym Kycerz / to jest Pan
nás Jezus Chrystus z stal sie bardzo ubogi / wedle pi-
smá s. Mátheusa: Zwiérzetá máta lámy / prácy po-
bierzni máta gniázdá / á Syn głowieczy nie ma gdzie-
sié mogli sklonić głowę swoá. Przyszedl ná ten swiát /
ktorym walczyło ciáło y z dušá. Chrystus wšedl do
kościóła / to jest w żywot Błogosł: Dziewice Máryi /
ten drugleg zábil / to jest ciáło duże. Stáło sie wolá-
ne ná Niebie / y ná ziemi dla zábitcia duże / gdy Adam
zgrzešyl / wiele ich bukáło tegó / to jest żydowie z Eymí /
nie zmi. Ale iáko on Kycerz odpowiedział zá grzech
między: Odpuscćie mi / ja testem / pusćcie tegó. A sam sie
zarował zá rodzyá ludzki ná Krzyžu. Przez wtorego
Kycerzá / Etozy sie dla towarzyszá dal ná smierć / moze
rozumieć Apostoly / Etozy dla imienia Chrystusowego
dla prawdy zmarli. Przez trzeciého / Etozy rzekł: Ja
tem winny / moze rozumieć grzešnegó człowieka / Eto-
zno prawda ma mowić ná spowiedzi: Ja testem Eto-
zgrzešyl / Etozy złe czynil. Przetož bédziemli ták
nie / bez wátpienia Sedzia w dzień sadny odmieni
Etozanie przeciw nam / á ták otrzymámy żywot
Etozny.

Przykład o światłości i sprawiedliwości Bo-
skiej, a iż Sady jego są skryte.

B Jeden Kycerz okrutny/ który przez wiele cza-
sow miał niektorego sługę wterneę. Y przydało
sie ledneę dnia/ gdy na iarmárek iáchał z onym sługá/ á
iádcąc przez las/ wśrodku oneę lasu strácił trzydzieści
grzywien srebrá: á gdy ich nie uálasł/ pytał swogę słu-
gá iezliby ich nálasł. Slugá toł sie przysięgáć/ że ich
nie widział/ iákoż prawdę powiedział. Gdy ich Kycerz
nie znalazł/ uciął noge słudze swojemu/ á zostáwioşy go
tám w lesie/ iáchał do domu. A gdy tam niedáleko
drogi Dústelnik plácz y wolánie onego służy uslyşal/
bieżał ku niemu y wyslychał go spowiedáć. Gdy u-
znał że był niewinnym/ niósł go do swego domu ná
rámionách swych/ y służył mu z miłosierdzia. Potym
on Dústelnik sedit ná miejsce gdzie sie był zwykl mó-
dlić/ y począł pánu Bogu przygámiáć/ żeby nie był
spráwiedliwym Sędziá/ gdyby temu spráwiedliwym
mu człowiekowi niewinnie dopuścił strácić noge.
A gdy sie ták modlił/ y plákał/ iáko by sie z páną Bogu
uragájąc o fałszywy Sąd/ przyşedł do niego Aniol/
rzekł mu: Czytáles ono písno: Bog jest spráwiedli-
wy Sędziá/ mocny/ y ćierpliwy. Odpowiedział mu
Dústelnik/ mowiac: Czesłom to czytał/ y wierzyłem
wsytkiego sercá/ żeby ták miáło bydź/ álem iuż dá-
zbladził/ ábo on niedźny człek który noge strácił/ zdra-
dliwie/ y nieprawdziwie sie spowisádal/ á ták mi
w nieprawdziwym spowiedániu zdrádził. Rzekł mu
Aniol: Nie mow źle przeciw Bogu/ bo wsytkie dzie-
gi tego prawdá/ á sady tego spráwiedliwe. Wspo-
mni żeś cześokroć czytał to písno: Sady jego głó-
bosć wielka. Wiedz iże ten człowiek zá stary grzech
go strácił/ bo tá noga lednego cásu zepchnáł był
wleka dobrego z wozu/ zá który uczynek nigdy nie
kutowáł. Kycerz tego Pan/ chciał nákupić towáry

cia wielkiego bogactwa tu potępieniu dusze swej/ a
przeto sprawiedliwym sądem Bożym stracił one pie-
niądze. A niektórzy szłowiek ubogi z swą żoną y z dzie-
tłami swemi/ záwsze sie modlił p. Bogu/ áby go ráczył
opátrzyć w tego ubóstwie/ ten nálezi tego pieniądze/ y
dal te swemu spowiednikowi zchowác/ ktory gdy nie
nálezi teš czyieby byly. A przetož temu ubogiemu czę-
sto dal/ á druga ubogim dal. A Páná twego iákos čieštko
obrážil/ bo jest Sędzia prawdziwy/ mocny/ á čierpliwy

Przykład o pożytku Opátřzności we
wšytkich rzeczách.

Krol tedy był bádřo mójny/ ktory miał jedného
Syná/ ktorego bádřo kochał. Ten Krol kázal był
uczynić jedno iábłko bádřo kóštowne ze złotá. A gdy
bylo uczynione/ rozniemogł sie Krol bádřo ná šmierć;
á wozwawšy Syná swego/ rzekł mu: Naymilšy Synu
nie báděl sie mogł wyležet z tey niemocy / przykázanie
pod poslušénštvem y dobrodějštvem moim/ ábyš po-
mocy šmierci šedl po Brolestwách/ wziawšy z sobą to
iábłko złote á kogo znajdzieš šáloného/ temu odemnie
daj to złote iábłko. Odebravšy Syn wola Oycow-
šte/ obiecal ta ptownie wypełnić: Krol obróćivšy šed-
šćánny umárl/ á Syn iego z wielkú učešivóšću go po-
grzebl. Potym po pogrzebie wziál iábłko złote/ y šedl
po roznych Brolestwách/ á wiele šáloných widziál/ á
šádnemu onego iábłká nie dal. Potym przyšedl do nie-
ktorego Brolestwá y wšedl do Miáštá/ á vyžral Brolá
przez Miáštó idócego/ y počal sie pytat zwyczánu o-
nego Brolestwá/ oni mu odpowědzieli: Tego Brole-
štvá jest táki zwyczáy/ že między námi Brol wšecy nie
Broluie tylko rok/ á po roku odcymá mu y wypědza go
przez z šemie. Vyšawšy on Syn Krolewšti/ my-
šlil sam w sobie mowiac: Tužem ználzi ktoregomu
šukal; á przyštapivšy do Krolá/ pozdrowil go mo-
wiac: Šdrow bádř Brolu wielmójny; Krol Očiec moy

gdy umierał/ to iáblko przy testámenencie tobie oddał.
Krol wziąwszy iáblko/ rzekł mu: Przyjacielu? iákos
to może być? Krol umie nigdy nie widział/ ani ia twem
mu Oycu/ nie dobrego nie uczynił że mi to dał/ rzekł
mu Krolewicz: Krol Ociec moy tobie to iáblko oddał/
ktory mi przykazał/ ábym iáblko naysálenšemu dał/
ktoregobym nálaź/ á iam przešedł wiele Krolestw/ á
nie nálaźtem ták głupiego iákos ty/ á przetoż i rosta-
żania Oycá meš dáie tobie. Rzekł mu Krol: Dowiedz
mi czemu mnie ták sowieš. Odpowiedział Krolewicz:
Je obyčaj tego Krolestwa jest Krolowi tylko bez ró-
krolować/ á po roku odeyma mu krolestwo y wypędza
go z ziemie przez sáprawde mówie tobie/ że we wšem
šwiecie nie máš šálenšego iákos ty/ że ták przez krotki
čas máš krolować/ potym ták niedłgie żywotá doko-
náš. Krol mu rzekł: Prawdá to jest/ ále žem tešce
wolny w tym Krolestwie/ wiec pośle šárby przedemna
ná wygnánie/ á gdy bede wygnány/ tedy ich bede uży-
wał póki żyw bede; y uczynił ták: á gdy rok przemi-
nał/ wzięto mu wšytko/ y wypędzono go z ziemie.
Krol będąc wygnány/ pożywał wyšánego dobra przez
wiele lat w pokoju.

Wyklad tego obyčajny.

Nymilši Bráta: ten Krol/ iestci p. Bog ktory od-
dal iáblko złote šálonemu. Przez iáblko okragle
rozumie sie šwiát ten/ ktory Bog dáie šálonym/ ktory
wiecey šwiát/ y to co ná nim iest milota/ y žadáta niš-
li Bogá. Krol ktory przez rok tylko kroluje/ może być
rzeczon káždy czlowiek ná tym šwiecie będący/ ktory
áczby był żyw sto lat/ to iest/ iákosby nie ná przešiw ży-
wotowi wiecznemu: wiec nie przešáwa czlowiek d-
šwiátá we dnie y wonocy pracować/ ktory po šmierci
bedzie dán ná wygnánie/ to iest do plešá/ umrzeł
w grzechu šmertelnym/ gdzie nájdzie wiele złego

Przy

Przetoż uczynimy takto ten Król uczynił/ ábo poświęamy
w nąszej mocy/ y w tym żywocie/ posłiymy przed sobą
uczynki miłosierne/ takmużny obfite/ modlawy nábo-
żne/ ábyemy potym żywocie przyšli do Králov/ á nap-
dziemy tam uczynki náše/ ktoreomy czynili ná tym świe-
cie/ y będziemy krolowác w chwale żywota wiecznego.
Przykład że každý Pásterz má mieć o
Owczách swoich stáranie.

Złodziey jeden wšedl byl w dom pewnego bogact
w nocy/ ktory wlašy ná dách páteryldziuro iekll-
by iekšze ktory zeládnik czul. Obázrywšy go Gospo-
darz/ rzekl čicho do swey Žony : Pytay mnie glosem
tákom tego dobrá nábyl/ ktore mamy/ á nieprzeštay
mie pytać. Žoná tego poez tá go glosem pytać/ mo-
wiąc: Pánšle/ powiedz mi tákos nábyl tego dobrá/ y
táak wíele pieniedzy ? Odpowiedžial Gospodarz: Glu-
pia Žono/ co miš oto pytaš! á oná tym wíšcey nie prze-
šláá go pytać : Máž táakoby przymušony prožbami/
rzekl iey: Proše čie nie powiáday nikomu coé powtem/
rzeklá: Pánš moy/ nie powtem. Žátym iey rzekl Máž:
Bylem žlodzieiem. Rzeklá iemu Žoná: Dziwúšie šie te-
mu gdyš žradl/ táak čie nie poymáno ? Odpowiedžial
iey Máž : Mištrš moy náuczyl mnie iednego šlowá/
ktorem šiedmkróć mowil/ nižlim wlaš pod dáchy lu-
dzkie/ á rzekšy te šlowá/ špuščajtem šie w dom po pro-
míeniu miéštecznym bez obráženia. Rzeklá iemu Žoná:
Powiedz mi ktoregoš moca to uczynil bez obráženia.
Rzekl iey: Toble powiádam/ ále proše čie nie powiá-
day tego nikomu/ by táak potym nąšego dobrá miš po-
žrádžiono. Rzeklá Žoná: Ja nie powtem žádnemu. Y
powiedžial iey Máž šlowo te: Ždrádlivy/ šdrádlivy/
šdrádlivy/ á žlodziey to ušlyšawšy/ ráadowal šie. Šdy
Žoná ušnelá/ á Gospodarz tež poezl chrápać/ táakoby
špal/ wyrzekšy žlodžiey šiedmkróć ono šlowo/ á iawšy

Je promienta miesięcznego refámi y nogámi wpa-
dł do domu/ y uczynił wielki loskot/ złomowby so-
bie noge y rękę/ y leżał tak martwy ná ziemi. A usły-
shawby to Gospodarz/ iáko by nie wleździał że upadł/
wstawszy pytał go mówiąc: Czemuś sie tu spáscił?
Odpowiedział temu złodziey: Słowa zdrádlive zdrá-
dziły mnie. Gospodarz przechował go teyże nocy/ á ná-
zánterz kázal go obić.

Wyklad tego obycayny.

Nymilsi Brácia: Złodziey ten iestci diabel/ ktory
przez złe myśli w chodzil do serca twego/ á dziura
czyni przez two przyrodenie. Mąż z Żona iest káżdy
Przełożony Bośctola S. temu diabel wbytko moc
chce skodhic przez grzech/ tego dobro trásć/ to iest cno-
ty ktore wziął ná Chrście S. Ale dobry przełożony
má záwge czuc/ áby nie dopuščzal złodzielowi dušnie-
mu czynic dziury w domu/ wedle onego słowa Chry-
stusowego: Czuycie/ bo niewiecie ktorey godziny zło-
dziey przydziey. Y záś złość tego między saba/ á mie-
dzy zoną/ to iest Bośctolem má opátzyc/ iáko by sie
diablu miał sprzeciwić/ áby odpadł od tego ciála/ á
by žádnym obyczaiem nie záglodził. Abo przez tego
złodzieia może sie rozumiec Lucyper táśny/ ktory chćiał
bydz rowien Bogu/ y przymlaščzył sobie chwale/ do-
stoyność Bożą/ wedle Izaiášá Proroká: Wstapcie ná
niebiosá/ á tam tákze postawie stolice swoje ná pulno-
cy/ á bede rowien Claywyższemu. Dotym wstapil przez
promien/ to iest przez pśekność/ y upadł do piekła/ y
połámal nogi/ to iest/ swá piekność ktora mu Bog dał/
y obiešon ná gubinicy piekielney.

Przyklad o strážnym Sądzie ostátecznym,
dla wšytkich grzesznych.

Byl ieden Brol wielmożny/ ktory ustáwił w swym
Dáństwie te ustáwe/ że kto głowe miał strážić/
aby se wšytkim słowá przed jego Domem trábiona

takowy oblażył się w czarne odzienie / y ná sed przys-
hodził. Krol uczynił wielkie gody / á wšytkich Pá-
row swego Krolestwa weszwał / á ná tych godách bylo
wiele muzykow / ktorzy wielkie wesele czynili godując-
ym / á Krol nie ufázował žádnego weseła godującym /
ák smutne oblicze miał y wzdychał. Widząc to Páwo-
nie Krolá smutnego dziwował się / á nie śmeli pytać
przyczyny smutku / ále rzekł Bráto Krolu swemu / áby
się dowiedział. Przystąpiłoby Bráto Krolowi / rzekł
Krola wielmożny wšysey godujący dziwając się takte-
mu smutkowi twemu / á radziby przyczynę wiedzieli.
Rzekł mu Krol: Idź do domu twego / á tutaj uslyšyš
odpowiedz. Y tak się stało / Krol rozkázal trebáczom /
áby náśátutrz bli przed dom Bráta tego / y trąbili / á je-
dy go przywiedli wzdling usławy. Trebáczy tak uczy-
nili: Uslyšawszy Brát Krolu / przed domem trąbi-
li / bárdzo się złoł / á wštawšy oblał się w czarne o-
dzienie / y przyšedł przed Krolá / á Krol kázal wykopać
głęboki dol / á ná d nim kázal stolek postáwić ná czterech
nogách słabych. Y kázal zewlec odzienie z Bráta swe-
go / y wšadzić go ná on stolek / á gdy był posádzon ná
stolek / kázal uwiazáć miecz ostry ná d głows tego ná
śienki ničí / potym kázal stánąć czterem slugam z mie-
czami / iednemu przed nim / drugiemu ná nim / á dwóm ná
bokow. A gdy tak stáli / rzekł im Krol : Przykázate
wam pod stráčením głowy / táko wam protko kázo / á-
by káždy w nim mlecz utopil. A kázal przed nim grát /
trąbić / bebnąć / y potráwy rozmaite przed niego náśić /
y rzekł mu: Brácie miły / czemuž ták bárdzo smutny?
oto máš rozkošne potráwy y wesele wielkie / czemu się
nie weseliš? Odpowiedział mu Brát: Jákož mam
bydź wesoły gdyž nádemną znanie śmierci / slyšalem
śis przed mym domem trąbiące / á teraz siedze ná
stolek bárdzo słabym / á rugell się táko meostrojnie

złomie się podemną stołek / a ja upadnę w dol / z którego
nie powstanę. A podnioseli głowę / tedy ja ostrzy miecz
prezentnie / słudzy stoja z gołymi mieczami / Który go
towi mie zabić na najmnieysze słowo twoie. Wiedz to
o tym / że choćbym był Panem wszytkiego świata / nie
mogłbym byż wesoł. Kzekł mu Krol : Teraz ci na
wczoraysze pytanie odpowiem / dla czego ja także nie
był wesoł. Jestem posádzony na Stolicy słabej / bo
w ciele krewkim / że czterema nogami bardzo młodemu
to jest złożony ze czterech żywiołow. Przedemną jest
dol piekielny / nademną miecz ostrzy / to jest sad Boży
gotowy oddzielić duszę od ciała / przedemną miecz ostrzy
to jest śmierć / Ktora żadnemu nie przepuścza / kiedy
przychdzie tylko nie wie iako / gdzie / y kiedy. Za mnie
jest drugi miecz gotowy ku memu zabiću / to jest gre-
chy moje / Ktorem czynił na tym świecie : Ktore mnie
ostkárzają przed Máiestatem Bożim : miecz z prawey
strony / jest diabeł / Który gorby iako Lew bukający ko-
goby pożarł Ktory zaważe gotow jest duszę moję wziąć
do piekła ; miecz z lewey strony / są robacy / Ktorzy ciał-
ko me po śmierci żiedza ; przetoż najmilszy Bráćie / gdy
to wszytko wspomnie / nigdy wesoł byż nie moze. A
gdy się ty mnie dziś bał / Ktory jestem głowiek śmiertel-
ny dáleko wiecey mam się bać Stworzyciela mego.
Przetoż milny Bráćie już idź / a nie pytaj takich wieści
odemnie : tedy on wstał / a Krolowi Bráću podzięko-
wał / ślubniąc żywot swoy polepszyć. A wszyscy Ktorzy
przy nim byli / uslygawoży te odpowiedź Krolowst-
bardzo ja chwálili.

Przykład że kto nie ochrzczone , nie będzie zbawion
Byli w jednym Mieście dway lekarze doświadczony
ni w nauce Doktorstey / Ktorzy káżdego uzdra-
wiali z tego niemocy Kto kolwiek tylko do nich przyšel
ráż ze stworzyciela ludzic Ktoryby z nich był lepszy

niły/ niech nie będzie między nami sprzeczane ktoryby
nas był lepszy/ ale jedne rzecz uczynmy/ a ktoryby
nas tego nie doświadczył/ tedy niech będzie sługa drugie-
go. Rzekł mu drugi: Powiedz mi co też/ żeby mogli u-
czynić. Rzekł mu pierwszy: Ja oczy twe z głowy wy-
mie bez boleści/ a położę je na ściele/ y gdy będziesz zodał/
włożę je znowe w głowę twą bez boleści/ a uczynię też
ty tak/ będziem sobie równi: a jeden drugiego będzie
ślanował jako brata swego/ a nie doświadczył ktory z nas
tego/ tedy będzie sługa drugiego. Rzekł drugi lekarz/
y mnie się to podobá. Tedy on lekarz ktory to wydał/
wziąłoby swoje przyprawy/ pomazał jedną masćta ko-
stowną/ y wewnątrz y zewnątrz oczy onego drugiego
lekarza/ a ona przyprawa wyjął obie oczy tego/ y po-
łożył je na stole/ y rzekł mu: Przyjacielu cóć się wi-
dzi? A on mu rzekł: Co wtem że nie widzę/ bo oczu
nie mam/ a iakoś mi obtecal/ wpraw mi je znowe/ a on
mu rzekł: Uczynię to. Y wziął masć/ a pomazał oczy
zewnątrz y zewnątrz/ y włożył je znowe na miejsce swe/
y rzekł mu: Jaka się tobie zda moje doświadczenie.
Odpowiedział mu: Dobrze/ bo przy wyimowaniu nie
czulem boleści/ rzekł mu lekarz: Uczyn mi też tak.
Rzekł mu: Uczynię. A wziąłoby swoje masćci/ namazał
zewnątrz y zewnątrz jako on czynił: a wyjął oczy te-
go/ y położył je na stole/ y rzekł mu: Co się tobie zda?
Odpowiedział pierwszy: Widzi mi się że mam oczy stracił/
a nie czulem boleści/ ale bym znowe oczy rad miał. A gdy
lekarz naprawiał swoje przyprawy/ aby mu znowe oczy
wprawił/ było tam okno otworzone/ a wleciałoby
słońce/ wziął jedno oko na stole/ y poleciał przez. Wyżra-
łoby to lekarz/ zasmuczył się/ rzekł sam w sobie: Nie
wrocęli oczu towarzyszygom memu/ muszę być tego sta-
ca. A obezdrawiony się/ ujął łosze/ y wyjął tey oko/ y

położył te onemni lekarzowi za tego/ y rzekł mu. Wszak
ćielu iakoś sie tobie widzi moje doświadczenie: Odpo-
wiedział mu towarzysze/ mówiąc: Gdyś mi wymoxał/
y gdyś mi te wprawił/ nie czulim żadney boleści/
tylko że mi isdno oko na drzewo pászry. Rzekł temu
lekarz: Gdyżem tego dokazał iako y ty/ a przetoż ba-
dziemy sobie rowni/ a miech nie będzie sprzeczanie mi-
d y nami. A tak potym do śmierci w pokoju żył.

Wykład tego obyczajny.

Nymilsi Bracia: przez te dwa lekarze/ możemy ro-
zumieć nowy y stary Zakon/ ktore oba uzdrawiają
tu zbawienia dusznemu. Y stal sie swar między Chry-
ściány/ y Żydy/ ktoryby Zakon lepszy był/ tu doświad-
czeni tego/ iedno drugiemu czy wytał/ to jest w Za-
kone nowym wiele rzeczy jest/ ktore wziął Bog z sta-
rego Zakonu/ iako Śbawiciel mówi: Nle przyśedliem
rozwiészować Zakonu/ ale wypełniać. A chciałby kto
Boga widzieć musi iaki do nowego Zakonu iść/
ochrzcić sie. Kruk przylećcał portwał iedno oko Ży-
dowski/ aby nie mogli prawdy wyzrec/ a na to nucz-
sca położył oko kózce/ to jest błąd/ dla ktorego wierz-
że woga Boga widzieć.

Przykład abyśmy czuli dla zdrady Diabelskiej.
aby nas zły duch nie zdradził.

Gli trzy Towarzyse w drodze/ y przydało sie im
iednego czasu/ że nie mieli nic ku iedzeniu/ tylk
ieden chleb mały należk kupić/ a iść sie im bardsz
chciało/ y mówili tak między soba/ choćbyśmy ten chleb
rozdzielili na trzy części/ tedy każdy z nas swey część
nie miał sie. Przetoż naradzmy sie co mamy czynić.
Rzekł ieden: Położmy sie tu na drodze/ a spijmy/
komu sie naylepszy sen będzie śnił/ tedy ten wyje-
chlebie. Odpowiedzieli mu druzzy towarzysze: Przy-
wolamy na to. A poczeli spać/ tedy on ktory te rade
wydal

wydasz wstawisz gdy oni spali/ wszytek chleb zjadł/ tak/
że żadney odrobiny nie zostawił Towarzysom swoim.
Potym obudził one swe Towarzysze mówiąc: Wstanie-
cie rychło tuż czas jest aby każdy swoy sam powiedział/
rzeki pierwszy: Towarzysze mili dziwny mi sie ten smak:
Widziałem iadne drabine spuszczone z nieba/ przez
ktorego Anieli zstapowali z nieba y wstapowali/ a zstapi-
wszy wzleli dąże moie z ciasta. Gdy tam byłem/ widziałem
S. Troycę/ Oycę/ Syna/ y Duchá S. A takie
wesele dąża moia miłala/ ktorego ani kto widziało/ ani
ucho słyszało/ takim ta tam miłal wesele/ to jest moy
sen. Potym rzeki drugi: Jem widział/ że diabli dąże
moie osiekami wyrwali z mego ciasta/ y wzleli je do pie-
kła/ y mówili tak: Jako dlugo bedzie Bog na niebie/
tak dlugo bedzieś na tym miejscu. Potym trzeci rzeki:
Słuchajcie mego snu: Widziałem/ że niektory Aniol
przyšedł do mnie/ y rzeki mi: Przytaclęla/ chcesz u-
żyć kedy twoy Towarzysze? A tam odpowiedział:
Chce/ bo mam z niem chleb jeść/ a peronie pošli precz
z chlebem. A on im rzeki: Jest chleb podle was/ ale
podzámna. Y wiodł mnie do uliczki niebieskiej/ a
włożyłem tylko głowe swoę do nieba tako mi kazał/ a
widziałem żeś ty był w niebie/ takoś powiedział/ y sie-
działeś na złotey stolicy/ a miłaleś przed sobą wotele po-
traw/ y winá dosyć. Y rzeki mi Aniol: Oto Towá-
rysz twoy má tu wotele roskošnych potraw y wesełá/ a
tu bedzie przebywał na wieki/ bo kto raz do nieba
wchodzi/ tuż na wieki z niego nie wyjdzie. Potym
rzeki podz ięszce zemna/ a ta tobie ukáže gdzie leś dru-
gi Towarzysze twoy. A gdym šedł za nim/ wiodł mnie
do bramy piekielney/ a tamen ciebie widział w mełách
cieškich/ takoś ty sam powiedział/ y rzekłem tu tobie:
Towarzysze/ žal mi tego żeś tak w wielkich mełách/
a tyś mi odpowiedział: Jako dlugo Pan Bog w nie-

bie królować będzie/ tak tu będzie przebywał/ hom ten
zasłużył/ wstań rychło a żiedz resztek chleb/ bo odtąd
ani mnie/ ani Towarzyśią mego nie obaczyś. A gdym to
usłyszał/ wstawszy żiadłem chleb/ i takos mi kazal.

Wyklad tego obyczayny.

B Racia najmilsza/ przez te trzy Towarzyśe/ moze
my rozumiec trojaki rodzaj ludzki. Pierwsz
Saraceniowie/ y Żydzi/ ci spia w grzechach swoich/
wierza/ że w niebie mogą bydż przez obietnice Mache
metowe/ ktorym obiecal w Niebie królowante. Ży
dowie też wierza przez Zakon Moyżesow zbawienie
otrzymac. Tak wiara y nadzieia iakoby sen. Wtor
Towarzyś ktoremu sie smilo że w Piele był/ sa bog
ctwa tego świata kto sie boi potępienia/ Káznodzielon
y Spowiednikom wierzy/ że w grzechach bez skruch
umierając do piekła pojdzie/ gdzie na wieki będzie
meczon. Przeto bogaczom tak napisano. Gdzie sa mo
carze tego świata/ ktorzy ze psy y ptaki iadali/ ubogim
mi sie brzydźli pomarli y do piekła posli. Trzeci To
warzyś jest dobry Chrześcianin/ ktorzy nie w grzechach
ani sley wierze spi/ ale w dobrych uczynkach czuje prze
rade Aniola/ to jest Duchá S. a tak żywot swoy roz
dźi/ że będzie miał chleb/ to jest Królestwo niebieskie
w ktorym on y każdy Chrześcianin. Bogá y bliźniego
miłujący/ będzie przebywał na wieki.

Przyklad iako prawdy, dla prześladowania
naszego nie mamy odstępować.

B Y niektory Król imieniem Asmodeus/ ktorzy
stawił/ że ktorybykolwiek złoczyńca postawion
przed Gódziego powiedział trzy prawdy/ przeciw
ktorym nie mogłoby bydż żadne sprzechtwienie/ aby ten
żywot swoy dziedzictwem otrzymał. Y trafiło sie/
teden Kycerz zgrzeszył przeciw Królowi/ ten był
wiedny iame/ z ktorey wychodząc wiele slego czyni
bo

do ludzkie idące zabił. Usłyszałszy to Król/ kazał go
złapać. A gdy był przywiedzion/ rzekł mu Sędzia:
Wiesz ustawę Brolewską? Odpowiedział wiem:
Chcegli bydz wybawion/ maś trzy prawdy powte-
dzić. Przekł mu Sędzia: Wypełnij ustawę. Rzekł
Rycerz Sędziemur: Pante każ mi miłość/ pierwsza pra-
wda powiem: Ze czasu żywota swego byłem zły. Usły-
sawszy to Sędzia/ rzekł: Jezł to prawda/ co ten po-
wiada: Rzekli wszyscy: Być nie był złoçyncą/ tedyby
go tu nie przywiedziono. Rzekł Sędzia: Powiadaay
drugą prawdę. Rzekł: Wtora prawda jest ta: Jest mi
bardzo rzec przykra żem tu przyşedł. Rzekł Sędzia:
I my temu wierzemy. Powiedz trzecią prawdę. Rzekł
Rycerz: Wynideli z tad/ tedy nie swą wolę/ a w ten
obyczaj ną to miejsce bardzobym nie rad przyşodził.
Rzekł mu Sędzia: Mądrzesz się sprąwił/ przetoż idź
w poleciu.

Wyklad tego obyczayny.

B Racia nymilsi: ten Król jestć Pan nasz Jezus
Chrystus/ ktory dał te ustawy/ że ktorykolwiek
złoçyncą/ to jest grzeşny człowiek/ przez łaskę Boga
bedzie przywiedzion przed Sędzię/ to jest mądrego
Spowiedniką/ má powiadać trzy prawdy/ żeby dia-
bel nie mogli dać odporu/ a taki otrzyma Brolestwo
niebieskie. Pierwszą prawdą jest: Ja jestem zły człowiek
w takim grzechu. Wtora prawda jest ta: Mierził mi-
żem Bogą rozgniewał/ to jest skucha. Trzecia prawda
jest: Bedeli mogli z tad wynisć przez dosyć uczynienie
nigdy w grzech nie wpadne/ a tak żywot wieczny ka-
jdy z takich otrzyma.

Przykład chwalebny, że miłosiernemi uczyn-
kami mamy ofiarę czynić Panu Bogu.

Krol teden Damiński/ miał osobliwe nabożeństwo
do trzech Królów / ktorsy przez dziwne widzenie
gwiazdy/ od wschodu słońca do Jeruzalem przyachali

Chryzujowi nowo narodzonemu / dary swe znamie-
nite ofiarowali. Y iachal tenże Krol z dostatkami bar-
dzo wielkim do Kolna Miasta / gdzie ich Ciala swiete
leza. A tam przytachowgy / ofiarowal im ku czci y
chwale P. Bogu / trzy Korony zlate / kostowne zro-
bione. A nad to / naywielke znamie wlatry swey pokar-
zowal / bo wiecey niz szesc tysiecy grzywen srebra
z wielkiego milosierdzia ubogim rozdal / y wbytkim do-
bry przyklad zostawil. Potym gdy iachal do ziemi swey
wydzial we smie trzech Krolow / w tych Koronach / kto-
re byl ofiarowal ; slyszac osobliwie kazdego mowiacę
do siebie. Pierwszy a starszy rzekl mu : Przyjacielu mi-
ly / szesliwieś tu przybedl / ale szesliwgy do domu
poydziesz. Drugi rzekl : Wieleś dal / ale wiecey we-
zmiesz. Trzeci rzekl : Milosniku Bogu / ukazales nay-
chwalebnteyse mamie wlatry twey / przetoż po trzy-
dziestu trzech lat bedziesz z nami Krolowal w Niebie.
Potym pierwszy Krol / dal mu stolec pelny zlotu / mo-
wiac : Weźmi szarb mądrości / przez ktory lud tobie da-
ny bedziesz sprawiedliwie sadzil. Wtóry Krol dal mu
stolec z Mirha / mowiac : Przyimi Mirhe pokuty / przez
ktora wbytkie zadze cielesne uosmierzyś. Trzeci mu dal
stolec z Kádz dlem / mowiac : Weźmi Kádzidlo nabo-
zenstwa iaslawosc / przez ktore bedziesz wspomagal
nedze / bo tako rosa pokrapia ziola / tak stoda iasla-
wosc Krolewska aż do Nieba podwyssa. A gdy sie
Krol dziwował wielkosć onego widzeula : ocucil sie /
y znalazl one stoki podle siebie. Tedy Krol dary weso-
lo przyial : a przytachowgy do swey ziemi / to co we
smie widzial / z nabozenstwem wypeknil. Potym / gdy
przygly trzydzieści y trzy lata / dokonal żywota swego
w pokoju.

Wyklad tego obyczayny.

B Kácin naymilsz: ten Krol moze bydz rzeczon ka-
zdy wierny Chryszćtanin / ktory ma ofiarowac

Użyj Korony króla/ to jest Bogu Oycu/ y Synowi/ y Duchowi S. Oycu mamy dąć Koronę Chwały/ bo mocny jest/ a mocnemu nie trzeba łomąć przymierza/ Ktory może potłumić ciebie. Te Koronę przy Chrzcieś. dajesz/ gdyś się diabła odrzekł/ y tego pychy. Wtóra Koronę mądrości y nadziei/ powinienes dąć Synowi/ bo Syn jest mądry/ za nas cierpiał/ przetoż mamy w nim nadzieję mieć. Pierwsza/ że nas tak bardzo umiłował/ zsiąpił z Niebą naturę przysłał/ a zwycięstwo dla nas nad diabłem otrzymał. Trzecia Koronę miłości/ mamy ofiarować Duchowi S. bo on jest miłośnik Oycy/ y Synu/ a takiey ofiary od nas Bog zeda uś. Math: w 6. Rozdi: Miłosierdzia Gcś/ a nie ofiary. Będziemli to czystym sercem ofiarować/ tedy otrzymamy od Oycy skarb cnot/ przez Ktore możemy duże rządzić/ y ciało przećwiecić/ a światu/ y ciału. Od Syna Ktoeł z Mirha/ przez Ktoeł rozumiemy serce czyste od grzechow/ przez Mirha/ pokute / bo on pierwszy sposob pokuty na Krzyżu ukazał/ prośącym tego dąć zawsze łaskę. Od Duchu S. Bądziślo nabożenstwa/ bo nam swą moc y łaskę dąć/ przez Ktorą bywamy nabożni z łaski pewney/ bo Bog łaskę jest/ przez Ktorą nieprawości Ktorychśmy nabyli przez grzech/ przez Ktoeł Pana Bogu możemy zglądzić.

Przykład że tylko sami Sprawiedliwi wnidą do Królestwa Niebieskiego.

Niektory Brol był mądry/ a bardzo bogaty/ Ktory miał małżonkę bardzo piękną/ ta zapomniałszy wiary swey małżeńskiey/ miała trzech Synow z cudzołóstwem/ Ktorzy nieposłusni byli Krolowi. Potym poszła też Syna z nasienia Krolowskiego/ a tego wyhorowała/ y stało się/ gdy Brol wypelniłszy dni żywota swego/ umarł po ięć smierci oni ctery Synowie poczęli się wadzić o Brolstwo/ a potym urządzili mie-

aby sobe/ aby bli do tegoż Kycersa starego/ aby on z nich Krolew wybrał/ aby ten Krolował. Usly-
sawszy to Kycers/ rzekł im: Sluchajcie mey rady/ a
uczyncie tak: Wymiecie ciálo Krolá umárlego/ a ktory
glediey y bližey sercá strzeli strzálá swoá/ ten bedzie
Krolew. Y przytali te ráde. Tedy kázali wyiáé Dyck
z grobu/ y kázali go przywotázáé do drzewá. A strze-
liwszy pierwšy/ ránil práwá rúk Krolewšká. Potym
drugi strzeliwszy/ ugodzil mu w ustá. Ale trzeci tráfil
w serce tego/ a ten myslmal žeby Krolestwo miał o-
terymáé. Czwartý záé Bráti mladšy przystápiwszy ku
ciánu Dycká swéž/ plákal záobliwym glosem/ mowiac:
O moy mily Dyže/ zážemí tego/ že to twe ciálo od
twech Synow zrántone. O Bože nie day tego/ abym
já miał ránié ciálo Dycká mego milého. Uslyšawszy
to Pánowie y wšytek lud/ poználi že ten byl Syn pra-
wodziwy y Džlednic. A ták obráti go sobie wšyscy zá
Krolá/ a tamtych z Krolestwa wrygnáli.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilší Brátiat przez tego Krolá možemy roz-
uméé Krolá nád Krolmi/ y Páná nád Pány/ ktory
sobie stworzenie rodzánu ludžskiego/ iáko by Oblubieni-
ce osobliwym przywiletem milošti przyláczyl/ ktora
potym endzoložylá z Bogi innemi/ zápomnawšy wi-
ry swey. Y porodzilá trzy Syny/ to jest Pogány/ Žydy/
y niewierné. pierwšy Syn z rých rúk Krolewšká zrá-
nil/ gdy náuka Chrystusowa/ ktory siedzi ná práwicy
Boga Dycká wzgardzil/ zádáwájac rozlične rány/ iéž
flowom od Boga poslány. Drugi Syn nie prawdzi-
wy w ustá tráfil/ gdy Žydi mowili zábliny go w izy-
tu/ a to/ gdy náparwáli zolécá y octem. Třeci Syn
zránil Kray wššégo Krolá/ gdy niewierni pušžájac
strzály/ to ust zle náuki/ iáko mowi Dawid: Náostyli
žytki swoje iáko wážowic. Czwartý Syn/ ktory zá-

Inie/ á niechce strzelác/ iesci dobry Chrsesćianin/ kto-
ry sie bał aby nie obrázil Pána Boga/ y žalnie zá grze-
chy cudze y swoie/ á niechce Boga gniewác przez grze-
chy. A obrázimy/ tedy jest gotow zá to dosyc uczynic.
Takowý w dzien Sadny bedzie podwyżšen wiezně
w Krolestwie Niebieskim.

Przyklad ze prozne iest kochanie we wszystkich
rzeczach świeckich.

Wespasyan Cesarz pánował/ ktory miał piękna
Corko imieniem Aglates/ á tá wšytkie inše swa
pięknošcia przewyžšala. Y przydało sie dnia tednego/
gdy przed nim stála/ pátrzac Krol ná nie pilno/ rzekl
do niey: Ze wšech naypiękniejšá Corko moša/ dla wiel-
kiey urody twey/ przemieniam tobie imie twoe: Bedzte
imie twoe Páni poštefesta/ ná známie tego/ áby wšyscy
ktorzby smutni przychodzili/ odchadzili záš z wesclen.
Y miał Cesarz przy Pálacu jeden ogrod/ w ktorym sie
često przechádzal/ y lázal po wšytkiey žiemni swoy tak
wolác/ mowiac: Cesarz Wespasyan/ dá e znác/ ktory-
bykolwiek Corko tego chciał mieć/ áby sie pierwey w te-
go ogrodzie trzy/ ábo čtery dni przechádzal/ á potym
bedzie chciał mieć Corko tego to ma ja da. Tedy wie-
le Křazat uslyšawšy to/ przyeždzáli do niego/ á wšed-
šy w on ogrod/ potym wiecey nie byli widzani/ bo
Lew ktory byl w onym ogrodzie/ čakemnie každego
sábtiál. Některoy tedy Kycerz w dálekich stronách u-
slyšawšy to/ przyáchal do Krola/ y rzekl mu: Šdrom
badž Wespasyanie Cesarzu možny/ uslyšawšy twe o-
powiedzenie/ przyáchałem žádat twey Corki. Odpo-
powiedzil mu Cesarz: Wnidž do teğ ogroda/ á wyni-
džtegli z niego tedy moje Corko mieć bedžteš. Rzekl
mu Kycerz: Pánie mily/ wnidž rád/ ále pierwey niž poy-
de/ proše twey milošci/ dopušć mi Pánie pozdrowieš/
y z niš sie rozmowic. Rzekl mu Cesarz/ idž á rozmá-
waj.

wiay. Kycerz przyśedſy do Dánný pozdrowil iá / á
rzekl iey: Kláymilſa y náypieknieyſa Krolewno / gdyż
unie twoie teſt Dáni póciżbernia / ktore tobie z tad dá-
no / że wſyſcy ſmutni ktorzy tu tobie przychoǳa / áz we-
ſelem odchodza / przetoż ia też bárdzo ſmutny / przyſe-
dlem do ciebie / áby mi twa miłość dáła ráde y wſpo-
możenie / żebym mogli z weſelem odeyść : bo wiem że
przychoǳiło tu wiele Kiazat przedemna do Krolá /
ci do ogrodá powchodźili / potym nie ſa wiecey widze-
wi / á miáloby mi ſie ták przydáć / nie mogłoby mi ſie
wiebże nieſzczęście ſtáć / bo moje ſerce ciebie zá máżon-
ke ſobie żada. Odpowiedziála mu Krolewna / ták mo-
wiac: Smutek twoy w weſele obroce / w tym ogrodzie
teſt Lew okrutny / ktory ſie tám między drzewy chowa /
á wſytkie tám wchodzące zabiá. Przetoż ty / gdy tám
bądźieſz miał iść / ubierz ſie w zupełnǳ zbroie / á poſinól
ia dobre gumo. Y gdy wnidzieſz w ogrod tám ſie Lew
ná ſie rzuci / á boiuy z nim meżnie / á gdy uſtanieſz / te-
dy odeyć od niego / á on uchwyciwoyſy cie zá ramię / ábo
zá noge / będzie ſciſtał zębami / á ták mu żeby nálgno
gumi z twoey zbroie / á przetoż cie nie będzie mogli obrá-
zić. Tedy / gdy to obáczyſz / wyimi nicez á nitny ma-
łowe. Ale ieſzcze druga trudność w tym ogrodzie teſt /
bo tylko tedno weſćie teſt / ále drog wiele / że wnidzieli
tám kto raz / ledwie záś będzie mogli wyniſć. Przetoż
náieć te ráde: weźmi z ſoba kłebel nići / á gdy przy-
dzieſz do drzwi ogrodnych / uwiáź nić w forty / á idac
ráſciágniy ia / áz wnidzieſz w ſrodek ogrodá / nie tráć
tey nići / bo ták záś po niey wynidzieſz. On Kycerz to
wſytko uczynil iáko mu Dánná kazála : A ubrawſy
ſie w zbroie / wſedl do ogrodá / á on okrutny Lew iáż
go tylko obáczył / tedy wſytká moca rzucił ſie náń / á
on Kycerz bronil mu ſie meżnie / że wolałby byl ze ſtem
Kycerzow wojowáć / ániżeli z onym iednym Lewem. Y

gdysie iuż sprácowal/odstoczył od niego/á Lew zánim/y
uchwyćł go zębami zánamóná/ y ták go dobrze ści-
śtał/ áże máło mu omdlal/ y náwiazło mu gumy pełno
w zębách. A potym Rycerz śćiał głowe tego / y urá-
dował sie/ ále one nie stráćil/ á tam trzy dni szukałoe
bládzil. Potym nálażył mu wysćedł po niego z ogrodá/
á przysćedł do Cesarzá/ y Corke iego/ Pánia póćiege-
nia/ z wielkim weselem zánalzonke otrzymal.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilsi Bráćia: ten Król iestći Pán Jezus/ Corká
pielna/ iest Królestwo Niebieskie. A ktokolwiek
chce otrzymác Królestwo Niebieskie/ musi pierwey
wónić w ogrod tego swiátá/ á tam má być przez nie-
które czasy/ póki wola Boża będzie. Jáko Dawid s.
mowi: Smierzyles Pámie gránice tego/ ktorych nie mo-
że minóc. A mądry Salomon w Bosćielnych Pólegách
w Rozdziale 3. Jednaká iest smiereć ludzka/ y diabel-
ka. Lew iestći diabel/ ktory ludzi bez lędy po-
sil: Chcemy Królestwo Niebieskie otrzymác/ mámy
sie oblec w zbroie/ to iest w dobre uczynki. Przez
gumy mózemy rozumiec talmużne/ bo iáko gumy zle-
pia dwie rzeczy wespól/ ták też talmużna zlozá duze
Bogiem. A Prorok ták mowi: Jáko woda ogień
gáśł/ ták talmużna grzechy. Potym mamy wzloć kłebel
nićci. Ten kłebel iestći Chrest/ á przetoż z poczátku ży-
wota nášego/ muslemy posć do Chrestu / zánym mu-
slemy iść przez inše swiáctowosći ná tym swiećcie. Ale
Lew/ to iest diabel gotow iest przećiw tobie walzyć/
przetoż máš meźnie walzyć przećiw niemu/ á głowe
też máš ućiąć przez dobre uczynki/ ále gestokróć sie tes-
ta/ że gdy człowiek zwyciężywszy diabla/ iáko niektorsy
osćie czyná/ á po Wielkieynocy/ to iest po polućie
pracáta sie w grzech/ á ták kłebel nićci tráca. Przetoż
iá máš czynić iáko y on Rycerz/ stráćiłsi przez grzech

enoty/ y owoc świątłości/ tedy mąż bardzo żalował/ a
szukał przez trzy dni/ to jest przez struchę/ spowiadz/ y
dosyć uczynienie/ a tak znalazł coś stracił/ znalazłszy
przyjdzieś bezpiecznie do końca śmierci/ a potem otrzy-
mają Państwo pocieszenia/ to jest Królestwo Niebieskie.

Przykład abyśmy stałość mieli w dobrych
uczynkach.

WTak niektory Król piękna Panna/ ktora bardzo
kochal: Ta po śmierci Oycy swego obiera Króle-
stwo. Wyślawy to jedno Książę okrutny/ przybedł do
niej/ y namawiał ja / żeby mu była powolna: ale ona
niechciała/ on ja zwałcił; Krolowa gdy bardzo pla-
kała/ on okrutnie nadto jeszcze wypędził ja. Poty ona
w wielkim ubóstwie bedąc/ siedziała przy drodze dla
jałmużny. Gdy jednego dnia siedząc plakała niekto-
ry Kycarz/ przemijając/ szły miłosierdziem/ rzekł iey
Ktos ty jest? Odpowiedziała mu: Jestem Krolowa
ktoram otrzymała Królestwo po śmierci Oycy mego
ale mnie jeden okrutnik zwałcił/ y wygnal. Rzekł iey
Kycarz: Chcegli bydz moja Oblubienica? Rzekła Chy
Rzekł iey Kycarz: Slubuy mi że żadnego niepoymie
Prom mnie/ a ja przeciwo temu okrutnikowi bede wo-
jował/ a zginallibym na tey walce/ tedy o żadną c
rzecz nie prozę/ tylko abyś ma zbroie chowała/ na zm
mie tey moicy miłości/ a ktokolwiek chciałby sie pot
sá Malzonka/ tedy wnidz do Komnaty gdzie moia zbr
ia będzie wisiec/ wspomni/ zem dla ciebie stracił żywo
Kycarz nagotowawszy sie/ wojował przeciwo temu
okrutnikowi/ a gdy z sobą wojowali/ Kycarz nieprzyl
ciele swe przemogł/ a przyrączył tu okrutnikowi ści
glowe iey/ a w tym wojowaniu byl śmiertelnie rąnito
y trzeciego dnia umarł. Widząc to Panna/ plakała
zbroie krwawa w Komnacie zawiesiła/ a ile kroć na
weyżrała/ bardzo plakała. Poty przyszdzali do n

Książę

Klajzetá/ żodając iey aby im ślubila/ ale ona niźli Kto-
remu odpowiedziała/ do oney Komnaty chodźla/ a
patrząc na zbroie mowila: Panie moy/ tyś umarł dla
moiey miłości/ a przywróciłeś mi dziedzictwo; prze-
toż Boże nie daj tego/ abym ja po tobie miała mieć
inżego: a wyśedźy z tey Komnaty odpowiedźla
każdemu/ mowiąc: Ja męża niechce mieć/ bom
ślubila Pánu Bogu nigdy za mąż nie iść. Uślyszawşy
to Klajzetá/ poodleźdzali. A ták Krolewna w czy-
stości dokonála dul swoich w pokoju.

Wyklad tego obyczajny.

Nymilói Bráćta: ten Krol/ testci Oćiec Niebieśki:
Pánná piękna/ test duśá stworzona na wyobráże-
nie Boże/ a tey dáno Krolestwo Kayście/ ale przez do-
puşzenie Klajzace/ to test diabelskie/ utráciła test
z gwałconá gdy iádlá iáblko. Potym siedźla na
ulicy/ to test na tym świećcie w niedzy/ iáko nápisáno test:
W poćie będzieś nábywała chleba twego. Tedy Pán-
ná od przechodzących prośila łalmużny/ to test cetero-
máżywoły iáski Bożey oczekwała/ Kycerz Ktory iá-
chał mimo niey/ testci Syn Boży/ Ktory wyiáchał na
ten świat na łomiu cłowięczeństwa/ a náđ ludzkim
rodzátém lutość miał. A temuś ty cłowięcze ślubował
na Chrzćcie/ żadnego mężá nie mieć náđ ntego/ a prze-
toż sie ubrał w zbroie cłowięczeństwa/ y otrzymał
zwycięstwo; wśáćże ráne śmiertelna otrzymał dla cie-
bie/ przyiáł y przywrócił náşe dziedzictwo. Przetoż
uczyn táł: miey zbroie Krowáwa w łomnacie serca twe-
go/ to test/ záwşe miey na piecy Młeki Chryśtusawa/
Ktora dla ciebie ćierpiał. A przydali iákie pokáśy ná
cie od diabla/ świata/ y ciála przydź fu Młeki Chry-
śtusowey/ a wspomniey że on dla twey miłości podiáł
śmierć na Krzyżu/ a táł wśytkie pokáśy zwyciężył y
wielki pożyteł z rozmyśláma Młeki Chryśtusowey bo-
dźieś miał ná młeki

Przykład abyśmy czystość y wierność
Mażeńską miłowali.

Główny Krol bardzo mądry y możny prolował
w swej ziemi/ ktory chciał ieden Pałac piękny bu-
dować. Y był w tego Państwie niektory Cieśla bardzo
misterny. Tego Krol nąiał/ aby mu ten Pałac budo-
wał: Był też tam w iż Państwie ieden Kycerz/ kto-
ry miał iedne Pánne piękne/ á widząc mądrość onego
Cieśle/ myślił sam w sobie: Dam ja temu Cieśli Corke
moje / bo on przez swoje rzemiosło/ może sie dobrze
mleć, A wezwawszy go do siebie/ rzekł mu: Przy-
taćtelu miły/ żodaj odemnie co chcesz/ chcesz Corki
mojej/ dam ja tobie. Rzekł mu Cieśla: Kádem temu
bardzo/ tedy Cieśla poiał one Pánne/ á zátym Mátká
oney swoiey Corki wezwála Zlećta/ y rzekła mu: Nie-
ly Synu potales Corka moje/ przekożet dáruie te ko-
szule/ ktora ma te moc/ że iáł dlugo będzieš żyw nie
trzebá tey prác/ áni sie zedrze/ áni s niemi/ ták dlugo
iák będzie miódzy Corka/ á te ..... emna miłość. A težli-
by wystapilo ktore z was cudzołóstwem/ tedy tá ko-
szulá utráci te moc. Dłyszawszy to Cieślá/ bardzo te-
mu rad byl/ á wziąwszy koszule/ rzekł jej: Mátko mi-
lá/ iáko to iest wielki dar/ iuz żadne z nas nie może
mażeństwą zlamác/ bo sie też dowiemy przez te koszu-
le. Potym Cieślá wezwan byl do Krolá aby Pałac bu-
dował/ y wziął koszule z soba/ á Zone w domu zostáwił
y mieszkał przy Krolu áž Pałac zbudował. Gdy tam
robil/ wszyscy sie temu dziwowáli że oná koszulá záwse
biálá byla choć iey nigdy nie práno. Y rzekł Krol do o-
nego Cieśle: Mistrzu powiedz mi/ iáko to może byđ
że tey koszule nigdy nie piora/ á przecie iest biálá/ gdy
żes uślawieszue w prácy. Odpowiedział mu Cieślá
Dánte miły/ wiedz/ że iáko dlugo ja y ze swą Zoną prze-
bywác bede w wielkiej miłości/ tey koszule nie trzebá

práci / ale bedzieli między nami małżeństwo wyruszone /
bedzie prania potrzebowała / iako mnie duszy. Ustyg-
wszy to ieden Kycerz / myslil sam w sobie : Polube sie
ja abym to mogli uczynić / zeby tobie te kosule prano.
Potym szel do domu onego Cieśle bez tego w edzema /
by sie z tego Zona posual / a ona go wda cznie przy-
iesla / on Kycerz zedal iey aby z nim swa wola uczynila.
Odpowiedziela mu Cieślina : Takowa rzecz potrzebuie
osobliwego miejsca / przetoż podz zemna / y w wodzy go
do komory / sama zas wysla / a szwierzac go tam / rze-
kla : Doczeka mie tu / a ja gdy zas bedzie / przyide do
ciebie abym cie wybawila. Potym ona Pani na kazdy
dzien podawala mu samego chleba y wody / a Kycerz
iey bardzo prosil aby go wypuscila / ale ona niechciala.
Potym predko przyšli do niey dwa Kycerze / ieden
za drugim z Dworu Brolewskiego / aby ja swey woli
namowili / ale tego nieprzewiedli / ona takze ich
w komorze zawarlá / y dawala im chleba y wody : a
byli tam prz z dlugi czas / az pytanie o nich bylo u
Krola / gdzi by sie podzieli. Potym gdy Cieśla palacu
dobudował / wzlawszy zaplato przyšedi do domu / a
Zona z wielkim weselen przyiesla go. Y pytalá go iako-
by sie mial. Odpowiedzial iey Maj / dobrze : Tedy o-
na ogladala one kosule ; a wzrawszy ja nie smazana /
rzekla : Błogosławiony Pan Bog / ze między nami jest
wierna miłość. Rzekl iey Maj : Sono naymilšá / gdym
budował Pałac Brolewski / przyšli trzy Kycerze ieder
za drugim / y pytali mnie o kosule / dla czego by tak za-
wsze bez prania biála byla / a dla czego by sie niebrula
la. A tam im prawde powiedzial ; zátym tedy sie po-
dzieli niewtem. Rzekla mu Zoná : Pánie miły / oni
trzy Kycerze o ktorých bylo pytanie / przyšli do mnie
wiele mi obteciac / abym ku ich woli przyšwolitá / a len-
ja niechcialá / ale wozrawszy ich do komory / zawar-

zam ich tam/ a od tego czasu tylko im chleba a wody
dawala. Wstydawoży to on Ciesla/ weselil sie z wiez-
ności Zony swojej. Potym Ciesla z Zoną swą w wle-
ności żyli aż do końca żywota swego.

Wykład tego obyczajny.

Braćcia najmilsi: ten Brol iestci Dólec Niebieski/
ktory ma Pálac budować/ to iest serce czlowiecze
dobremi cnotami nápełniając/ w ktorym Pálacu Bog
sie weseli/ wedle onego pismá: Kostroży mole z synami
ludzkiem. Kycerz ten/ ktory má piekną Pánnę/ iest
Chrystus/ ktory má dużę sá Pánnę. Zoná iestci Má-
tká Kościol S. Ciesla iestci dobry Chrześcianin/ kto-
ry te Pánnę wziął sobie za Malzonkę z łogulą/ ło-
gulá iest wiara náša. Bo iáko mowi Apostol: Bez
wiary niepodobna rzecz podobác sie P. Bogu. Przetoż
iáko dlugo czlowiek przebywa w światłości/ ták nie
bywa wiara wzruszona. Tedy ma podnieść Pálac/
to iest serce czyste przez dobre uczynki. Kycerze sa
pychy/ y pozodliwosci/ ciála: tych trzech Kycerzow
maß zámknąć w komorze pokuty/ y otrzymać mi-
łość Boga.

Przyklad ze mamy prawdę wyznawác, aż
do śmierci.

Brol Gordyanus sprawiedliwie krolował/ w kto-
rego krolstwie byl niektory Kycerz bádzo do-
bry y bláchetny/ ktory miał piekną Zonę/ tá sáwżę
cudzolożyła przy Mezu swoim. Czasu iedneg przydalo
sie/ że Máz tej iáchal/ do ziemie świętey ná pielgrzy-
mowanie/ a ona po tego wylechaniu poslala sobie po
sweę miłosniká. A tá Páni miała iedne Dziewke/ kto-
ra rozumiała bęzebiotanie pláże/ a z teg wrozenia Páni
swey znać dawala. Gdy miłosnik do Páni przybed-
ł/ spal z nią/ a byli tam trzy Eurowie w tym Dwo-
gu/ pozal ieden z nich ná Páni bádzo strzeżec: te-

dy Páni gdy to uslyšála/ pytála dziewki / mowiąc :
 powiedz mi Dziewko/ co ten kur szecbioce. Odpowie-
 działa iey Dziewką : Ten kur szecbioce/ że ty czyniś
 krzywdę Pánu swemu. Kzešla iey Páni/ kaś niech zá-
 bítá teg kura: á wnet go zábili. Potym drugi kur po-
 czal szecbiotác/ á Páni Dziewki pytála/ co drugi kur
 szecbiotál. Kzešla iey Dziewká: Ten kur szecbioce/ że
 towarzysz moy umárl dla prawdy : á ja tez gotow um-
 rzec/ y kzešla Páni: y tego niech zábilá/ y wnet go zá-
 bili. Potym szecbiotál y trzeci/ á uslyšawšy Páni/ py-
 táła Dziewki: co ten kur szecbioce. Kzešla iey Dziewká/
 to szecbioce : Słyš/ widz/ á milcz/ chcešli abyś żyw
 byl. Kzešla Páni/ teg kura nie zábuwamy/ ále go cho-
 wamy.

Wykład tego obyczajny.

R Káćia naymilsz: ten Brol iestci. Oćiec niebiešł.
 Kycerz iest Chryštus. Żoná tego iest dušá/ ktora
 potal przez chrzešt. Kycerz ktory to zwođzi przez zdra-
 dy tego swiáta/ iest diabel/ á przetož ilekroć sie grze-
 HOW dopušzamy y cudzołożemy/ á odstáemy od Chry-
 štušá. Dziewká iest two sumnienie/ ktore szemrze prze-
 ćiw grzechowi/ á ustáwicznie pobudza słowieká ku do-
 bremu. Pierwszy kur nie zgrzešył/ záprawde Chryštus
 iest/ ktory nappierwey karal grzechy. Widzác to Ży-
 dži zábili go. Y my go tákże záwše zábitamy/ ilekroć
 á długo w grzechách sie kochamy. Przez wtoreg kura/
 możemy rozumieć Meczenniki SS. á tákch wiele
 bylo/ ktorzy náuke Jego opowiadáli/ ále dla prawdy
 Imienia Chryštusowego sa pobici. Trzeci kur/ ktory
 kzełł: Słyš/ widz/ á milcz/ to iest/ Kaznodzieicá/ kto-
 ry ma prawde záwše mowic/ ále tuž dziś prawdy nie-
 śmieta mowic/ aby pokoj mieli. Ale my Pána Boga
 miłuiąc/ mowmy prawde z káždym bliźnim swym/ á
 tak ku Chryštusowi przyđziemy/ ktory iest prawdá.

Przykład przywodzący, abyśmy byli pokora-
nego y skruszonego serca.

Był tedy Brol mójny/ Ktory miał tedyna Corke
pietna y madra/ Ktora chciał dać za mąż/ ale ona
P. Bogu ślubila/ żadnemu sie nie zaślubie / ażby te
trzy rzeczy uczyni. Pierwsza/ aby powiedzial pra-
wdziwie/ iak wielkie sa cztery żywioły na dłuż y na
krz. Wtora rzecz/ aby przemienil wiatr od północy
na wschod słońca. Trzecia/ aby ogień nosil na gołym
ciele Krom obrażenia. Ussławszy to Brol te trzy rze-
czy/ kázal po wszystkie Brolowice swoim obwołać /
mowiac: Ktobykolwiek te trzy rzeczy uczynil / temu
Corke Brolowice dadasz. Tedy wiele Pánisz do Bro-
la przychodzilo/ ale tego nie mogli żaden dokazac. Y
był tedy Kycerz w dalekich stronach/ Ktory uslysal o
ślubie tej panny/ przyšedł na Pałac Brolowici/ a
miał jednę slugę y konia galoneg/ a stojac przed Bro-
lem/ rzekł: Wielmożny Brolu/ przyšedlem do twego
Dworu/ bo jestem gotow to uczynić/ co od twej miło-
ści wywołano. Rzekł mu Brol: Kąd to obacz. Tedy
Kycerz wezwał slugę swego/ y rzekł mu: Poloż sie na
ziemi/ a gdy sie on slugą polożył/ Kycerz go mierzył
stopami od głowy aż do nog/ y rzekł Brolowi: O Kro-
lu/ we czterech żywiołach jedwie co wtrecy nayde niż
siedm stop. Rzekł mu Brol: Ktoż przyrownanie ma
ten slugę do czterem żywiołom? Odpowiedzial mu
Kycerz Pánie miły/ każdy cłowiek/ każde zwierze
stada sie ze czterech żywiołom; a takem w ludze stwor-
zili czterech żywioły. Rzekł mu Brol: Dosć si
madrze wywiodł/ czyn wtora rzecz/ przemien wiatr
Kycerz kázal przywieść konia galonego/ a dal mu li-
carsko wyptć/ y stal sie zdrow/ a uczyniwszy to/ po-
stawil tego konia na wschod słońca. Ussławszy
Brol/ rzekł mu: Coż ten koń ma do wiatru

Odpowiedział Rycerz: Jaz niewie twa mądrość/ że
żywot każdego zwierzećia nie innego nie jest/ tylko
wiatr. A iako długo kon cierpiał niemoc/ tak długo
był na palnosy/ ale mocą tego lekarstwa stał się zdrow/
przetoz postawiłem go głową na wschod słońca abym
był gotow nosić ciężary. Rzekł mu Krol: Prawdzi-
wies tak uczynił. Jesze trzecią rzecz uczyn. Rzekł
Rycerz: Pámie gotowem to czynić przed wszystkim.
Y wytał rozspálone wagle/ položyl ná swey dłoni/ á
nie spálilo się ciało leg. Tedy mu Krol rzekł: Wszystkie
goś dosyc dobrze dokázal/ ale powiedz mi to/ czemu cie
ten ogień nie spárzył. Odpowiedział Rycerz: Nie stáło
się to moją mocą/ ale ledneg kámienia/ ktory z sobą zá-
wze nosze/ bo ktokolwiek ten kámien będzie z sobą no-
sil ná czystym miejscu/ nigdy od ognia nie będzie obra-
żon / y ukázal on kámien przed wszystkim. Potym
rzekł mu Krol: Dosyc mądrze wywodles te trzy rze-
czy. Zátym Krol dal mu Corke swoje.

Przyklad przywodzący, abyśmy się nie-
wdzięczności wárowáli.

Niektory Krol możny/ miał jedneg Syná/ á niewy-
mownie go kochal. A gdy ten Syn sedł w lata/ u-
stáwiznte Oycá swego namáwiał aby mu Krolestwo
spuścił/ przekládając mu że był chory/ á zas on był
mocny/ y rzekł Ociec: Synu miły/ bym był bezpiecny
że byś mnie czcił/ y dobrze chował/ tobymci Krolestwo
spuścił. Rzekł Syn: Oycze miły/ przysięga ja przed
Pány Pánstwa tweg/ że żadneg niedostátku nie będziesz
cierpiał/ ale cie bede miał w swey czci/ bárdziej ni-
żli sam siebie. Tedy Ociec awierzowy słowom tego/
spuścił mu Krolestwo. Gdy tuż Syn był koronowan:
podniosło się serce tego w pyche / lednak przez nie-
ktore czasy miał Oycá swego w poczciwości / ale mu
potym pozywienia niechćiał dáć. Tedy Ociec uskar-
zał

żał sie przed medrcy onego Krolestwa/ tze Syn teg nie
 dotrzymal słowa swego/ tedy oni medrcy kárcili Krola/
 że źle Oycá chował. Uflyßawşy to Krol/ rozgniewal
 sie y zázwołal Oycá swego ná jednym Zamku/ gđzcie żá-
 den nie mogli przysé/ á tam cierptal głod y wielka ne-
 dze. Tránsito sie tednego czasu/ że Krol ná onym Zam-
 ku nocował/ y przyşedł do niego Oćiec/ y rzekł mu :
 Synu miły/ zmiłuy sie náđ Oycem twoim stárym/ bo
 ná tym miejscu ćierpie głod y nedze/ á testem w wiel-
 kiey młóści/ tronek winá teşzeby miáte posilit. Rzekł
 mu Krol : Nie wolém sált też tu winá ná tym Zamku.
 Odpowiódzał mu Oćiec: Owszem miły Synu/ test pier-
 kuf winá/ ále Stárostá nie sánie bez twoiegó wiedzemia
 ich przeberowác/ á miáte posilit. A przetoż miły Sy-
 nu káż dáć z pierwşey kufy. Rzekł Krol Oycu: Teg nie
 uczynie/ boć test poburzone wino/ á nie godzi sie stárym
 ludziom dáć. Rzekł mu Oćiec: Dayżemi z wtorey kufy.
 Rzekł mu Krol : Teg nie uczynie/ bo to wino dla siebie
 chowám/ á trzecia dla młódzi/ ktorzy ze ním sá. Rzekł
 mu Oćiec : Dayżemi z czwarty. Odpowiedział mu
 Syn: Teg nie uczynie bo bárdzo stáre test/ á niegodzi sie
 twemu przyrodzeniu. Tedy rzekł Oćiec : Synu mój
 miły/ dayżemi z piątey kufy. Odpowiedział Syn: Nie
 godzi sie tobie/ bo drozdze w ním sá/ żeby po tym Páno-
 wie nie morwili/ ábym ćie zábili/ gđym ći dal dobrze pić.
 Uflyßawşy to Oćiec/ odşedł bárdzo smutny/ y posłal
 do wszystkich Pánow/ tákó go Syn źle chował/ á pro-
 şac dla Bogá/ áby go wybáwili z tákley nedze. Ufly-
 şawşy to Pánowie/ pojmáli Syná krolowceg/ á Oycá
 tákó y pierwşey Krolém uczynili/ á Syná do ćiennice
 w sádzili/ ktory tam dla wielkiey nedze smárl.

Wyklad tego obyczayny.

B Káćia náymlánsi: ten Krol iestći Jezus Chrystus/
 Syn ten/ iest każdy Chrzesciánin/ ktory go mił-
 te

te takó ten przebywa w czystości żywota/ temu dał
wszystko co kolwiek ma człowiek/ á on sam stał się ubogi/
cierpi głód spragnienia w swych członkach/ to jest w u-
bogich/ á przetoż pismo jest: Co kolwiek uczynicie te-
dnemu z moich najbiedniejszych/ miłosćcie uczynili. A gdy
Bóg od nas żąda trunku winą z pierwej kufy/ to jest
dzieciństwa naszego/ ábyśmy temu służyli w dzieciń-
stwie. Ale dziecko się odpowiada mówiąc: poburzone
jest wino/ to jest dziecko leżem/ nie mogę leżeze trwać
w służbie Bożej. Potym Bóg od nas żąda ábyśmy da-
li z wtorej kufy/ odpowiada zły Syn mówiąc: Nie
mogę ta młodość mojej P. Bogu dać służąc temu/ bo
by się świał naszymi/ mówiąc: Ten młodzieniec nie-
chce obcować z ludźmi: á tak będzie używał mojej mło-
dości jedząc/ piąc/ świątku służąc. Potym Bóg ża-
da od nas z trzeciej kufy/ odpowiada Syn mówiąc:
Wino mocne jest/ to jest już jestem mojej mocy/ ále
miałbym teraz pokuta ostrą czynić/ tedybym umniey był
mojej mocy: Widząc Bóg że nie może mieć z tych trzech
kufy/ żada z czwartej kufy. Odpowiada zły Syn: Wino
bardzo stare jest/ to jest wżem stary/ już uszkie moje
zdrowie/ gdym mógł dobrze czynić/ nie uczynilem/ á
teraz już nie mogę. A taki często w rozpacz wpa-
da/ á umiera nędznie. Przetoż przeciw takim będzie
wielka kárga w dzień Sodu. A Pan Bóg ze wszystkie-
mi Swolotami da staranie ná takie/ mówiąc: Idźcie
przekleć w ogień wieczny/ ktory z gotowan jest dla-
bli y Aniołom tego.

Przykład że łakomstwo wiele ludzi
záslepia, áby prawdy nie uznali.

Kol niektórzy w Rzymie Mięście sławnym Prolo-
wał/ ktory był tak postanowił/ żeby każdy ślepy od
Brolá Rzymskiego ná każdy Rok sto pieniędzy miał.
Y przydało się jednego czasu/ że dwadzięćta y trzy

Towarzyſze przyſli do Miáſta/ y weſli do tedney go-
spody/ á tam przebywali iedząc y piąc. Potym uczyni-
li poczet/ y pláćili Góſpodárowi. On im rzekł: Jeſze
nie doſtaće ſá pieniedzy ; záprawde niewymydziecie/ áſ
do naymnieyſzego pieniedzá zápláćicie. Uſlyſawſzy to
oni/ rzekli między ſoba: Co mamy czynić/ nie mamy
ſkadby zápláćić. Tedy im rzekł ieden: Dam ja wam
iedne ráde: Poſtánawiono to teſt od Krolá/ że kto ko-
rolekby był ſlepy weźmie ſto pieniedzy z ſkárbu tego.
Przetoż uczynmy między ſoba loſſy ná ktorego pádnie
los/ temu czy wymiemy / á ten poydzie do Krolá/ y
weźmie ſto pieniedzy/ á nas wykupi. Tedy oni rzekli:
Loſujemy/ y uczynili los między ſoba/ á pádł los ná o-
nego ktory te ráde wydal. A záraz mu czy wykupili/
y wiedli go do Palácu Krolewſkiego. A przyſedſzy do
bramy/ Kólátali áby im otworzono. Uſlyſawſzy wro-
tny/ otworzył wrotá/ y pytał ich czego by chcieli. Od-
powiedział mu ieden mówiąc: Przywiedliſmy tu tego
ſlepeá do Krolá/ ktory záda dobrodzieyſtwa z poſtáno-
wienia tego. Rzekł im wrotny : Poyde ja powiem to
Stároſcie. A ſedſzy powiedział mu o onym ſlepym/
áby mu dobrodzieyſtwo uczynił wedlug uſtáwy Krole-
wſkiej. Uſlyſawſzy to Stároſtá/ rzekł : Poyde ja do
niego/ y oglódam go. A gdy onego ſlepego uyzra-
pátrzał náń pilnie/ á poznał go/ rzekł mu : Przy-
táćielu miły czego zádaſ? Odpowiedział mu ſlepy:
Pánie miły/ zádam ſá pieniedzy wedle uſtáwy Krole-
wſkiej. Stároſtá mu rzekł : Wſakem ja ciebie wczor-
rá widział w Bárczynie/ á tyś obie czy miał/ ále w-
dſe te uſtáwy złe rozumieſ/ bo tá uſtáwa teſt poſtáno-
wana: Je ktobyſ olwiek był ſlepy z niemocy/ ábo z przy-
gody/ w ktorey by ſie nie mógł pożywić / táki dobro-
dzieyſtwa uſtáwy Krolewſkiej otrzymá/ áleś ty ſob-
dal czy wykupić/ piágo w goſpodzie/ á przetoż z Kól-
inad

inąd sukay sobie wspomozemia/ bo tu žádnego pienta
dzá nie wezmiesz. Tedy on slepy uslyšawšy to/ odszedl
precz z wielkú hanba.

Wyklad tego obyczayny.

Nymilši Brácia: táka jest ustáwa Boska/ že kto kol-
wlel niewiadomie/ ábo z krewbošci grzešy/ ábo
z pokušy diabelškiey/ bedzie miał strachu/ wysspowiáda-
še/ tedy mu P. Bog grzešy odpusci/ wedle onego pi-
šma: Kto reykolwlel godziny grzešny westánie/ bede
jemu miłosćiw. Káždy grzešny jest slepy/ á grzešyli kro-
ze zlošci krom przycšyny/ w pádnie w rozpacz/ tedy
ledwie ábo nigdy ten grzech bedzie odpusšony. A
kácmarz jest diabel/ ktory tákie wšytkie co ták umra/
bierze do kácžmy piefielney ná potepienie.

Przyklad že káždy grzech bez rozpaczy
bywa opusšczony.

Nycerz niektory imieniem Julian/ ktory lednego
času ná łowce/ udawšy sie zá piaknyh Zeleniem/
gonil go bárdzo dáleko. A Zelen obróštwšy sie/ rzekl
onemu Kycerzowi: Ty mnie goniš/ ktory Dycá twego
y Mátkú zabíleš. Uslyšawšy to on Kycerz/ zlošl sie
bárdzo/ á bojae sie by mu sie to nie przytrášilo/ co on
Zelen rzekl: Tedy on Kycerz opusštwšy wšytko/ od-
šedl tátemnie do zlemie dálekiey; y przyšedl do tedne-
go Kiožšcia: one Kiožš widzae Juliána udátneg/ y ser-
cá šmiálego/ ucymil go Kycerzem/ á niektorú Wdo-
we dal mu zá Mážonke / y dal mu zá wolano Wnéšto
tedno. Tedy Rodžicy Juliánowi wodžili po režlianych
kráinách/ sukájac z pilnošcú Syná swego; potym
przyšli do Šamtu/ ná ktorym Julian przešywal/ á-
le go w ten čas nie bylo. Przetoz uyzrawšy ie Šo-
na Juliánowa/ pyšáká ich z kódy byli: A oni powie-
džili co sie im przydálo. Páni/ gdy zrozumíšká že Ro-
džice Mežá iey byli (bo to od Mežá swego góšto špr

balá) przyjechał te łaskawie/ a dla miłości Meza swego
położyła te w łóżu swym/ a sama gdzie indziej leżała.
A gdy było rano Pamięła da Rosćtolá/ w ten czas
Julian Mez, iey przyłachal/ a będący do łóżnice/ chciał
Zone swoę obudzić/ a znalazł dwote ludzi wespól leżące
na onym łóżu/ a mściematąc żeby był cudzolożnik z tego
Zona/ wysłałoby miecz/ zabił obote/ a wybedęcy : Dom
używał Zone swoę z Rosćtolá idaco/ y dziwował sie tego
mowiac: Co to są ludzie spali na łóżu? Odpowiad
działa Páni : Rodzicy twoi ktorzy cie bardzo dług
szukali/ a tam te dla tego na swym łóżu położyła. Da
Wyśawę to Julian/ zdumiał sie/ y począł płakać/ mow
wac: Biada mnie niedzemu / że namilże Rodzicy
zabił /to sie wypełniło slowo Jezusowe/ gdym sie tego
warcował/ terazem to wypełnił. Zátym namilże Zone
no dobrze sie mley/ boć sie miuspokoie/ aż uznam przy
mieni Pan Bog moie pokute. Rzekłámu : Bezenn
máš-tóć/ bylam wczestniczká weselá/ bede też y žalostí
Potym spolem bli y zbudowali wielki Szpital pod
wielki rzeki/ gdzie wotele ludzi sonelo/ aby tam w n
pokutowáli/ tam przewoził tych ktorzy chcieli prze
przez rzeki/ oraz abogle paniki przyimowali. Potym
gdy Julian sprácomawę sie leżał/ a był wielki mroze
wšlyśal głos bardzo žalosny w pólnocy wołáscy k
sobie/ iżeby go przewoził. Wšlyśawę to Julian/ wstał
y znalazł człowieka práwte już konáscęgo dla zimna
y przyniesł go do domu swoteho/ a zápaliby ro
grzewał go/ ale on nie mógł sie rozgrzáć/ a boize sł
by dla zimna nie umárl : położył go na swom łóżu/ a
przyodział. Potym po máley chwili on hory widział
sie takoby tredowáty/ a ukázal sie bardzo táśny wstep
icy w Niebo/ y rzekł tak : Julianie/ Pan Bog mi
prysłał do ciebie/ powiedział że już przyłal twoie po
kute/ a w krótkim czasie obote pomrzecie/ y przydzie
cie

le do chwaly wieczney. Potym on Chory zmknol: a
Julian z swoia Zona w frotkim czasie pelni milosier
nych uczynkow/ pomarli/ y otrzymali żywot wieczny.
Wyklad tego obyczayny:

Nymilsi Bracia: ten Kycers moze bydź rzezon ka-
zdy dobry Chrzesciánin/ abo Przełożony/ ktory ma
wolowac przeciw diablu/ swiatu/ ciáslu / a ma przy-
nac nac na tow nabycac dug Panu Bogu: ma tez nasladow-
nac Jelenia/ to jest Chrystusa/ iáko mowi Dawid S.
Jáko Jeleni zuda ku zdroiom wod/ tak dugá moia za-
da ku tobie Boze. A maac Chrzesciánin/ abo Przeło-
zony nasladowac Chrystusa/ tedy ma swe Rodzice o-
puszczic dla milosci Bozey/ bo napisano jest: Ktobykol-
wiek opuscil Oycá y Matke dla mnie/ stokrat wiecey
zapemle/ y żywot wieczny otrzyma. A iáko ten Kycers
szedl do ziemie dalekiej/ tak tez kazdy Przełożony má
szed od tych rzeczy ktore sa na tym swiecie/ w czystosci/ a
w swiatlosti zycia/ sluzyc Krasoclu/ to jest Chrystusowi
y z nim woiowac przeciw diablu/ swiatu/ y ciáslu.
gdy Pan obaczy ze teg Kycers zwyctezyl/ da mu Zo-
loto/ to jest laske swa/ ktora bedzie strzebla znaku serca
y go/ aby ná dew bytko mogl bydź milý P. Bogu. Ale
ostokrat widziemy ze Rodzice cielesne/ to jest prozno-
sti swiata nasladuja/ ktore pobudzaja ku ziemi/ a by-
waja potezne na lozu serca twego/ aby cie do swiadczy-
nia. Ale sie ty masz sie im mocno sprzeciwic/ y masz sie za-
miec zem pokaty: a potym masz isc do rzeki pisma s.
mam masz zbudowac dom sbawienia/ to jest modlic sie/
y smuzny dawac/ a tak naydziesz na lozu serca/ serce
Boga twego/ s ktorym przydziesz do chwaly wieczney.
Przyklad abyśmy pamietali na dobrodziejcy.

Itwa nam uczynione.

Byl niektory Kycers káwny/ ktory sie bardzo ko-
chal w lowie. Gdy iáchal dná jedneg na tow/ tam

mu zabiłżal Lew kulając u kózulac mu swoje noge. Kycers z siadłszy z konia/ wyiał mu tarń z nogi tego/ a ma-
ści przyłożył/ a tak Lew był usdrowion. Jákym Kr-
bedac ná łowie w tym lesie/ ulowił onego Lwa/ y Ho-
wał go przez wiele lat. Potym on Kycers zgrz: był był
przeciw Krolowi. Krol rozgniewawoży sie/ kázal go
poimác/ y dáć Lwowi ku pozarcíu. A rozkázal aby te-
mu Lwu nie dawáno iść/ żeby go on okrutny Lew
tym przedsey pozarił. On Kycers gdy był puśczon do
Lwa/ bárdzo sie bał/ czekając godziny rychłoliby był ro-
fármony od Lwa. Ale Lew pilno nań pátrzał/ a gdy
go poznal/ poczał sie okolomiec iásie/ y był tam bez te-
dzenia oóm dni. Ufłykawoży to Krol/ dżwoował sie te-
mu/ y kázal onego Kycersá wyćiągnąc z dolu/ pytał
go: Powiedz mi czemu tobie Lew nie mogli záfłodzić
Odpowiedzial mu Kycers: Jákálem jednego záf-
ná łow/ y z przygody zabiłżal mi ten Lew Chrama-
iác/ a ja z siadłszy z konia/ wyiałem mu tarń z nogi
go/ y usdrowiłam go. A dla tego iáko mniemam przy-
pusćil mi. Kzełl mu Krol: Gdyż tobie Lew nie záf-
dził/ y ja tobie przepuścám/ a od tad polepsze sie. O-
podzielowawoży Krolowi/ polepszył żywotá swego.

Wyklad tego obyczayny.

B Ráćia naymilsi: ten Kycers ktory ná łow iędzi-
i jest czlowiek świecki/ ktory záwóże prácutie iáko
dobrá doczesneć nábył. Lew Chramacy/ iest rodzay
dzki/ ktory przez grzech pierworodny Oycá Chram-
przedtym/ niż tam/ to iest grzech pierworodny przy-
Chrześć S. był zgládzony máściá dobrych cnot był
golony. Potym Kycers występnie przeciw Krolowi
to iest/ Bogu Wszechmogącemu/ i kroc bywa z
slupiony/ ktore ná Chrzeście przyiał. Ale Kycers/ to
rodzay ludzki bywa iman/ i kroc grz: był przeciw Bo-
mu przykázaniu/ a bywa wrzucon w dol pokuty. A

dzieli grzeczny człowiek wrzucon w dol pokuty/ tedy
moze miec ciszkosc cielesna/ a zaplate wieczna ducho-
wona. Przyklad napominajacy, abyśmy o-
biectwie innym wypełniali.

Byl jeden Brol/ a w tego Brolestwie byli dway lo-
trowie/ ktorzy sie sprzybiegli aby jeden drugiego
nie opuśczał w potrzebie/ aby jeden za drugiego u-
marł. Ci dway lotrowie wiele ziego czynili krádnąc/
zabijając. Y przydalo sie jedneg czasu/ że jeden byl bez
drugiego/ a tak jednego na zlodzieystwie poimano/ y
do ciemnicy wsadzono. Uslyszawszy to towarzyś tego/
przyšedl do niego y rzekl mu: Towarzyśu miły/ prosze
cie powiedz mi co by sie miáło stać? Odpowiedzial:
Widzimi sie że mnie stráca/ bom ja jest na zlodzieystwie
poimány. Ale prosze cie bardzo a byś to uczynil/ żebyś
tu za mla na ten czas siedzial/ y żebyś to wyjednál u
Sedzieg/ żebym šedl do domu/ a moie dobro rozporzo-
dill: a gdy to uczynie/ wroce sie zas/ y ciebie z tad wy-
bawie. Rzekl mu towarzyś tego/ uczynie to rad. A
šedgy do Sedzieg/ rzekl mu: Pánie Sedzia/ przyš-
ciel moy poiman/ w ciemnicy siedzi/ a takto mniemam
že bedzie strácon/ prosze twoey miłości/ abym byl wyflu-
than w mey prozbie/ by on przed swoig sámlerzic byl
wypuśczon do domu swego/ aby žone/ dzieci/ y szeladz
rozporzadzil/ ażebyś o nim pewien byl/ zásteda za niego
w ciemnicy. Rzekl mu Sedzia: Przyšlego dnia bedzie
adány na śmierć/ a nieprzydzili tego dnia/ to ty za to
odpowieś. Odpowiedzial towarzyś: Pánie/ wšytko
to co każeš chce cierpieć/ nieprzydzileł/ tedy ja za niego
na śmierć pojde. Rzekl mu Sedzia: Prozby twoey
wystuham. Y kázal go Sedzia wsadzic do ciemnicy/
a onego wypuścić. Tedy šedgy do domu rozporzadzil
žone/ dzieci/ y szeladz/ a mieškal tam aż do trzeciego
dnia. Potym przywiedzeni byli inši zloczyncy przed Se-
dzia.

dziego/ á miedzy niemi byl teź tam ten ktory sie dal
 dobrowolnie wsádzic dla przytáciela swoeg/ y rzekl mu
 Sedzia: Sdźcie test twoy przytáciel ktory sie miał dźis
 wroćic/ á ciebie wybáwic. Odpowiedzial Sedziemu:
 Pánie/ mam ia nádzicie že słowa swoeg nie odmieni. Te-
 dy Sedzia dlugo czekał á żeby przyšedł/ potym kázal
 áby ná Subienice byl wiedzion/ á gdy inź tu Subienicy
 przyšli/ rzekl Sedzia: Przytácielu mily/ sam siebie wi-
 moy á nie mnie/ že teraz umrzeš; powiedáles žeby
 twoy przytáciel miał przyść/ á ciebie wybáwic. Rzekł
 on towarzysz: Pánie/ gdyš mam umrzeć/ proše cie á
 byš mi pierwoy dopuścil záwołać trzykroć. Rzekł mu
 Sedzia: Wołay. Tedy on wołał trzykroć wielkim
 glosem/ poglądájac ná wszystkie strony/ y uyrwał czlo-
 wieká predko bieżąceg z dáleká/ y rzekl Sedziemu:
 Przedluź teźże śmierci moiey/ bo widze czlowieká
 predko bieżącego: á widzimi sie že test towarzysz moy/
 ktory miie dźis wybáwi. Wslyšawoy to Sedzia že inź
 przyšodzil/ kázal poczełác áž teğ towarzysz przyšedł/
 y rzekl: Pánie Sedzia/ otom ia test/ ktorym moie dobro
 rozsporzádzil/ dla ktoreg moy przytáciel byl wstrácha-
 śmierci: puśc go wolno/ bo ia gotow umrzeć dla mo-
 ich występko. Sedzia dziwował sie temu/ y rzekl
 mu: Przytácielu mily/ powiedz mi przyczyna czemu-
 ście ták sobie wierni. Odpowiedzial zlodziey: Pánie
 teźże z mlodości slubilišmy sobie jeden drugiemu
 wiernym bydź/ á tá test przyczyna/ dla ktorey on w cie-
 mnicy zámnie siedzial/ ážbym dobro swe rozsporzádzil.
 Rzekł mu Sedzia: Sdys ták wierny/ odpuszcam ci
 śmierć/ y przyjal ich Sedzia w lástke. A wszyscy Sedzia
 chwálili/ ktory im uczynil tákie miłosierdzie.

Wyklad tego obyczayny.

Mymilál Brácia: ten Arol/ testét Oćiec Uieblaš
 dwa kotrowle/ sa duža y ćialo/ ktory sie sta

Towarzystwo przez grzech/ ale na Chryste społem/ ieden
drugiemu slubil/ nie opuścić sie w potrzebach/ gdy sie
odrzekali pychy diabelskiej. Potym sie stali Towarzy-
stwiem we wszystkich uczynkach: wiec ieden przez dru-
giego bywa poiman y związany/ bo gdy człowiek
grzeszy/ tedy dusza jest pod mocą diabelską. A dru-
gi Towarzystwo/ to jest ciało/ częstość w roztokach
przebywa/ ale dobry Chrześciantin/ Bogu miły gdy
rozumie że dusza w wielkich grzechach leży/ iako-
by w ciemnicy diabelskiej/ ma sie dać do więzienia
sá nie/ to jest na światło pokute/ aby dusza była do
Zony/ to jest do sumnienia/ aby sporządziło z nią o
dziatkach/ y o zeladzi/ to jest o Bożym przykaza-
niu/ o grzechach iako wiele/ y iako bardzo grze-
szyl przelstwo przykazaniam Bożym/ y iako długo
trwał w grzechach. A to ma byc przez modlitwe/ post/
y iakmużny. Potym ciało má wołać trzykroć: Pierwsze
wołanie/ jest gorzka struchá. Wtore/ zupełna spo-
wiedź. Trecie/ zupełna dosyc uczynienie. A zaraz na
to wołanie przyjdzie dusza ktora zdradziła dom su-
mnienia/ a potym dusza y ciało/ odbiera żywot wieczny.
Przykładny żywot Świętego Alexego, abyśmy
roskoszy tego świata wzgardzili,

W Ksymle Mieście sławnym/ byl ieden Senátor
zaczny/ ktoremu imie bylo Rufamian/ ten byl bár-
dzo bogaty/ y przy Cesarstkim Dworze wielce sławny/
a przykazaniam Bożym pilnie strzegący/ bardzo miło-
śliwy/ ktory na każdy dzień miewał trzy stoły ubo-
gich/ ktorym sam służył. Y miał Zonę imieniem A-
glates/ a tá byla iedney woli z nim/ nie mieli dziatki/
y prosili D. Boga aby im ráczył dać dziatki. Y pocie-
ła Aglates/ potym porodziła Syná/ y nazwano imie
tego Alexy. Wychowawoży go/ uczyli bożkami Bożym
mýsląc go w czystości dochować. A gdy już miał lác

dali go do nauki. A gdy już był wyniesiony y w rozumie godnym/ dano mu Panna z Domu Cesarzkiego za Malzonka. Gdy tedy z sobą mieszkał/ Alexy począł nauczać Malzonka swoje botazni Bożey/ namawiał ię do chowania czystości y dziedzictwa/ dal iey pierścien złoty/ mówiąc: Weźmi ten pierścien odemnie/ a choway go/ a Pan Bog niechay zároveň będzie miobzymna y toba. Y wstawoży pojechał sie z nią/ a wstawoży nieco pientedzy/ gdy wnetcy do Morza/ a taktemale wstąpił w Okret iachal do Łaodyckey ziemi/ potym z tamtąd przyjechał do Miasta Edrzy/ gdzie był Obrat Panna iasęg Jezusa Chrystusa me słowierzeni rekonu zrobiony/ a przyjechał/ wbytko co miał rozdai ubogim/ a oblażył sie grabe odzienie/ siedział przed Kościołem między bogiem i ubogiem/ biarał ialmuzne rylko dla swego żywotnia/ a co miał nabyt ubogim inyym wbytko rozdai. Eufamianus bracie tegż żalując odayścia Syna swego/ posłał posły swoe po wbytkich krajach/ aby go szukali/ a gdy niektórzy przychodzili do Miasta Edrzy/ a szukając go/ dawali mu ialmuzne iako y innym ubogim/ ale ich Alexy znał dobrze/ a wstawoży ialmuzne od nich/ dziekował Panu Bogu/ mówiąc: Dziękuję tobie miły Panie/ żeś mi z łaski swey ráczył dąć ialmuzne od sług mych. Potym wrociwoży sie śndry do domu/ powiebiał Eufamianowi Pannu swemu/ że go znalazł nigdzie nie mogli. A Matka tego od onego dnia kłobrego Alexy Syn iey odgiedł w wielkay żalosci hylá: w płaczu będąc/ zároveň smutna hylá że Syna swego nie miała. Oblubienica tego do niy mówila: Bede iá z toba przebywala/ y w tym smutku iako Synogielická trwała/ aż ali co uslyszę o mym Oblubienicy. Potym gdy Alexy przy onym Kościele siedmnaście lat P. Bogu służąc przebywał/ tedy iednę część Obrat Panny Maryi/ ktory tam był

w Kościele/ rzekł stróżowi : Przymiedz tu słowleka
Bożego/ który też godzien Królestwa Niebieskiego/ &
Duch S. odpoczywa nad nim/ bo modlitwa jego wstę-
puie w Niebo/ iako dym przed Oblicznością Bożą. A
gdy to usłyszał/ niewiedział o kimby ten Obrat mówił.
Rzekł zaś Obrat ten : Który świdzi przed Kościołem.
Stróż przedkro wyszedł/ y wprowadził go do Kościoła/
a gdy to o nim uszyli/ wszyscy go zaczęli chwalić. Ale
Alexy chwając się święckiej chwały/ wyszedł : tamtąd/
a wstąpił w Dławi/ gdy chciał iść do Cárstu Sy-
cylijskiego/ z rządzenia Bogh/ przypłynął do Partu
Rzymskiego. Obaczywszy to Alexy myślał sam w sobie/
mowiąc : Będzie przebywał w domu Dycy meg niezna-
tomie. Gdy tak w Rzymie będąc/ ujrzał Eufantana
Dycy swego wychodzącego z Pałacu z wielką asysten-
cya/ posłałszy go/ począł ludziom wołać / mówiąc :
Sługa Boży/ rządzić może przysięść Pielgrzyma w dom
twój/ a każ mi żywić odrobinkami z stołu twego/ aby
się D. Bog rządził miłować nad Pielgrzymem Synem
twoim. Usłyszawszy to Eufantana/ dla miłości Syna
swego kazał go przysięść w dom swój/ y dał mu miejsce
osobliwe ku mieszkanu/ a dawał mu pokarm każdego
dnia z stołu swego/ y dał Auga któryby mu służył. Le-
dy Alexy zawsze był na modlitwie/ a ciałko swe dręczył
postami. Tam sładzy domowi namiętności się z niego/
plęskali wąż błotem czestokroć/ iednak to wbyłko po-
formie cierpiał. Gdy Alexy przebywał siedmnaście
lat w domu Dycy swego/ a widząc że się przybliżał
koniec żywota tego/ prosił aby mu papieru dano/ a
gdy mu dano/ pisał żywot swój. Y stał się głos z Nie-
ba w Niedziela po Mszy/ mówiący : Podćie do mnie
wszyscy którzy pracujecie/ y obciążeni iestacie / a ta
was ochłodzie. A w ten czas Alexy Auga Boży zaśnął
w Pánu. Usłyszawszy ten głos wszyscy ludzie/ pādli

ná oblicze swe. Potym powtore stal sie glos/ mo-
wiacy : Szukaycie Meza Bozego/ ktory sie bedzie
modlil za Rzynn. A gdy szukali nie znalezi/ tedy sie
zas stal glos mowiacy : Szukaycie w domu Eufamiana
nowym. Szedzy do domu Eufamianowego/ pytali go
ktoryby Mez swiety byl w domu teg/ a gdzieby byl?
Odpowiedzial im Eufamian: Ja o tym niewiem. Tedy
Kiazeta Archidus y Honorys z Papiezem Innocentiu-
sem przyšli w dom Eufamianow/ y szukali pytając Euf-
famiana o Meza swietym/ ale on o nim niewiedzial.
Sluga co Alexemu sluzyl/ przybedl do Eufamiana y
rzekl: Panie/ patrz by ten swietym ktoreg szukais nie
byl nasz Dielgrzym/ bo ten czlowiek byl swiatobliweg
zywota/ wielkiey pokory/ y cierpliwosci. Ustyszawszy
to Eufamian/ bedl do niego y znalazl umarlego/ a wi-
dzac oblicze tego Anielskie/ chcial wziac list z reku te-
go/ ale nie mogl. Tedy wyszedzy powiedzial to Kiazet-
tom y Papiezowi ; oni przybedzy ku Alexemu/ rzekli
mu: Chociazesmy grzeszni/ ale mamy moc z urzedu
pospolitego/ dla tego pusć nam ten list/ zebyśmy sie
dowiedzieli co w nim jest napisano. Potym Papiez
przystapiwszy wziac list z reku tego/ y kral Papiez ten
list czytac przed wszytkimi/ a gdy Eufamian ustyszal
ize byl Alexy Syn tego/ zlall sie tak bardzo/ az upadl
wzrak. Potym pokrzepiwszy sie/ padl na ciadlo tego/ y
poczal bardzo plakac/ y wolac/ mowiac : Boze Wbe-
smogacy/ czemuś na mnie wielka zalosc dopuscil. O
Alexy Synu maymilgy/ czemuś mie Dycá sweę tak za-
smucil/ a boleści y wzdychania przez tak wiele lat za-
dawal. Biada miie czlowiekowi niedznemu/ bo wi-
dze stroza starosci moiey iuz umarleg/ a ktorego ja lu-
pociezenia mam oczekiwac? Ustyszawszy to Matka
plá tez tam z wielka zaloscia. A gdy dla wielkosci lu-
du nie mogla przyisc do niego/ zawolala wielkim glo-
sem

sem: Dopuśćcie mi aby m wyzrála Syná moieg/ počlebe-
nie moie. A idac ku ciálu/ pádlá ná nie/ y pláczac mo-
wila: O Alexy Synu moy naymilšy/ swiatlości oczu
moich/ czemu ná Mátku niemilostíwoy byl/ widziáleš
Oycá twego/ y mnie Mátku twoie w wielkiey žalostí
bedáce dla ciebie/ á nie opowiedziáleš sie nam: Sla-
dzy twoi przesládowali cie/ á tyš cierpiál. A cáluigc
oblaze iego iákoby Anielšie/ nie przestála plákác/ mo-
wiac: Pláczte zemná wšyscy ktorzy tu jestešcie/ bo
przez šiedmnáštie lat miałam go w domu moim/ á
nie poznála m go. Byla teŝ tam Oblubienicá iego/ kto-
ra teŝ bárdzo plákála/ mowiac: O Alexy Oblubienice
moy/ czemužš mi sie smutney Synogárlicy nie obá-
wil? Czemužš bez obáwiená w domu zostáwal?
Pláczte zemná wšyscy ludzic/ bo tuž oddalona ode-
mnie wšytká nádziešá wesela: przetož počlešenia in-
šego nie chce miec/ tylko aby m meŝ Oblubienicá násla-
dowałaš. Ušyšawšy to wšyscy ludzic/ plákáli bárdzo
Potym Papiež y z Kłozety/ wlożywšy ciálo Alexego ná
máry/ niešli te šrodkiem Miášta. A gdy sie ludzic do-
wiedzieli/ že ználežiono Mežá swietego/ ktoreŝ wšy-
tko Miášto šukálo/ wyšli przeciwko ciálu swieteŝ. A
kto kolwiek byl chory/ á dotchnál sie ciála iego/ záraz
byl uzdrowion. Slepi wzroš bráli opetáni od diabel-
štwá wybáwieni byli/ y wšyscy niemocni ktorzy tákie-
mikolwiek chorobámi složeni byli/ dotchnáwšy sie ciá-
lá ieŝ/ uzdrowieni zostáli. Widzac tedy dziwuy Kłozetá
y Papiež/ niešli ciálo š. Alexego do grobu. A gdy nie
mogli przeyšć dla wielkošci ludu/ kázal rzucác złoto y
šrebro/ aby sie ludzic báwili zbierájac šrebro y złoto/ á
dopušćili ciálo przyniešć do grobu/ ále lud opušćiwšy
pieniádze/ cišnal sie ku ciálu swieteŝ Alexego. A ták
z wielká práca przyniešli ciálo iego/ do Kešćiolá S.
Konifáceŝ/ y byli tam przez ošm dni chwaláce BGGY.

Dotym kázali zrobić grob kostowny/stołem/secorem/
y drogim kamieniem ozdobiiony/ y w nim položyt ciał-
so tego z wielką czciwością. Umarli Święty Alexy/
Roku pánškiego tysiącznego třechsetnego dwadzie-
siego dziesiątego.

Przykładny żywot Świętego Eustachiusza,
ku nawroceniu błądzących.

Eustachiusz Brat zheny y wielmožny w Rzymie Fro-
lowal/ byl w leg. Krolešwie niškorty Rycerz mo-
žny/ á bádzo wálczny imentem Plácydus/ naywyš-
šy Seiman Brolemški/ ten byl zámpe w milobiermych
uczynkách/ ale bádwookalec. Miał Zona teyz z miáry/
y milošterdžta/ á z ta miał dwu Synow/ ktore kázal
chować w dle obyčjáku swego y bláchetnoset/ ale tze
byl bádzo milošierny/ dle tego záfuzon bydz nádgro-
da prawdy. Trášlo sie niekterego dmiá/ aby táchaf
ná łow nalazil śládo Jeleni/ á mladzy niemi wyžral ie-
dneho pšfneho y wielkiego/ ktory odšedl byl
od drugich w inšo strone. A gdy Rycerze zmal one
Jelenie/ Plácydus z wielką chciwością sam chce pol-
mác onego Jelenia/ biegl zá nim bádzo pštko/ ale
Jelen wbiežal nátedne stále wysola/ á Plácydus
przyblžáše sie ku niemu/ myšlil tákoby go pšmác. A
gdy pšerzyl pilnie ná onę Jelenia/ wyžral mladzy ro-
gami Obrat Brzyžá Pánškieg/ iástry nád slonce/ ktory
przez ušlá onę Jelenia/ tákó meliedy przez Gólcę Bha-
lášmowc mowil. O Plácydžie/ czemu miie pšesládn-
ieš: Jam Chryštus/ ktoreg ty chwalíš/ á nie znaš/ dla
milošci twoey ulázálem é: sie w tym zvalerzácim/ bo ta-
možny twoie wštepuię przed niie/ á pšetož przyše-
dlem ku tobie przez tego Jelenia/ ktoregoš ty chciál
ušlowié/ ábym ta tež étebie ušlowil. Tymi powiedžia/ že
známie Meki B. ktoreg ná rogách onego Jelenia mo-
wilo te slowá. Váyšaršy to Plácydus/ zlákl sie bád-
džo/

dzio/ a iareby martwy spaci z tuma. Polym po
p wby sie wital/ y rzekl. Pan e powiedz mi ktes ty jest.
Kzeł ma Chrystus : Placydzie / iam jest Chrystus/
ktorym stworzył ciebo y ziemie/ a uczynilam światłość/
y rozdzielilam światłość od ciemności, ktorym postá,
wá dmi/ gásy y láta. Ktorem stworzył światłość z zie-
mie. Ktorem dla zbawienia národu ludzkiego ciáto
pryjal/ ukrzyzowan y pogrzebion/ y trzeciego dnia
martwychwáá. Wstápnáby do Placydus/ powtore
ná ziámie upadl/ y rzekl: Pámé/ wierzé žes ty jest kto-
rys wšytko stworzył/ ktory náwróciš bládzacé/ co mi
lázeš czyné : Kzeł mu Pan : Idž do Miásta de Bi-
supa/ á ochrzcú sie. Kzeł Placydus: Pámte/ lázeš á-
bym tež žone y Synom powiedzial. Kzeł pan : Po-
wiedz mi/ aby tež y oni ochrzceni byli/ á ty iutro tu
przydž/ ábym éi sie ukázal/ á bym éi przyšle rzezy
ktore sie stálo máis powiedzial. Tedy Placydus przy-
šedžy do domu/ á co sie stálo powiedzial swry žone.
Kzełá mu žoná : Pámte/ ja przyšly noci widžialá
mowácego do mnie: Jutro ty/ y Martwy/ y Syno-
wie twoj do mnie sie náwrócié. A uználam teraz/ že
on jest Chrystus. Y šli w noci do Biskupa Kzymstie-
go, ktory te z wáskim wasalem ochrzcil/ y názwá Plá-
cyda Eustáchiem/ á žoná Theobita/ á Syny/ tedne-
go Theobitem/ drugieho Agápitem. Wáskwierz Eus-
táchius/ ráko byl swyžáká na łow/ á gdy bláso o-
nego miyšcá byl/ odbiežal od drugih Kycerzow/ tá-
koby zá Telentem/ y tamže ná ošym miyšcu uyzral O-
bráz swego pierwešego widzenia/ a padžy ná ziámie
rzekl: Proše éis miyš Pámte/ ábyš mi obstaril przyšle
rzezy šudze twému. Kzeł mu Pan: Błogosłáwiony
ty Eustáchi/ žeš przyjal Chrzešt/ y dar lásti moicy/ ta-
žeš swyžeržyl diablá/ teraz sie ukáže wárá twotá. Bo
diabel dla težo žeš go opuštil rozgniewáł sie/ á ro

Wszystkim sposobom zwiada sie przeciw tobie. Prze-
toż musisz wiele cierpieć/ aby wziął Koronę me-
genstwa / bedac unizon dla uznania wielkiej pro-
żności swiata tego/ potym abys był duchownemi bogá-
ctwem podwyższon. Ale ty nie ustaway/ ani pátrzay
ná prozno chwale/ bo przez pokusy musisz bydz
iako drugi Job. A gdy sie upokorzyysz/ przywroc
cie ku pierwsi y chwale; przetoż powiedz mi chce-
śli teraz te pokusy cierpieć/ ábo ná końcu żywota
twego. Eustachius rzekł: Pánie/ gdyż to musi
bydz/ rácz teraz pokusy przepuścić ná mnie/ tylko
rácz dáć cierpliwość. Rzekł mu Pan: Będz
stały / bo láska moia będzie szezgiá dusze twej.
Zátym Pan smknal z oczu iego/ á Eustachius wro-
cił sie do domu/ y powzedzial to Zonie swej. Potym
po niektórych dniách / przyšedł mor ná Augi y
służebnice iego y pomiarli wšysey; znou mu ko-
nie porzdychaly/ y wšytko bydło iego; zátym zło-
czyncy wdzac iego niebezpieść e/ dobyli sie wnocy do
domu iego: á wšytko cokolwiek bylo srebrá y zlotá/
y innych rzeczy wšytko pobrali. Eustachius powsta-
wszy wnocy z Zoną y z synami Pánu Bogu zá to po-
dzialekował/ á dla háńby šedł do Egiptu. A ták wšy-
tko dobro iego wniwecz sie obrociło/ przez drápiestwo
ludzi slych. Potym Krol y wšyscy Senátorowie zá-
lowáli bárdzo ták moźnego Hetmáná/ bo niewiedzieli
gdz eby sie podzial. Gdy Eustachius z Zoną swojá
przyšedł ná Morze / wsiadł w Okret/ iáchal do
wšego Krolestwa/ á wyżrawšy Pan onego Okretu Zo-
ne Eustachiusowe bárdzo piękna/ požádal tey. A gdy
to przewieźli/ przewoźnik chciał zápláty od nich/ ále
gdy nie miał czym záplácić/ kázal mu Zone wziáć
za zápláćie/ chce to mieć sobie. Wšyshawšy to Eusta-
chius/ zádnyim sposobem niechciał ná to przyzwolic/ á

gdy sie temu sprzećiwil/ tedy Pan onego Okretu ki-
wnal na przewoznik swoie/ żeby go w Morze wrzu-
ćili/ aby Zona tego sobie wziol/ a użrąwszy to Lu-
flach us/ zostawil tam Zona/ i dzo tey żaluąc:
a wż rąwszy dwa syny z sobą/ y dł płacząc/ y mo-
wil: O Boże Ws. chmogacy/ czemuś na mnie
inney plągi niedopusćil! Biada mi e y wam synaczo-
wie mili/ bo Miarka waga dana jest infemu Nie-
żowi/ a gdy przybedł do niektorey rzeki/ a dla
glebokości tey nie śmiał przenosić oboygá onych
dzieciel: ale polożywszy iedno na brzegu/ przeno-
sil drugie przez one rzeki: a przentozży ie / po-
sadzil ie na brzegu/ y bedł po drugie / a gdy byl
w środku rzeki/ wilł przybieżal y porwał ono dzie-
cie ktore byl przentost / y uciekl z nim do lasł.
Widząc to Eustachius/ y nie mając żadney nadzie-
ie onim/ kwąpil sie po drugie/ ale pierwey niż do-
bedł / przybedł Lew wziol drugie dziecie / y hie-
żał z nim przez: widząc to Eustachius / a będąc
w środku rzeki/ poczol płakać mówiąc: Boże ko-
rys odemnie wszystko wziol / nie opuścay mnie/ a
byli tam pasterze pászacy stádo / a użrąwszy że
Lew niośł dziecie/ y bieżeli zá nim ze psy. Y sta-
lo sie szkodzenia Bożego że Lew dziecie porzucil
bez obráženia. Drugie dziecie oráže użrąwszy u
wilłá / wolali zá nim/ y z tego pászczeli wybawili
te/ a oni pasterze y oráže ziedney wót byli/ y ho-
wáli one dzieci u siebie. Eustachius niewiedząc o
swoich dzieciách/ a idąc w drogę plákal/ mówiąc:
O iáko ja wiele miálem przedtym czeladzi/ a te-
razem sam zostal/ ánim dzieci swolch mógł zácho-
wác! Pámietay miły Pánte/ jes mi powiedzial
iże miálem polusy ćierpieć iáko drugi Job/ bo cho-
ćiaß on byl wszystko strácił/ iednak miał gnocy/ ná

ktorym siedział/ a ta y tego nie mam/ on miał przy-
jaciele ktory go žalowali/ a mnie y zwierzęta nie-
przyjazne/ bo może dziecię pożarły/ on miał żonę
swą/ a mnie mola wzięła. Day miły Panie ciero-
pliwosc / a ulzy żalosci mey: ustaw strożá upom-
noiny/ by niedostąpiło ferce me ka bliźniemu. To-
rzeczy Eustachius/ był do jedney wsi/ a tam przez
piętnaście lat pasał owce/ a Synowie też w drugiey
wsi byli chowani/ nie wiedząc jedni o drugich żeby
sobie bracia byli. Żącym Pan swego Ojca wzię-
wszy żonę Eustachiusową / nie poznal ja cielesnie/
ale przesło potym umiał. Potym Cesarz y lud Rzym-
ski/ gdy był przesładowan od miapryziacal/ wspo-
mniałszy sobie ná Placyda Rycerza/ jako mocno wal-
cyl smucili się gęstość z odsyścia tego / y poslal
w strony rozne/ oblicując/ że ktoby go znalazł/ ten
wielki dar od Cesarza weźmie. Rycerz/ ktory przed-
tym Placydowi służył/ przyáchal do tej wsi/ w któ-
rey Placydus przebywał. A gdy Placydus sidi-
ł z pola/ ujrzałwszy je poznal/ a wzdychając / począł
wspominać ná pierwszą dostoyność w której był/ y
myślił w sercu swym: Panie Boże Wszechmogący/
takos mi dal wódcę tych/ ktory zemna byli/ dayże
mi też Panie/ abyś żonę swą mógł widzieć/ ale o
Synach wieśm że od zwierzat są pożarci. Y stal się
głos do niego mówiący: Eustachiusie miły dobe-
nádziate! bo przydziesz tu pierwszey godności/ a
żonę/ y Syny swe naydziś. A pochwycy Eustach-
ius one Rycerz/ pozdrowil te/ a oni go nie po-
znali/ pytali go mówiac: Przylacielu miły/ nie-
wieleśli o pewnym Wielgrzymie imieniem Placydus/
z żoną/ y ze dwótemá Synami? Odpowiedział Eu-
stachius: Chybiem. Potym prośil ich aby wstąpili
do gospody/ y wstąpili/ a Eustachius im służył/ a
pamiętá.

panowatego na stan ju
urzymat od placza. A
blize swe/ a przybedzy z
patrzac na pilnie/ mówili iu
dobry jest ten slowiel onemu
drugi: Zaprawde jest pod
blizna na glowie/ starsz mu
nie/ tedy ten jest/ a wyzraw
tas go poznali y uchwycili iu
ne y dzleci. Odpowiedzial im
wale umarli/ a Jonat jest mi w
tedy samodzieli poslowanie z
poslow/ wesli sie wysocy/ y dzim
saa poslowe powiedzieli przykazanie Cesarstie/
y oblekli go w piezne odzienie/ a wstawy go z soba/
przypadali do Rzymu w piatnastie dni. Gdy iuz
Kustachius blizko Miasta byl/ wyslawy to Cesarz/
wyiadchal przecis memul/ a przywital go z wielka
radością. Tedy Kustachius powiedzial to przed
wsytkimi/ co sie mu byl przydalo; y wzialy na
Serwanstwa iada y pierwey byl. Potym zebrał
Rycerstwo przecis nieprzyjaciolow/ widzac ze ie
soss malo bylo/ przetoz kazal mi dziencom wypra
wic z Miasta y ze woiow/ a gdy z oncy woi w sto
rey tego Synowie wychowani byli/ miano dwoch
wypranie; y trafilo sie/ ze seditzi wyprawili one dwa
syny Kustachiusa/ iada naygodniejszy. Tedy Ku
stachius widzac dwoch mladziencow przybranych y
obyczajnych/ spodobali mu sie bardzo nad iuz. A
gdy sie mial potykac/ poslawil na czelie miotzy sta
wnieysimi Rycersami swoje Syny/ a woiowil sze
slowie y zwyciestwo otrzymal. Potym podobny
wsytkie nieprzyjacioly: kazal Kustachius na niekt
rym mieyscu spoczywac swemu ludowi przez trzy
dni/ a stalo sie z przygody/ ze tez tego Jonat by la w sey

byli/ nie wiedząc o
wie siedząc podle ście-
żki powiadali: Matka za-
co oni powiadali śmiechali.
Wszystkiemu/ mówiąc: Ja gdy
mój ojciec nie pamiętam/ tylko że
Hetman/ a Matka miała
i miał dwu Synów/ mnie
i drugiego.
A gdy Rodzicom naszym
wszystko dobro pokradli/ tedy oni
Synów posłali w świat z do-
brą radą swego/ a przybędszy do
morza/ wsiadli na statek/ aby płyneli do innej zie-
mi: y gdy przypłyneli do lądu/ wysłisimy z Okre-
tu/ tedy zosławiono Matkę na Morzu niewiem
dla czego/ ale Ojciec wziął nas dwu/ będąc płá-
cząc. A gdy przybędł ku tejże rzece wielkiej/
tedy zostawiliśmy mnie na brzegu/ brnął przez nie
przenosząc brata mego. Potym się zaś wrócił aby
mnie też przenosił/ tedy wilk przybieżawszy wziął
brata mego/ aniżli zaś do mnie przyšedł/ Lew wy-
bieżawszy z lasa podchwycił mnie/ a pasterze wydarli
mnie z piśszeli tego/ a wychowanym w tej wsi iako
dobrze o tym wież/ a niewiem co by się stało z Oj-
cem y bratem moim. Usłysząwszy to brat młodszy/
począł płakać żalosiwie/ y nowił mi: Świadek mi
jest Pan Bog/ iako słyże że ty jest brat mój/ bo
ci którzy mnie wychowali/ powiadali mi że mnie z pi-
szeli wilkowi wydarli: a obłapiwszy się całował
tęden drugiego płácząc. A gdy to ich Matka słyżá-
ła/ rozmyślała to długo/ ięzliby to iey Synowie by-
li/ tedy drugiego dnia przyšla do Kustachiuszá
Hetmaná/ y porzela go prosić mówiąc: Pánie mi-
ły/ proszę twej miłości Paż mnie zawięść do Oj-

Gyżny mey/ bo ia iest
luz dāwono przebywam
iōc. A wyrzekłszy to/ użyt
re miał: y poznałszy Me
strzymać/ ale padłszy do nog
cie pānte miły/ byś mi po
ia mniemam żeś ty iest p
drugim imieniem iestēs nāzwa
wielkie żale cierpiał/ a temu Żon
Morzu wzięta/ a iestem zabor
zmaszy/ tyś miał dwuch Synow
zbitā. Wskazywłszy to Rustachus/
pilno/ poznał ię/ a dla wielkie, rād
dzo płakać/ a obłapiłszy ia całowā
Bogā/ ktory poćiega utrāpione y sm
mu Żonā iego: A gdzie sa Synowie
dział Rustachus: zwierzetā leśne p
wiedział iey iako ie potracił. Ale onā
Tymy Pānu Bogu/ bo mam nādź
Bog dał żeśmy sie wespōł znaleźli/
znamy Synow swoich? Rzekł iey
wiedziałem ia tobie/ iż ie zwierzetā
mu rzekłā: Siedząc ia wżora w ogrodzie/ slyśālām
dwuch młodzienskw powiedāiacycy sobie/ a mnie
mam że ci sa Synowie nāsi/ pytay ich āby oni po
wiedzili. Tedy Rustachus weszawłszy ich do sie
bie/ pytał skądby byli: A oni mu wōbytkę powieśc
powiedzili/ y poznał że to iego Synowie byli/ a o
blāpiāiac y całuiac iel y Mātkę ich/ z rādōści wiel
kiey płakāli/ a dla tego poznānia y zwoyciestwā bylo
wesele wielkie po wōbytkim obozie iego. Gdy sie zās
do Rzymu wrocil/ stāło sie że Trālanus Cesarz umārł;
tedy nā miejsce iego wzięto inżego imieniem Adevā
na: ten dla zwoyciestwā Rustachusowego/ y należienā
Żony

XVII-8933-II

ich wdzięcznie / y ucy.
 go zaś dnia / siedł Adryan
 nowo swoich / aby tam osiła
 two otrzymać. A widząc
 dla zwycięstwa / ani dla
 ofiary czynić / tedy napo-
 arował. Kżekł mu Eustak-
 aną mię dwale / y temu same-
 tedy Cesarz rozgniewawszy
 zong y z Synami na pierwszym
 y Lewa froglego do nich posłać.
 zewszy do nich / naklonił głowy
 / iakoby sie im klaniając / pokornie
 Widząc to Cesarz / kżekł rozpalić
 kul / y kżekł te żywo tam wsadzić.
 / z Zona / y z Synami swemi / modlić
 paniu Bogu / wstąpił w onego woźni-
 wziął se do żywota wiecznego. Do-
 ga / gdy te wytet / obkoczył ciała nie-
 e sie żaden włos nie spalił na glo-
 nie widząc to / wziął ciała ich / y
 ielke ucześnie / na ktorym mley-
 scu Boskim zbudowano. A umazani pod Adry-
 anem Cesarzem / Koła pánstwego / setnego dwudzie-
 stego.

Przykład że przeyrzeniu Boskiemu żaden się sprzeciwić nie może.

Cesarz Bonrad / w tednym Mieście sławnym pa-
 nował / w ktorego Pánstwie był tedem Kycer-
 uniewicz Leopoldus / ktory bojąc sie gniewu Cesar-
 stwego / uciekł do lasa z Zoną swą / a tam w budzie
 przebywał intęstnie kilka dni. Y stało sie tednego
 czasu / że Bonrad Cesarz iśćbał na łow do onego la-
 sa / y zablądził / a tam przez noc w oney budzie no-